

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
ԿԵՆՏՐԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

ԿՐԵԴԻՏԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՎ
ՀԵՌԱԿԱ ՈՒՍՈՒՄՆԱՌՈՒԹՅԱՆ
ՈՒՂԵՅՈՒՅՑ
ԵՎ
ԴԱՍԸՆԹԱՅՆԵՐԻ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐՔ

ԲԱԿԱԼԱՎՐԻ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐՈՎ
սովորող ուսանողների համար

ԵՐԵՎԱՆ – 2017

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԱԽԱԲԱՆ.....	4
ԲԱԺԻՆ I. 1. ԵՊՀ. Բակալավրի և մագիստրոսի կրթական ծրագրերով ուսումնական գործընթացի կազմակերպման կարգ	6
2. ՀՀ ԿԳՆ. Բուհում ուսումնական գործընթացի կրեդիտային համակարգով կազմակերպման օրինակելի կարգ	21
ԲԱԺԻՆ II. ԲԱԿԱԼԱՎՐԻ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ.....	37

ՆԱԽԱԲԱՆ

Միրելի՝ ուսանողներ

Հիմնադրման օրվանից ի վեր Երևանի պետական համալսարանի գործունեության ուղեգիծը եղել ու մնում է համալսարանական կրթության բովանդակության և ուսման բարձր որակի ապահովումը: Այսօր ԵՊՀ-ն համազգային և տարածաշրջանային դերակատարությամբ կրթական և գիտամշակութային ինքնավար հաստատություն է, որի հիմնական առաքելությունը գիտելիքի ստեղծումը, զարգացումը և փոխանցումն է: Գլոբալացման արդի ժամանակաշրջանում քաղաքակրթության մարտահրավերները պահանջում են միջազգային չափանիշներին համապատասխան մասնագիտական պատրաստվածություն՝ կրթության որակի և բովանդակության անընդհատ կատարելագործում, բարձրագույն կրթության միջազգային չափանիշներին դրանց համապատասխանեցում:

ԵՊՀ-ում 2007/08 ուստարվանից բոլոր մասնագիտությունների գծով մագիստրոսական ծրագրերը, իսկ 2008/09 ուստարվանից նաև բակալավրի ծրագրերն իրականացվում են կրեդիտային համակարգով: Ուսուցման նոր համակարգին անցնելը բխում է Բոլոնիայի գործընթացի պահանջներից և նպատակ ունի աստիճանական անցում կատարելու ուսման կազմակերպման ուսանողամետ համակարգին, որտեղ ուսման գործընթացի կենտրոնում ուսանողն է՝ իր անհատական կրթական կարիքներով, նախասիրություններով և ունակություններով, ապահովելով ուսումնառության ձևերի և անհատական կրթական հետազոծերի իրականացման լայն հնարավորություն:

Կրեդիտային համակարգի ներդրմամբ զգալիորեն բարելավվել է ձեզ առաջարկվող կրթական ծրագրերի կառուցվածքը և աշխատածավալը, հիմնավորված կերպով թեթևացվել լսարանային բեռնվածությունը, կրճատվել դասավանդվող առարկաների քանակը՝ իրատեսական նախադրյալներ ստեղծելով ձեր ինքնուրույն ուսումնական աշխատանքի հնարավորությունները մեծացնելու, ուսումնական ծրագրերը լավագույնս յուրացնելու և դրանցով սահմանված կրթական արդյունքները ձեռք բերելու համար:

Համալսարանում ներդրված կրեդիտային համակարգն ամբողջությամբ համատեղելի է Կրեդիտների կուտակման և փոխանցման եվրոպական համակարգի (ECTS) հետ, ինչը նորաստեղծ Եվրոպական բարձրագույն կրթության տարածքում ձեր ակադեմիական շարժունության (ուսանողական փոխանակումներ, ուսումնառության ժամանակահատվածներ օտարերկրյա բուհերում, կրթության շարունակում ավելի բարձր աստիճանում և այլն) ընդլայնման և որակավորումների ճանաչման դյուրացման գրավականն է: Իսկ դա կընդլայնի ձեր ապագա կարիերայի և մասնագիտական աշխատուժի գլոբալ շուկայում աշխատանք գտնելու հնարավորությունները:

Կրեդիտային համակարգի ներդրումը համալսարանում մեկնարկած լայնամասշտաբ կրթական բարեփոխումների սկիզբն է միայն, բարեփոխումներ, որոնք պայմանավորված են ոչ միայն Բոլոնիայի գործընթացի պահանջների ձևական կատարմամբ, այլև համալսարանում ծրագրային բարձր չափորոշիչների պահպանման և ուսման որակի բարձրացման նպատակադրությամբ, ինչի հիմնական չափանիշը մեր շրջանավարտների մասնագիտական աշխատանքով ապահովվածությունն է: Համալսարանը տարեցտարի խորացնելու և ընդլայնելու է կրեդիտային համակարգի գործառույթները՝ ձեռք համար կրթական ընտրության առավել ընդլայնված հնարավորություններ ապահովելու նպատակով:

Կրեդիտային համակարգով ուսումնառության ներկա ուղեցույցը պարունակում է ձեռք համար օգտակար տեղեկատվություն կրեդիտային համակարգի հիմնադրույթների, ուսումնական գործընթացի կազմակերպման և գիտելիքների ստուգման ու գնահատման նոր կարգի, ձեռք առաջարկվող կրթական ծրագրերի կառուցվածքի, բովանդակության և աշխատաձևավալների, ծրագրի բաղկացուցիչ դասընթացների և դրանցով նախանշված կրթական արդյունքների վերաբերյալ:

Հաջողություն և ամենայն բարիք եմ մաղթում ձեզ:

ՌԵԿՏՈՐ՝ Ա. ՄԻՍՈՆՅԱՆ

I ԲԱԺԻՆ

1. ԵՊՀ ԲԱԿԱԼԱՎՐԻ և ՄԱԳԻՍՏՐՈՍԻ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐՈՎ
ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ԿԱՐԳ

2. ՀՀ ԿԳՆ. ԲՈՒՀՈՒՄ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑԻ
ԿՐԵԴԻՏԱՑԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՎ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ
ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԿԱՐԳ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Հաստատված է
ԵՊՀ գիտական խորհրդի
2017 թ. մայիսի 4-ի թիվ 7 նիստում

ԲԱԿԱԼԱՎՐԻ ԵՎ ՄԱԳԻՍՏՐՈՍԻ
ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐՈՎ
ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾՐՆԹԱՑԻ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ԿԱՐԳ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ	8
2. ՈՒՍԱՆՈՂԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԲԵՌՆՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱԾԱՎԱԼԸ	8
3. ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ ՍՏՈՒԳՈՒՄԸ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ	9
3.1. Համակարգի հիմնադրույթները	9
3.2. Դասընթացների գնահատումը	9
3.3. Գնահատման գործընթացի կազմակերպումը	11
3.4. Գնահատման սանդղակը	11
3.5. Ուսանողի ակադեմիական տեղեկագիրը	12
4. ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՎԵՐԱՀԱՆՁՆՈՒՄԸ ԵՎ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԿՐԿՆՈՒՄԸ.....	13
5. ՈՒՍԱՆՈՂԻ ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ ԵՎ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՔԱՐՏԸ	14
6. ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐՔԸ.....	15
7. ԱՌՑԱՆՑ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ.....	16
8. ՊՐԱԿՏԻԿԱՑԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ	16
9. ԿՈՒՐՍԱՑԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄԸ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ.....	17
10. ԿԱՍԸՆՏՐԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԸ	18
11. ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՂԵԿԱՎԱՐԸ.....	18
12. ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՏՈՒՆ (ԿՈՒՐՍՈՐԸ).....	18
13. ՈՒՍԱՆՈՂԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐՆ ՈՒ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ.....	19

1. Ընդհանուր դրույթներ

- 1.1. Բակալավրի և մագիստրոսի կրթական ծրագրերով ուսումնական գործընթացի կազմակերպման կարգը (այսուհետև՝ կարգ) սահմանում է Երևանի պետական համալսարանում (այսուհետև՝ ԵՊՀ) առկա և հեռակա ուսուցմամբ բակալավրի և մագիստրոսի կրթական ծրագրերով ուսումնական գործընթացի կազմակերպման կանոնները:
- 1.2. Կարգը ներառում է ուսումնական գործընթացի կազմակերպման ընթացակարգերը, գիտելիքների ստուգման և գնահատման համակարգը, ակադեմիական առաջադիմության չափանիշները և այլն:
- 1.3. Կարգը մշակվել է «Կրթության մասին» և «Բարձրագույն և հետբուհական մասնագիտական կրթության մասին» ՀՀ օրենքներին, ԵՊՀ կանոնադրությանը համապատասխան:

2. Ուսանողի ուսումնական բեռնվածությունը և կրթական ծրագրերի աշխատածավալը

- 2.1. ԵՊՀ-ում բակալավրի և մագիստրոսի կրթական ծրագրերում ուսանողի տարեկան ուսումնական բեռնվածությունը առկա ուսուցման համար սահմանվում է 1800 ժամ, որը համարժեք է 60 ECTS կրեդիտի, իսկ հեռակա ուսուցման համար՝ 1440 ժամ, որը համարժեք է 48 ECTS կրեդիտի: 1 ECTS կրեդիտը համարժեք է ուսանողի 30 ժամ լրիվ (լսարանային, արտալսարանային և ինքնուրույն) ուսումնական բեռնվածությանը: Ուսանողի շաբաթական ուսումնական լրիվ բեռնվածության առավելագույն չափը 45 ժամ է, որը համարժեք է 1,5 ակադեմիական կրեդիտի:
- 2.2. Բակալավրի կրթական ծրագրի լրիվ աշխատածավալը 240 կրեդիտ է, իսկ մագիստրոսի կրթական ծրագրինը՝ 120 կրեդիտ:
- 2.3. Առկա ուսուցմամբ բակալավրի կրթական ծրագրի տևողությունը 4 տարի է (8 կիսամյակ), իսկ մագիստրոսի կրթական ծրագրինը՝ 2 տարի (4 կիսամյակ): Ուսումնական կիսամյակի համար սահմանվում է 20-շաբաթյա տևողություն, որը բաշխվում է հետևյալ հերթականությամբ. 8 շաբաթ լսարանային պարապմունքներ, 1 շաբաթ ընթացիկ քննություններ, 7 շաբաթ լսարանային պարապմունքներ, 1 շաբաթ ընթացիկ քննություններ ու ստուգաքննություններ և 3 շաբաթ եզրափակիչ քննություններ:
- 2.4. Հեռակա ուսուցմամբ բակալավրի կրթական ծրագրի տևողությունը 5 տարի է (10 կիսամյակ): Ուսումնական կիսամյակի համար սահմանվում է 16-շաբաթյա տևողություն, որը բաշխվում է հետևյալ հերթականությամբ. 4 շաբաթ լսարանային պարապմունքներ¹, 1 շաբաթ ինքնուրույն աշխատանք, 2 շաբաթ ընթացիկ քննություններ, 3 շաբաթ ինքնուրույն աշխատանք, 2 շաբաթ ընթացիկ քննություններ և 4 շաբաթ եզրափակիչ քննություններ:
- 2.5. Հեռակա ուսուցմամբ մագիստրոսի կրթական ծրագրի տևողությունը 2,5 տարի է (5 կիսամյակ): Ուսումնական կիսամյակի համար սահմանվում է 16-շաբաթյա տևողություն, որը բաշխվում է հետևյալ հերթականությամբ. 3 շաբաթ լսարանային պարապմունքներ, 2 շաբաթ ինքնուրույն աշխատանք, 2 շաբաթ ընթացիկ քննություններ, 3 շաբաթ ինքնուրույն աշխատանք, 2 շաբաթ ընթացիկ քննություններ և 4 շաբաթ եզրափակիչ քննություններ:
- 2.6. Մանկավարժի որակավորում ստանալու համար համապատասխան մասնագիտությունների ուսանողները լրացուցիչ պետք է կուտակեն 30 կրեդիտ՝ համաձայն «Երևանի պետական համալսարանի բակալավրիատի շրջանավարտներին մանկավարժի որակավորում շնորհելու կարգ»-ի:
- 2.7. Բակալավրի կրթական ծրագրի յուրաքանչյուր կիսամյակային քննաշրջանում նախատեսվում է առավելագույնը 5 քննություն, բացառությամբ առաջին կիսամյակի, որտեղ քննությունների թիվը չի գերազանցում 3-ը: Մագիստրոսի կրթական ծրագրում այդ քննությունների թիվը սահմանվում է ըստ օրինակելի ուսումնական պլանի:

¹ Ֆակուլտետի գիտական խորհրդի որոշմամբ և ռեկտորի թույլտվությամբ լսարանային պարապմունքները, տրված ժամաքանակների սահմաններում (լեզվական մասնագիտությունների գծով՝ նաև ժամաքանակի ավելացմամբ), կարող են իրականացվել նաև այլ գրաֆիկով:

2.8. Ավարտական աշխատանքը և մագիստրոսական թեզը գնահատվում են 20 միավորանոց սանդղակով՝ համաձայն ԵՊՀ-ում ավարտական աշխատանքի և մագիստրոսական թեզի պատրաստման և գնահատման կարգերի:

3. Գիտելիքների ստուգումը և գնահատումը

3.1. Համակարգի հիմնադրույթները

3.1.1. ԵՊՀ-ում գործում է ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոն համակարգը, որի կիրարկման հիմնական նպատակներն են՝

- ա) կազմակերպել ուսումնառության համաչափ գործընթաց և խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- բ) ներմուծել հետադարձ կապի մեխանիզմներ՝ գնահատման արդյունքները դասախոսների և ուսանողների կողմից որպես դասավանդման և ուսումնառության շարունակական բարելավման միջոց օգտագործելու համար:

3.1.2. Գնահատումը ներառում է հետևյալ բաղադրամասերը.

- ա) դասընթացի (ուսումնական մոդուլի) ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված անհատական առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ),
- բ) ամբողջ դասընթացի կամ ուսումնական մոդուլի եզրափակիչ գնահատում քննաշրջանում, որը ենթադրում է դասընթացի կամ կրթական մոդուլի համար սահմանված կրթական վերջնարդյունքների ձեռքբերման մակարդակի գնահատում,
- գ) ստուգման արդյունքների ինտեգրում՝ ընթացիկ և եզրափակիչ գնահատումների հիման վրա դասընթացի (ուսումնական մոդուլի) արդյունարար գնահատականի ձևավորում:

3.1.3. Ելնելով կրթական ծրագրի ուսումնական պլանով նախատեսված դասընթացների (ուսումնական մոդուլների) աշխատածավալից, պարապմունքի ձևից, դասավանդման մեթոդներից և հաշվի առնելով դասընթացի կարևորության աստիճանը ուսանողի մասնագիտական գիտելիքների և կարողությունների ձևավորման մեջ՝ դասընթացներն ըստ գնահատման ձևի բաժանվում են 4 խմբի՝

- ա) *եզրափակիչ գնահատումով,*
- բ) *առանց եզրափակիչ գնահատման,*
- գ) *առանց ընթացիկ գնահատման,*
- դ) *ստուգարքային:*

3.2. Դասընթացների գնահատումը

3.2.1. *Եզրափակիչ գնահատումով դասընթացի* դեպքում, քննաշրջանի ընթացքում անցկացվող եզրափակիչ քննությունից բացի, նախատեսվում է 2 ընթացիկ քննություն:

Ընթացիկ և եզրափակիչ քննություններն անցկացվում են գրավոր կամ բանավոր՝ ելնելով դասընթացի դասավանդման և ուսումնառության ձևերից, ինչպես նաև ակնկալվող կրթական վերջնարդյունքների բնույթից: Քննությունների անցկացման ձևը (գրավոր կամ բանավոր) նշվում է կրթական ծրագրի մասնագրում:

3.2.2. *Եզրափակիչ գնահատումով դասընթացից* (ուսումնական մոդուլից) ուսանողի ստացած արդյունարար (կիսամյակային) գնահատականը /միավորը (Գ_{արդ.}) ձևավորվում է կիսամյակի ընթացքում՝ ըստ հետևյալ բաղադրամասերի՝

- ա) ուսուցանվող նյութի՝ ուսանողի կողմից յուրացման աստիճանի ստուգման նպատակով անցկացվող 2 ընթացիկ քննությունների արդյունքներից (ΣԶ_{ընթ.}), որոնցից յուրաքանչյուրին հատկացվում է առավելագույնը 5 միավոր,

բ) եզրափակիչ քննության արդյունքից (Ք_{եզր.}), որը կարող է գնահատվել առավելագույնը 10 միավոր:

Դասընթացի (ուսումնական մոդուլի) արդյունարար գնահատականը/միավորը հաշվարկվում է որպես գնահատման՝ առանձին բաղադրամասերով վաստակած միավորների գումար.

$$G_{արդ.} = \sum P_{ընթ.} + P_{եզր.}:$$

Ըստ այդմ՝ *եզրափակիչ գնահատումով դասընթացի* գնահատումն իրականացվում է համաձայն *Աղյուսակ 1*-ի, որտեղ տրված են գնահատման առանձին բաղադրամասերի համար սահմանված հնարավոր առավելագույն միավորները (բոլոր բաղադրամասերը գնահատվում են ամբողջ միավորներով²).

Աղյուսակ 1.

Գնահատման բաղադրամասը	Ք _{ընթ.1}	Ք _{ընթ.2}	Ք _{եզր.}	G _{արդ.}
Առավելագույն միավորը	5	5	10	20

3.2.3. *Առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթացը* գնահատվում է կիսամյակի ընթացքում ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանը որոշող 2 ընթացիկ քննությունների արդյունքներով:

3.2.4. *Առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթացից* (ուսումնական մոդուլից) ուսանողի ստացած արդյունարար (կիսամյակային) գնահատականը/միավորը (G_{արդ.}) ձևավորվում է կիսամյակի ընթացքում՝ ուսուցանվող նյութի՝ ուսանողի կողմից յուրացման աստիճանի ստուգման նպատակով անցկացվող 2 ընթացիկ քննությունների արդյունքներից (ΣՔ_{ընթ.}), որոնցից յուրաքանչյուրին հատկացվում է առավելագույնը 10 միավոր,

Դասընթացի (ուսումնական մոդուլի) արդյունարար գնահատականը/միավորը հաշվարկվում է որպես գնահատման՝ առանձին ընթացիկ քննություններից վաստակած միավորների գումար.

$$G_{արդ.} = \sum P_{ընթ.}:$$

Ըստ այդմ՝ *առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթացի* գնահատումն իրականացվում է համաձայն *Աղյուսակ 2*-ի, որտեղ տրված են գնահատման առանձին բաղադրամասերի համար սահմանված հնարավոր առավելագույն միավորները (բոլոր բաղադրամասերը գնահատվում են ամբողջ միավորներով³).

Աղյուսակ 2.

Գնահատման բաղադրամասը	Ք _{ընթ.1}	Ք _{ընթ.2}	G _{արդ.}
Առավելագույն միավորը	10	10	20

Վերոնշյալը (Աղյուսակ 1 և Աղյուսակ 2) կիրառվում է նաև հեռակա ուսուցման համար:

3.2.5. Լաբորատոր աշխատանքի ձև ունեցող դասընթացի ընթացիկ քննությանը ուսանողի մասնակցությունը թույլատրվում է նախորդող ժամանակահատվածում նախատեսված լաբորատոր աշխատանքների առնվազն 60 % կատարողականի (փորձերի կատարում և հանձնում) դեպքում: Հակառակ դեպքում ուսանողին չի թույլատրվում մասնակցել ընթացիկ քննությանը, իսկ քննական տեղեկագրում նշանակվում է «0» միավոր:

3.2.6. Դասընթացը կարող է լինել *եզրափակիչ գնահատումով* միայն այն դեպքում, եթե կիսամյակում ունի առնվազն 60 ժամ լսարանային բեռնվածություն:

3.2.7. *Առանց ընթացիկ գնահատման* (միայն եզրափակիչ քննությամբ) և *առանց եզրափակիչ գնահատման* կարող են լինել հիմնականում փոքրածավալ մասնագիտական դասընթաց-

² Ընթացիկ քննության մեկ առաջադրանքի արժեքը առնվազն 1 միավոր է, իսկ գնահատման քայլը՝ 0,5: Առաջադրանքների գնահատականները գումարվում են, և վերջնական արդյունքը ներկայացվում է ամբողջ թվով:

³ Տե՛ս սույն կարգի 3.2.2. կետը:

ները:

- 3.2.8. *Ստուգարքային* կարող են լինել բակալավրիատի ընդհանուր կրթական կառուցամասի դասընթացները, մագիստրատուրայի ընդհանուր դասընթացները, ինչպես նաև մագիստրատուրայի «Մասնագիտության արդի հիմնախնդիրները» մասնագիտական դասընթացը:

3.3. Գնահատման գործընթացի կազմակերպումը

- 3.3.1. Կիսամյակի առաջին 2 շաբաթվա ընթացքում դասախոսը ուսանողներին տեղեկացնում է գիտելիքների ստուգման ձևերի, հարցաշարերի և ժամկետների, ինչպես նաև գնահատման մեթոդների ու չափանիշների մասին:
- 3.3.2. Ֆակուլտետները կազմում են քննաշրջանների ժամանակացույցները, որոնք հաստատում է ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտորը: Հաստատված ժամանակացույցի մեկ օրինակը հանձնվում է ուսումնամեթոդական վարչություն, իսկ ուսանողներին տեղեկացվում է նրանց համալսարանական էլեկտրոնային փոստի միջոցով:
- 3.3.3. Ընթացիկ քննություններն անցկացվում են՝ առկա ուսուցման դեպքում՝ ուսումնառության կիսամյակի 9-րդ և 17-րդ շաբաթներում, իսկ հեռակա ուսուցման դեպքում՝ 6÷7-րդ և 11÷12-րդ շաբաթներում (այդ շաբաթներում դասեր չեն նախատեսվում):
- 3.3.4. Եզրափակիչ քննությունները առկա ուսուցման դեպքում անցկացվում են կիսամյակային քննաշրջաններում՝ 18÷20-րդ շաբաթներում, իսկ հեռակա ուսուցման դեպքում՝ 13÷16-րդ շաբաթներում:
- 3.3.5. Բանավոր քննության և ստուգարքի ավարտից հետո դասախոսը տեղեկագիրը սքանավորման համար նույն օրը ներկայացնում է դեկանատ, իսկ գրավոր քննության տեղեկագիրը դասախոսը սքանավորման համար դեկանատ է ներկայացնում տվյալ քննության ավարտին հաջորդող 7 աշխատանքային օրվա ընթացքում:
- 3.3.6. Ընթացիկ և եզրափակիչ քննությունների ու ստուգարքների գնահատականը հրապարակելու օրը ուսանողն իրավունք ունի այն բողոքարկելու գնահատումն իրականացրած դասախոսին կամ քննական հանձնաժողովին, իսկ վերջինիս հետ անհամաձայնության դեպքում՝ նույն օրը գրավոր դիմելու դասընթացը կազմակերպող ամբիոնի վարիչին, անհրաժեշտության դեպքում նաև ֆակուլտետի դեկանին:
- 3.3.7. Գրավոր քննությունները գրառվում են ուսանողներին տրամադրված սահմանված նմուշի տեսքերում: Ուսանողը և դասախոսը պետք է պահպանեն քննական տեսքում ներկայացված պահանջները:
- 3.3.8. Ստուգարքի/եզրափակիչ քննության տեղեկագրում ուսանողի անվան դիմաց յուրաքանչյուր նշում կատարվում է միայն ուսանողի ներկայությամբ (բացառությամբ «Չն»-ի): Եզրափակիչ գնահատումով դասընթաց(ներ)ի ընթացիկ քննությունները հանձնելուց հետո, եթե ուսանողի արդյունաբար միավորը 8 կամ բարձր է, ապա ուսանողն իրավունք ունի տվյալ դասընթացի եզրափակիչ քննությանը, հետևաբար նաև լուծարքային շրջանին չներկայանալ, և այդ դեպքում տեղեկագրի համապատասխան սյունակներում կատարվում է «Չն» նշումը, և պահպանվում է ուսանողի 8 կամ բարձր միավորը: Ստուգարքին/քննությանը չներկայանալու դեպքում կատարվում է «Չն» նշումը:
- 3.3.9. Քննաշրջանը կամ առանձին ստուգարքներ/քննություններ ուսանողը համապատասխան հիմնավորմամբ ժամկետից շուտ կարող է հանձնել ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտորի թույլտվությամբ:
- 3.3.10. Ընթացիկ քննությունները, ստուգարքները և եզրափակիչ քննությունները հեռավար ձևով կազմակերպելը թույլատրվում է միայն ռեկտորի հրամանով:

3.4. Գնահատման սանդղակը

3.4.1. ԵՊՀ-ում ուսանողի ուսումնառության արդյունքների գնահատման համար կիրառվում է 20 միավորանոց սանդղակը, որը ներկայացված է ստորև.

Աղյուսակ 3.

Գնահատման արդյունարար միավորը	Գնահատականը
18-20	«Գերազանց»
13-17	«Լավ»
8-12	«Բավարար»
0-7	«Անբավարար»

3.5. Ուսանողի ակադեմիական տեղեկագիրը

3.5.1. Ուսանողի ուսումնական գործունեության արդյունքներն ու առաջադիմության ցուցանիշներն ուսման որոշակի ժամանակահատվածի կամ ողջ շրջանի ընթացքում գրանցելու նպատակով յուրաքանչյուր ուսանողի համար լրացվում է *ակադեմիական տեղեկագիրը*, որտեղ յուրաքանչյուր քննաշրջանից հետո գրանցվում են ուսանողի ուսումնասիրած դասընթացները և կրթական մոդուլները, վաստակած կրեդիտները և ստացած արդյունարար գնահատականներն ըստ կրթական մոդուլների և կիսամյակների: Տեղեկագիրն արտացոլում է ուսանողի կատարած ուսումնական աշխատանքի ծավալը և կրթական ձեռքբերումների որակը:

3.5.2. Ուսանողի վաստակած կրեդիտները նրա ուսումնառության ողջ շրջանում գրանցվում և կուտակվում են ակադեմիական տեղեկագրում:

3.5.3. Ուսանողի ուսման առաջադիմության ընդհանրացված արդյունքները ներկայացնելու համար ակադեմիական տեղեկագրում կիսամյակային արդյունքներից հետո նշվում են տվյալ կիսամյակի և մինչև ուսման տվյալ ժամանակահատվածը ուսանողի առաջադիմությունն ամբողջացնող ամփոփիչ տվյալները, որոնք ներառում են հետևյալ 4 քանակական ցուցանիշները՝

- գումարային կրեդիտներ,
- գնահատված կրեդիտներ,
- վարկանիշային միավորներ,
- միջին որակական գնահատական:

3.5.4. *Գումարային կրեդիտը (Կ)* կրթական ծրագրի ավարտական պահանջները բավարարելու նպատակով ուսանողի վաստակած կրեդիտների գումարն է:

3.5.5. *Գնահատված կրեդիտը (ԳԿ)* գումարային կրեդիտի այն մասն է, որը գնահատված է թվային միավորներով.

$$ԳԿ = \sum Կրեդիտ_i :$$

3.5.6. *Վարկանիշային միավորը (ՎՄ)* թվային միավորներով գնահատված դասընթացների (մոդուլների) կրեդիտների և դրանց արդյունարար գնահատականների արտադրյալների գումարն է.

$$ՎՄ = \sum Կրեդիտ_i \times Գ_{արդ,i} ,$$

որտեղ $Գ_{արդ,i}$ -ը տվյալ ուսումնական մոդուլից ստացված արդյունարար գնահատականն է:

Օրինակ, եթե ուսանողը 5, 4 և 6 կրեդիտանոց դասընթացներից ստացել է համապատասխանաբար 12, 16 և 19 միավոր, ապա դասընթացների այդ խմբից ուսանողի վարկանիշային միավորն է՝
 $\nu U = 5 \times 12 + 4 \times 16 + 6 \times 19 = 238$ ՝ 300 հնարավորից ($5 \times 20 + 4 \times 20 + 6 \times 20$):

3.5.7. Միջին որակական գնահատականը (ՄՈԳ) կրեդիտներով կշռված գնահատականների միջինն է, որը հաշվարկվում է վարկանիշային միավորները գնահատված կրեդիտների գումարի վրա բաժանելով (արդյունքը կլորացվում է 1/100-ի ճշտությամբ)։

$$\text{ՄՈԳ} = \frac{\nu U}{\text{ԳԿ}}$$

Օրինակ, նախորդ դեպքում դիտարկված դասընթացների խմբի համար հաշվարկված միջին որակական գնահատականը կլինի՝ $\text{ՄՈԳ} = \frac{238}{15} = 15,87$ ՝ 20 հնարավորից։

3.5.8. Հաշվառվում և ակադեմիական տեղեկագրում գրանցվում են կիսամյակային (հաշվարկված առանձին կիսամյակի համար) և արդյունաբար (հաշվարկված ուսման տվյալ շրջանի համար) վարկանիշային միավորները և ՄՈԳ-երը։

4. Քննությունների վերահանձնումը և դասընթացի կրկնումը

- 4.1. Քննաշրջանի արդյունքներով դրական (8 և բարձր) միավոր ստացած ուսանողին տվյալ դասընթացը վերահանձնել չի թույլատրվում։
- 4.2. Եզրափակիչ գնահատումով դասընթացի դեպքում ընթացիկ քննություններից որևէ մեկին չներկայացած ուսանողին չի թույլատրվում այն վերահանձնել։
(4.2 կետը փոփոխվել է ԵՊՀ գիտական խորհրդի 06.07.2017թ. թիվ 8/4 որոշմամբ)։
- 4.3. Առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթացի դեպքում ընթացիկ քննություններից որևէ մեկին չներկայացած ուսանողը կարող է այն հանձնել լուծարքային շրջանում։
(4.3 կետը փոփոխվել է ԵՊՀ գիտական խորհրդի 06.07.2017թ. թիվ 8/4 որոշմամբ)։
- 4.4. Առանց ընթացիկ գնահատման դասընթացի քննությանը կամ ստուգարքային դասընթացի ստուգարքին չներկայացած ուսանողը կարող է այն հանձնել լուծարքային շրջանում։
(4.4 կետը փոփոխվել է ԵՊՀ գիտական խորհրդի 06.07.2017թ. թիվ 8/4 որոշմամբ)։
- 4.5. Ակադեմիական պարտքերի մարման կարգը սահմանվում է ԵՊՀ ռեկտորատի կողմից, և այդ ընթացքում ստուգարքների և/կամ քննությունների վերահանձնումը կազմակերպվում է միայն քննական հանձնաժողովներով, որոնք ձևավորվում են ռեկտորի հրամանով։
- 4.6. Եզրափակիչ գնահատումով դասընթացի գնահատման արդյունաբար դրական նվազագույն միավորի՝ 8-ի շեմը չապահոված ուսանողն ակադեմիական պարտքերի մարման շրջանում պետք է վերահանձնի եզրափակիչ քննությունը՝ վերջինիս համար սահմանված 10 միավորի ձեռքբերման հնարավորությամբ։

Օրինակ, եթե ուսանողը դասընթացի համար նախատեսված 2 ընթացիկ քննություններից վաստակել է համապատասխանաբար 1 և 3 միավոր, իսկ եզրափակիչ քննությունից՝ 3 միավոր, ապա այդ դասընթացի արդյունաբար գնահատականը կլինի՝ $\text{Գարդ.} = 1 + 3 + 3 = 7$, որը ցածր է նվազագույն (8 միավոր) շեմային պահանջից։ Այս դեպքում պահպանվում են միայն ընթացիկներից ստացած միավորները, այսինքն՝ 4, և պարտքերի մարման շրջանում ուսանողը վերահանձնում է միայն եզրափակիչ քննությունը՝ սահմանված 10 միավորի ձեռքբերման հնարավորությամբ։ Եթե ուսանողը պարտքերի մարման շրջանում չի հաղթահարում նվազագույն 8 միավորի շեմը, ապա տեղեկագրում նրա անվան դիմաց նշվում է նախորդ անբավարար միավորը, տվյալ օրինակի դեպքում՝ 7։

4.7. Առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթացի գնահատման արդյունարար դրական նվազագույն միավորի շեմը չապահոված ուսանողն ակադեմիական պարտքերի մարման շրջանում ընթացիկ քննությունները պետք է վերահանձնի առանձին-առանձին (իր ցանկությամբ՝ մեկը կամ երկուսը) և կարող է վաստակել 8 և ավելի միավոր:

Օրինակ, եթե ուսանողը դասընթացի համար նախատեսված 2 ընթացիկ քննություններից վաստակել է համապատասխանաբար 2 և 3 միավոր, ապա այդ դասընթացի արդյունարար միավորը կլինի՝ $Գ_{արդ.} = 2 + 3 = 5$, որը ցածր է նվազագույն (8 միավոր) շեմային պահանջից: Վերահանձնելով ընթացիկ քննություն(ներ)ը՝ ուսանողը կարող է վաստակել դրական նվազագույն 8 միավոր և ավելի: Եթե ուսանողը պարտքերի մարման շրջանում չի հաղթահարում դրական նվազագույն 8 միավորի շեմը, բայց բարձրացնում է գնահատականը, ապա տեղեկագրում նրա անվան դիմաց նշվում է նոր միավորը:

4.8. Առանց ընթացիկ գնահատման դասընթացի գնահատման արդյունարար դրական նվազագույն միավորի շեմը չապահոված ուսանողն ակադեմիական պարտքերի մարման շրջանում պետք է վերահանձնի ամբողջ դասընթացը և կարող է վաստակել 8 և ավելի միավոր:

4.9. Գնահատման վերոնշյալ կանոնները վերաբերում են նաև հեռակա ուսուցման համակարգին:

4.10. Բակլավրի կրթական ծրագրում ակադեմիական պարտքերի մարման շրջանից հետո, եթե առաջացած առարկայական պարտքերի կրեդիտների գումարը չի գերազանցում 12-ը, ապա համաձայն սահմանված կարգի՝ ուսանողը (բացառությամբ պարտադիր զինվորական ծառայությունից տարկետման իրավունքով ընդունվածների) կարող է առարկայական պարտքերը մարել մինչև ավարտական ուսումնական տարվա սկիզբը՝ վերահանձնելով առարկաները ևս 2 անգամ կամ կրկնելով այդ առարկաների դասընթացները:

4.11. Ակադեմիական պարտքերի մարման շրջանից հետո մագիստրոսի կրթական ծրագրում թույլատրվում է հանձնել մինչև 12 կրեդիտ առարկայական պարտք(եր)ը, եթե դասընթացի գնահատման արդյունարար միավորը 5-7 տիրություն է, իսկ 4 և ցածր արդյունարար միավորի դեպքում ուսանողը հեռացվում է համալսարանից:

4.12. Քննաշրջանից և պարտքերի մարման յուրաքանչյուր շրջանից հետո ակադեմիական անբավարար առաջադիմություն ունեցող ուսանողների՝ համալսարանից հեռացման վերաբերյալ որոշումը կայացվում է ըստ ԵՊՀ ռեկտորատի սահմանած չափանիշների:

4.13. Մագիստրոսի կրթական ծրագրում մագիստրոսական թեզի պատրաստման կատարողականը ատեստավորվում է համապատասխան ուսումնական ստորաբաժանման կողմից՝ համաձայն ԵՊՀ-ում մագիստրոսական թեզի պատրաստման և գնահատման կարգի պահանջների:

4.14. Մագիստրոսական թեզի ատեստավորումը չանցած ուսանողը հեռացվում է համալսարանից ակադեմիական անբավարար առաջադիմության պատճառով: Հեռացված ուսանողը վերականգնումից հետո շարունակում է կատարել նախկինում հաստատված թեմայով մագիստրոսական թեզը:

5. Ուսանողի անձնական գործը և ուսումնական քարտը

5.1. Ուսանողի անձնական գործը նրա ողջ ուսումնառության ընթացքում դեկանատում պահվող հիմնական փաստաթղթերից է:

5.2. Բակլավրիատի ուսանողի անձնական գործի համար հիմք են ծառայում դիմորդի կողմից ընդունող հանձնաժողովին հանձնված փաստաթղթերը՝ կրթության վկայականը (բնօրինակ), ընդունելության դիմում-հայտը, 3x4 չափսի լուսանկարները, կենտրոնացված և ներբուհական քննությունների դեպքում՝ համապատասխան հիմքերը, ընդհանուր մրցույթից դուրս ընդունվածների համապատասխան փաստաթղթերը: Բացի այդ, ուսանողի անձնական գործում

դեկանատը պետք է ներառի.

- համալսարանի և ուսանողի միջև կնքված պայմանագիրը, որը պետք է համարակալվի ստուգման գրքույկի համարով,
- վճարովի համակարգում սովորող ուսանողի բոլոր կիսամյակների ուսման վարձի վճարման կտրոնները,
- ուսանողին վերաբերող դիմումները, գրությունները և համալսարանական ու ֆակուլտետային բոլոր հրամանները,
- ընդունելության միասնական քննությունների արդյունքների մասին վկայականը, որը համալսարան ընդունված դիմորդը ներկայացնում է սեպտեմբերի առաջին շաբաթվա ընթացքում:

5.3. Մագիստրատուրայի ուսանողի անձնական գործի համար հիմք են ծառայում դիմորդի կողմից ընդունող հանձնաժողովին հանձնված փաստաթղթերը՝ բակալավրի կամ դիպլոմավորված մասնագետի դիպլոմի և դրա հավելվածի պատճենները, ընդունելության դիմում-հայտը, 3x4 չափսի լուսանկարները: Նշվածներից բացի՝ ուսանողի անձնական գործում դեկանատը պետք է ներառի.

- համալսարանի և ուսանողի միջև կնքված պայմանագիրը, որը պետք է համարակալվի ստուգման գրքույկի համարով,
- վճարովի համակարգում սովորող ուսանողի բոլոր կիսամյակների ուսման վարձի վճարման կտրոնները,
- ուսանողին վերաբերող դիմումները, գրությունները և համալսարանական ու ֆակուլտետային բոլոր հրամանները:

5.4. Համալսարանն ավարտվելուց հետո ուսանողի անձնական գործն ամբողջությամբ՝ ներառյալ ստուգման գրքույկը, շրջանցիկ թերթիկը, դիպլոմի և դրա հավելվածի պատճենները և ավարտման հրամանը, հանձնվում է ԵՊՀ արխիվ:

5.5. Ուսանողի հետ պայմանագիրը կնքելուց հետո՝ մեկ ամսվա ընթացքում, ուսումնական էլեկտրոնային քարտում ֆակուլտետի դեկանատի կողմից մուտքագրվում են ուսանողի անձնական տվյալները, նրան վերաբերող բոլոր հրամանները, և տեղադրվում է նրա լուսանկարը: Ուսանողի քննաշրջանի արդյունքները քննաշրջանից հետո ուղարկվում են ուսանողի համալսարանական էլեկտրոնային փոստի հասցեին:

6. Դասընթացների տեղեկագիրքը

6.1. Համալսարանը յուրաքանչյուր ուստարվա համար հրապարակում է *ԵՊՀ դասընթացների տեղեկագիրք*, որը տեղադրվում է համալսարանի կայքէջում:

6.2. *Դասընթացների տեղեկագիրքը* նախատեսված է համալսարանում իրականացվող կրթական ծրագրերի վերաբերյալ տեղեկատվությունը ուսանողներին, դասախոսական ու վարչական կազմին, ինչպես նաև լայն հանրությանը մատչելի դարձնելու համար և պարունակում է.

ա) առաջարկվող կրթական ծրագրերը, ուսումնական գործընթացի ժամանակացույցը և «Բակալավրի և մագիստրոսի կրթական ծրագրերով ուսումնական գործընթացի կազմակերպման կարգ»-ը,

բ) տեղեկություն կրթական ծրագրերի վերաբերյալ.

- ընդհանուր նկարագրությունը՝ շնորհվող որակավորումը, մուտքի շեմային պահանջները, ծրագրի նպատակները և նախանշված կրթական վերջնարդյունքները, կրթությունը շարունակելու հնարավորությունները, ծրագրի ընդհանուր կառուցվածքը և բովանդակությունը, քննական կանոնները և գնահատման կարգը, ամփոփիչ ատեստավորման ձևերը, պրակտիկաների վերաբերյալ տեղեկատվությունը և այլն,

– առանձին դասընթացի նկարագրությունը՝ դասընթացի անվանումը և նույնացման թվանիշը, ուսուցման կիսամյակը, դասընթացին հատկացված կրեդիտները (ներառյալ շաբաթական լսարանային ժամաքանակներն ըստ պարապմունքի ձևերի), դասընթացի նպատակը և կրթական վերջնարդյունքները՝ արտահայտված կրթական մասնագիտական և ընդհանրական գիտելիքներով, կարողություններով և հմտություններով, դասընթացի համառոտագիրը (հակիրճ բովանդակությունը/թեմաները), դասավանդման, ուսումնառության և գնահատման մեթոդներն ու չափանիշները:

7. Առցանց դասընթացի կազմակերպումը

- 7.1. ԵՊՀ կրթական ծրագրերում առանձին դասընթացներ ֆակուլտետի գիտական խորհրդի որոշմամբ և ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտորի արտոնությամբ կարող են կազմակերպվել առցանց եղանակով:
- 7.2. Առցանց և լսարանային եղանակներով իրականացվող դասընթացների բովանդակությունը, ինչպես նաև կրթական վերջնարդյունքները պետք է լինեն նույնը:
- 7.3. Առցանց եղանակով նախատեսվող դասընթացի նյութը պատրաստում է իրականացնող ամբիոնը և ներկայացնում ֆակուլտետի մեթոդական խորհրդին՝ երաշխավորություն ստանալու համար:
- 7.4. Առցանց ուսուցման էլեկտրոնային միջավայրի տեխնիկական ապահովումը և վերահսկողությունն իրականացնում են ԵՊՀ տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կրթական և հետազոտական (այսուհետև՝ ՏՏԿՀ) կենտրոնը և տեղեկատվական համակարգերի սպասարկման և զարգացման վարչությունը:
- 7.5. Յուրաքանչյուր կիսամյակի սկզբում առցանց դասընթացներ իրականացնող ամբիոնը ՏՏԿՀ կենտրոնին ներկայացնում է դրանց անվանումները, դասախոսներին և ընդգրկված ուսանողներին, որի հիման վրա ՏՏԿՀ կենտրոնն ապահովում է առցանց միջավայր:
- 7.6. Առցանց դասընթացը վարող դասախոսը վերահսկում է ուսանողների մասնակցությունը, տրամադրում և շարունակաբար թարմացնում է էլեկտրոնային ուսումնական նյութերը, առցանց կապի մեջ է լինում ուսանողների հետ, կազմակերպում է քննարկումներ և սեմինարներ:
- 7.7. Ուսանողները ստանում են տեխնիկական աջակցություն էլեկտրոնային փոստով կամ էլեկտրոնային կապի այլ միջոցներով:

8. Պրակտիկայի կազմակերպումը

- 8.1. Պրակտիկական ուսանողի մասնագիտական կրթության կարևոր և անբաժանելի բաղադրիչներից է, որը նպատակաուղղված է ուսումնառության ընթացքում ստացած գիտելիքների գործնական կիրառության հմտությունների զարգացմանը:
- 8.2. Բակալավրի կրթական ծրագրով սովորող ուսանողները, մասնագիտությամբ պայմանավորված, կարող են անցնել հետևյալ պրակտիկաներից մի քանիսը՝ ուսումնական (ճանաչողական, դաշտային, էքսկուրսիոն, թանգարանային և այլն) և մասնագիտական (արտադրական, գիտահետազոտական, փորձարարական, մանկավարժական), իսկ մագիստրոսի կրթական ծրագրում ընդգրկված ուսանողները՝ միայն մասնագիտական պրակտիկա:

- 8.3. Ուսումնական պրակտիկան կազմակերպվում է բակալավրիատի 1-ին և 2-րդ կուրսերի ուսանողների համար, որի նպատակն է ամրապնդել և խորացնել ուսանողի ընդհանուր մասնագիտական գիտելիքները:
- 8.4. Մասնագիտական պրակտիկայի նպատակն է զարգացնել ուսանողների նեղ մասնագիտական հմտությունները:
- 8.5. Պրակտիկայի տեսակը, տևողությունը և ժամկետները սահմանվում են համապատասխան կրթական ծրագրով:
- 8.6. Պրակտիկան կազմակերպվում և վերահսկվում է ուսումնամեթոդական վարչության կողմից՝ պրակտիկայի ծրագրի և ժամանակացույցի համաձայն, համապատասխան մասնագիտական կրթական ծրագիրն իրականացնող ֆակուլտետի (ինստիտուտի, կենտրոնի) պրակտիկայի պատասխանատու(ներ)ի հետ համատեղ:
- 8.7. Պրակտիկայի ամբողջ ընթացքն արձանագրվում է ուսանողի օրագրում: Պրակտիկայի ավարտին այն իրականացնող հաստատության պատասխանատու անձը օրագրում ներկայացնում է կարծիք և բնութագիր: Օրագիրը կցվում է ուսանողի անձնական գործին:
- 8.8. Մասնագիտությամբ աշխատող ուսանողը ազատվում է մասնագիտական պրակտիկայից՝ աշխատանքի վայրից ներկայացնելով համապատասխան տեղեկանք:
- 8.9. Պրակտիկան գնահատվում է ստուգաբքի ձևով: Պրակտիկայի ղեկավարը «Ստուգված» նշում է այն դեպքում, եթե ուսանողը մասնակցել է պրակտիկային և կատարել է առաջադրանքները:

9. Կուրսային աշխատանքի պատրաստումը և գնահատումը

- 9.1. Կուրսային աշխատանքը նպատակաուղղված է դասընթացի կամ դասընթացների խմբի ուսումնասիրության արդյունքում ուսանողի ստացած գիտելիքների կիրառության հմտությունների ձևավորմանը և զարգացմանը:
- 9.2. Կուրսային աշխատանքի թեման և ղեկավարին հաստատում է ամբիոնը կիսամյակի առաջին երկու շաբաթվա ընթացքում և տեղեկացնում ուսանողներին:
- 9.3. Թեմայի հաստատումից հետո մեկշաբաթյա ժամկետում կուրսային աշխատանքի ղեկավարը ուսանողի հետ կազմում է առաջադրանքը և նրան տրամադրում համապատասխան գրականության ցանկը:
- 9.4. Կուրսային աշխատանքի ղեկավարը կանոնավոր խորհրդատվությունների ժամանակացույցը ներկայացնում է ամբիոն և տեղեկացնում ուսանողներին:
- 9.5. Ուսանողը ավարտած կուրսային աշխատանքը (տպագիր և էլեկտրոնային) ամբիոն է ներկայացնում պաշտպանությունից առնվազն 7 օր առաջ:
- 9.6. Կուրսային աշխատանքի պաշտպանությունն իրականացվում է առնվազն երկու դասախոսից (որոնցից մեկը կուրսային աշխատանքի ղեկավարն է) կազմված հանձնաժողովում:
- 9.7. Պաշտպանության ժամանակ գրագողության հայտնաբերման դեպքում աշխատանքը գնահատվում է անբավարար:
- 9.8. Գնահատականի վերաբերյալ անհամաձայնության դեպքում ուսանողը նույն օրը գրավոր դիմում է ամբիոնի վարիչին:

10. Կամրնտրական դասընթացների ընտրության ընթացակարգը

- 10.1. Բակալավրի կրթական ծրագրի կամրնտրական դասընթացներ են նախատեսվում *ընդհանուր կրթական և մասնագիտական* կառուցամասերում:
- 10.2. Ընդհանուր կրթական կառուցամասի կամրնտրական դասընթացների ցանկից ուսանողն ընտրում է երեքը:
- 10.3. Մագիստրոսի կրթական ծրագրի կամրնտրական դասընթացները նախատեսվում են մասնագիտացման դասընթացների կրթամասում, որոնցից ուսանողն ընտրում է հինգը:
- 10.4. Կամրնտրական դասընթացներին ուսանողները գրանցվում են ֆակուլտետում, և արդյունքները սահմանված ժամկետում ներկայացվում են ուսումնամեթոդական վարչություն:
- 10.5. Կամրնտրական դասընթացներին ուսանողների գրանցումը կատարվում է նախորդող ուստարում՝ մինչև ապրիլի 1-ը: Սահմանված վերջնաժամկետից հետո գրանցումներ չեն կատարվում:
- 10.6. Համալսարանը կարող է չեղարկել ցանկացած կամրնտրական դասընթացի իրականացումը, եթե դրանում ընդգրկված չեն բավարար թվով ուսանողներ՝ ըստ սահմանված նորմերի:

11. Կրթական ծրագրի ղեկավարը

- 11.1. Կրթական ծրագրի պատշաճ մշակման, իրականացման, մշտադիտարկման և վերանայման նպատակով նախատեսված են կրթական ծրագրի ղեկավարի գործառույթներ:
- 11.2. Կրթական ծրագրի ղեկավարը կազմում է նոր կրթական ծրագրի մշակման հայտ, որով հիմնավորում է ծրագրի ներդրման և հետագա իրականացման անհրաժեշտությունն ու նպատակահարմարությունը:
- 11.3. Կրթական ծրագրի ղեկավարը ծրագիրը մշակող աշխատանքային խմբի հետ ձևակերպում է ծրագրի նպատակներն ու վերջնարդյունքները՝ որակավորումների ազգային շրջանակի և աշխատաշուկայի պահանջներին համապատասխան:
- 11.4. Կրթական ծրագրի ղեկավարը կազմակերպում է ծրագրի փաստաթղթային փաթեթի մշակման գործընթացը, որին մասնակից է դարձնում նաև գործատուներին և արտաքին այլ շահակիցների:
- 11.5. Կրթական ծրագրի ղեկավարը ապահովում է ծրագրի հրապարակայնությունն ու մասնագիտական կողմնորոշման աշխատանքները:
- 11.6. Կրթական ծրագրի ղեկավարը ֆակուլտետի (ինստիտուտի, կենտրոնի) ղեկավարության հետ միասին կրթական ծրագիրը նախապատրաստում է հավատարմագրման:
- 11.7. Կրթական ծրագրի ղեկավարը չի կարող ղեկավարել նույն կրթական մակարդակի մեկից ավելի կրթական ծրագրեր:

12. Ուսումնական խորհրդատուն (կուրատորը)

- 12.1. Առաջին կուրսի ուսանողներին ուսումնառության ընթացքում օժանդակելու նպատակով նշանակվում են ուսումնական խորհրդատուներ, որոնք ֆակուլտետի փորձառու դասախոսներ են:
- 12.2. Ուսումնական խորհրդատուների թիվը սահմանում է ֆակուլտետը՝ 30 ուսանողի համար նախատեսելով մեկ խորհրդատու:

- 12.3. Ուսումնական խորհրդատուն ուսանողների ծանոթացնում է իրենց իրավունքներին և պարտականություններին, համալսարանում գործող և առաջին հերթին ուսանողներին առնչվող կանոնակարգերին և կարգերին (ԵՊՀ բակալավրի և մագիստրոսի կրթական ծրագրերով ուսումնական գործընթացի կազմակերպման, ԵՊՀ ներքին կարգապահական, ԵՊՀ ուսանողական նպաստների, պետական և ներբուհական կրթաթոշակների հատկացման և այլն), ուսանողի ուղեցույցին, գրադարանից օգտվելու կանոններին և այլն:
- 12.4. Ուսումնական խորհրդատուն ծանոթանում է ուսանողների սոցիալ-կենցաղային պայմաններին, վերահսկում նրանց ուսումնական առաջընթացը, օգնում նրանց՝ հաղթահարելու ուսման ընթացքում ծագած դժվարությունները, ուսումնական գործընթացի հետ կապված տարաբնույթ հարցերի շուրջ նրանց համար կազմակերպում խորհրդատվություններ:
- 12.5. Յուրաքանչյուր ուսումնական տարվա ավարտին ֆակուլտետի գիտական խորհուրդը լսում և գնահատում է ուսումնական խորհրդատուների հաշվետվությունները:

13. Ուսանողի իրավունքներն ու պարտականությունները

13.1. Ուսանողն իրավունք ունի՝

- սահմանված կարգով ցանկացած կրթական մակարդակում ընդհատելու կամ շարունակելու մասնագիտական կրթությունը,
- սահմանված կարգով վերականգնելու ընդհատած ուսանողական իրավունքները ԵՊՀ-ում,
- մասնակցելու ուսուցման որակն ապահովող գործառույթներին և գնահատելու պրոֆեսորադասախոսական կազմի գործունեության արդյունավետությունը,
- բացի ընտրած մասնագիտության ուսումնական դասընթացներից՝ յուրացնելու ուսումնական ցանկացած այլ դասընթաց (արտածրագրային), որը դասավանդվում է ԵՊՀ-ում՝ ըստ սահմանված կարգի,
- հիմնական մասնագիտական ուսուցումը համատեղելու երկրորդ մասնագիտական (զուգահեռ) ուսուցման հետ և ստանալու երկրորդ որակավորման աստիճան,
- օգտվելու ԵՊՀ գրադարանից, լաբորատորիաներից, տեղեկատվական պահոցներից, ուսումնական, գիտական, բուժական, մարզական, առողջարանային, ուսումնաարտադրական և այլ ստորաբաժանումների ծառայություններից,
- ըստ նախասիրությունների՝ մասնակցելու ԵՊՀ-ում անցկացվող ուսանողական գիտահետազոտական աշխատանքներին, սեմինարներին և գիտաժողովներին,
- լիազորված մարմնի սահմանած կարգով, անհրաժեշտության դեպքում, ստանալու ակադեմիական արձակուրդ՝ մինչև մեկ տարի ժամկետով, բացառությամբ ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված դեպքերի,
- սահմանված կարգով փոխադրվելու մեկ այլ բուհ (ներառյալ օտարերկրյա պետությունների բուհերը) կամ փոխելու մասնագիտությունը,
- միջբուհական փոխանակման և/կամ ակադեմիական շարժունության ծրագրերի շրջանակներում ուսումնառության որոշակի շրջան (կիսամյակ, ուստարի) ուսումնառելու այլ բուհում (ներառյալ՝ օտարերկրյա),
- ստանալու իր ակադեմիական տեղեկագիրը՝ ուսումնառության տվյալ կամ ամբողջ ժամանակահատվածի համար,
- ավարտական փաստաթղթի (դիպլոմի) հետ միասին անվճար ստանալու համաեվրոպական նմուշի երկլեզու դիպլոմի հավելվածը:

13.2. Ուսանողը պարտավոր է՝

- ծանոթանալ սույն կարգին և հետևել դրա պահանջներին,
- կատարել դասընթացների և քննությունների համար սահմանված պահանջները,
- հաճախել իր կրթական ծրագրում ընդգրկված բոլոր դասընթացներին,
- սահմանված ժամկետներում կատարել բոլոր ուսումնական առաջադրանքները,
- վճարովի հիմունքներով կրթություն ստանալու դեպքում ժամանակին վճարել ուսման վարձավճարը,
- հոգատար վերաբերվել ԵՊՀ գույքին,
- կատարել սույն կարգով, ԵՊՀ կանոնադրությամբ և ԵՊՀ ներքին իրավական այլ ակտերով սահմանված ուսանողի պարտականությունները:

ՀՀ Կրթության և գիտության նախարարություն

Հ ա ս տ ա տ վ ա ծ է՝
Հայաստանի Հանրապետության
Կրթության և գիտության նախարարի
2007 թ. հունիսի 19-ի N 588-Ա/Ք հրամանով

**ԲՈՒՀՈՒՄ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑԻ
ԿՐԵԴԻՏԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՎ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ
ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԿԱՐԳ**

Երևան 2007

Բովանդակություն

Կարգի նպատակը	23
Կարգի խնդիրները	23
1. Ներածություն	24
2. Կրեդիտային համակարգի հիմնական դրույթները	24
3. Կրեդիտային համակարգի հիմնական գործառույթները	26
4. Կրեդիտային համակարգի հիմնական նորմերը ՀՀ բուհական համակարգում	27
4.1. Տարեկան աշխատածավալը և ուսումնական բեռնվածությունը	27
4.2. Կրեդիտների հատկացումը	27
4.3. Կրթական ծրագրերի աշխատածավալները	28
4.4. Գնահատման համակարգը	28
4.5. Ակադեմիական տեղեկագիրը	28
5. Կրեդիտային համակարգի տարրերը և ընթացակարգերը	29
5.1. Ուսումնական ծրագիրը (պլանը) և ավարտական պահանջները	29
5.2. Դասընթացները և կրթական մոդուլները	30
5.3. Դասընթացների տեղեկագիրքը	30
5.4. Ուսումնական գործընթացի և դասընթացների ժամանակացույցերը	31
5.5. Ուսումնառության անհատական ծրագիրը և գրանցումը դասընթացներին	31
5.6. Ուսման առաջադիմությունը	33
5.7. Դասընթացի վերահանձնումը և կրկնումը	33
5.8. Կրեդիտների փոխանցումը	33
5.9. Ավարտական առդիտ և աստիճանաշնորհում	34
6. Կրեդիտային համակարգի ինստիտուտները	34
6.1. Կրեդիտների փոխանցման գործառույթի համակարգումը	34
6.2. Ուսումնական խորհրդատուների ինստիտուտը	34
6.3. Ակադեմիական գրանցումների գրասենյակը	35
6.4. Ուսանողի իրավունքներն ու պարտականությունները	35
7. Այլ դրույթներ	36
7.1. Բուհի տարեկան ուսումնական բեռնվածքի հաշվարկը	36

Կարգի նպատակը

Բուհում ուսումնական գործընթացի կրեդիտային համակարգով կազմակերպման օրինակելի կարգի⁴ նպատակը այս ասպարեզում ՀՀ բուհերի համար միասնական կանոնակարգային և կազմակերպական հենքի ձևավորումն է:

Կարգի խնդիրները

- ❖ Կրեդիտային համակարգի համար սահմանել միասնական չափորոշիչներ (սահմանումներ, նորմեր)՝ համահունչ ECTS համաեվրոպական կրեդիտային համակարգի պահանջներին, որոնք պետք է միասնական լինեն ՀՀ բուհական համակարգի համար:
- ❖ Սահմանել կրեդիտային համակարգում կիրառվող առանձին գործառույթները, ընթացակարգերը և գործընթացները, դրանց բնութագրիչները և իրականացման հնարավոր (պրակտիկայում հաջող կիրառություն գտած) լուծումները և մոտեցումները:
- ❖ Տալ ավանդական կրթական համակարգից ուսուցման կրեդիտային համակարգին անցնելու հիմնադրույթները:
- ❖ Բուհերին տրամադրել ուղեցույցներ կրեդիտային համակարգով ուսուցման իրենց սեփական կարգերը մշակելու համար՝ ելնելով առանձին բուհում կրեդիտային համակարգի հիմնական գործառույթների կիրարկման ամբողջականությունից:

⁴ Այսուհետ կարգ:

1. Ներածություն

1. ՀՀ բարձրագույն կրթության համակարգում կրեդիտային համակարգը ներդրվում է 2007/2008 ուստարվանից, կրթական կրեդիտների՝ որպես ուսումնական ծրագրերի պարտադիր տարր ներմուծմամբ և ուսանողների ակադեմիական տեղեկագրերում դրանց պարտադիր նշումով:
2. ՀՀ բարձրագույն կրթության համակարգում կրեդիտային համակարգի ամբողջական (փոխանցման և կուտակման) կիրարկումը պարտադիր է՝ սկսած 2010/2011 ուստարվանից:
3. Կրեդիտների փոխանցման և կուտակման ազգային համակարգը որպես հիմք է ընդունում համաեվրոպական ECTS կրեդիտային համակարգը, որի հիմնական կանոնները գործում են նաև ազգային կրեդիտային համակարգում՝ գործառնությունների և ընթացակարգերի իրականացման միասնական հենք և ուղեցույցներ տրամադրելով այն կիրարկող բուհերին:
4. Ազգային մակարդակում կրեդիտային համակարգի իրականացման միասնականություն ապահովելու նպատակով ԿԳՆՏ-ն պարբերաբար նորացնում է համակարգը՝ ներառելով նոր սահմանումներ, նորմատիվներ, ուղեցույցներ և գործիքակազմ: Այդ համատեքստում յուրաքանչյուր բուհ ինքնուրույն է իր կրթական ծրագրերում կրեդիտային համակարգի կիրարկման հարցերում:
5. Սույն օրինակելի կարգի հիման վրա բուհի կողմից ստեղծված կրեդիտային համակարգով ուսուցման կազմակերպման կարգը հաստատվում է բուհի գիտական խորհրդի կողմից:

2. Կրեդիտային համակարգի հիմնական դրույթները

Համաեվրոպական ECTS կրեդիտային համակարգի հետևյալ սահմանումները և դրույթները ընդունված են Հայաստանի բարձրագույն կրթության համակարգում և չեն կարող ձևափոխվել բուհերի կողմից:

1. **Կարողությունը** գիտելիքի, ընկալման, ունակությունների և հմտությունների դինամիկ համակցություն է, որի ձևավորումը կրթական ծրագրի հիմնական նպատակն է: Այն կարող է լինել մասնագիտական (առանձնահատուկ ուսման տվյալ բնագավառի համար) և ընդհանուր (անկախ բնագավառից):
2. **Կրթական արդյունքը** այն է, ինչ պետք է գիտենա, հասկանա և (կամ) կարողանա անել ուսանողը ուսումնառության ավարտին: Կրթական արդյունքը զուգակցվում է համապատասխան գնահատման չափանիշով, որը հնարավորություն է տալիս դատել դասընթացով սահմանված կրթական արդյունքի ձեռքբերման մասին: Կրթական արդյունքը և գնահատման չափանիշը միասին սահմանում են կրեդիտի շնորհման պահանջները:
3. **Կրթական (ուսումնական) մոդուլը** ուսումնական ծրագրի ամենափոքր, համեմատաբար ինքնուրույն մասն է, որի համար կրեդիտ է տրվում: Կրթական մոդուլի ուսուցման տևողությունը 1 կիսամյակ է՝ դրանով սահմանված կրթական արդյունքների պարտադիր գնահատմամբ: Կրթական մոդուլին հատկացված կրեդիտները շնորհվում են ամբողջությամբ, այլ ոչ թե առանձին մասերով:
4. **ECTS Կրեդիտը** Դասընթացը (կրթական մոդուլը) ավարտելու և դրա ելքային արդյունքները ձեռք բերելու համար ուսանողից պահանջվող ժամաքանակով արտահայտված ուսումնական բեռնվածքի չափման պայմանական միավոր է, որը տրվում է ուսանողին նախանշված կրթական արդյունքների դրական գնահատումից հետո:
5. **ECTS կրեդիտի կախորագույն հատկանիշներն են.**
 - ECTS կրեդիտով սահմանվող ուսումնական բեռնվածքը ներառում է ուսանողի լսարանային, արտալսարանային և ինքնուրույն իրականացվող բոլոր տեսակի ուսումնական աշխատանքները,

⁵ ՀՀ Կրթության և գիտության նախարարություն:

այդ թվում՝ մասնակցությունը դասախոսություններին, սեմինար և գործնական պարապմունքներին, լաբորատոր աշխատանքներին և պրակտիկաներին, կուրսային և ավարտական աշխատանքների կատարումը, քննություններին նախապատրաստվելը և հանձնելը, անհատական հետազոտությունը և այլն,

- կրեդիտը չափում է միայն ուսանողի ուսումնական բեռնվածքը և չի գնահատում դասընթացի կամ կրթական մոդուլի բարդության աստիճանը, մակարդակը կրթական ծրագրում կամ ուսանողի կողմից դրա յուրացման որակը (գնահատականը),
 - կրեդիտը ուսանողին տրվում է միայն կրթական մոդուլով նախանշված կրթական արդյունքի գնահատման շեմային չափանիշները բավարարելուց հետո: Ուսանողը վաստակում է կրթական մոդուլին հատկացված կրեդիտների լրիվ քանակը՝ քննական արդյունքների (գնահատականների կամ թվանշանների) հետ միասին,
 - ECTS կրեդիտը չի չափում դասախոսի ուսումնական գործունեության (դասավանդման) աշխատածավալը: Այն չափում է ուսանողի ուսումնական աշխատանքի (ուսումնառության) ծավալը,
 - կրեդիտը չի փոխարինում թվանշաններով ուսանողի գնահատմանը, իսկ ուսանողի վաստակած կրեդիտների քանակը չի որոշվում նրա ստացած թվանշաններով,
 - կրեդիտը չի չափում ուսանողի ստացած գիտելիքի որակը, այն չափվում է գնահատականներով: Կրեդիտային և գնահատման համակարգերի միջև փոխադարձ ներգործության որևէ կապ չկա:
6. **Կրեդիտային համակարգը** ուսումնական գործընթացի կազմակերպման, ակադեմիական կրեդիտների միջոցով ուսումնառության արդյունքների հաշվառման (արժևորման), կուտակման և փոխանցման համակարգ է, որտեղ համապատասխան որակավորման աստիճանը շնորհվում է կրթական ծրագրով սահմանված կրեդիտների անհրաժեշտ բովանդակության և քանակի ձեռքբերումից հետո:
7. **Կրեդիտների փոխանցման և կուտակման ECTS համակարգը** միասնական համաեվրոպական կրեդիտային համակարգ է, որտեղ ուսանողի լրիվ ուսումնական բեռնվածքը 1 ուստարում գնահատվում է 60 ECTS կրեդիտ: Այն նախատեսված է Եվրոպական բարձրագույն կրթության տարածքում (ԵԲԿՏ) ուսանողների ձեռք բերած կրթական արդյունքների արժևորման, պաշտոնական ճանաչման և բուհից բուհ տեղափոխումը դյուրացնելու համար:
8. **Կրեդիտների փոխանցման և կուտակման ECTS համակարգի հատկանիշներն են.**
- կիսամյակը, ուսումնական տարին կամ ուսումնառության լրիվ ծրագիրը հաջողությամբ ավարտելու համար ուսանողը պետք է վաստակի կրթական ծրագրով սահմանված կրեդիտների անհրաժեշտ քանակը,
 - կրեդիտներ հատկացվում են կրթական ծրագրի՝ գնահատման ենթակա բոլոր բաղկացուցիչներին՝ դասընթացներին, կրթական մոդուլներին, պրակտիկաներին, կուրսային և ավարտական աշխատանքներին և այլն:
 - կրթական ծրագիրը և դրա առանձին բաղկացուցիչները բնութագրող բոլոր պայմանները՝ ծրագրի նպատակը և ավարտական պահանջները, դասընթացների համառոտագրերը, նախապայմանները և հատկացված կրեդիտները, դասավանդման և գնահատման մեթոդները պետք է նախապես հրապարակվեն (տպագրվեն կամ տեղադրվեն բուհի կայքում),
 - հավատարմագրված բուհերում և/կամ կրթական ծրագրերում ստացված կրեդիտները սկզբունքորեն փոխանցելի են բուհերի և կրթական ծրագրերի միջև, եթե դրանց կրթական արդյունքները համարժեք են,
 - եթե կրեդիտների փոխանցման գործընթացում ներգրավված բուհերը այդ մասին կնքել են ECTS-ի պահանջներին համապատասխանող եռակողմ (ուսանող, առաքող և ընդունող բուհեր) կրթական համաձայնագիր, ապա այն ունի իրավական ուժ:

3. Կրեդիտային համակարգի հիմնական գործառույթները

1. Ուսուցման կրեդիտային համակարգին անցնող բուհերը պետք է իրականացնեն համապատասխան ծրագրային և կազմակերպական վերափոխումներ, որոնց մասշտաբները պայմանավորված են բուհում կրեդիտային համակարգի հիմնական գործառույթների ներդրման ամբողջականությունից:
2. Կրեդիտային համակարգի հիմնական գործառույթները երկուսն են՝
 - ա) *կրեդիտների փոխանցում*, ինչը ենթադրում է ուսումնական ծրագրի բոլոր բաղկացուցիչների աշխատածավալների կրեդիտների օգնությամբ արժևորում և այդ կրեդիտների փոխանցման հնարավորություն,
 - բ) *կրեդիտների կուտակում*, ինչը ուսանողին տալիս է դասախոսի, դասընթացների և դրանց յուրացման կիսամյակների ընտրության, ինչպես նաև ուսումնառության ինտենսիվության կարգավորման հնարավորություն և ենթադրում է կրթական կրեդիտների աստիճանական կուտակման գործընթացի առկայություն:Այս գործառույթները բնութագրվում են մի շարք հատկանիշներով և ուղեկցվում համապատասխան ընթացակարգերով:
3. *Կրեդիտների փոխանցման* գործառույթի հիմնական հատկանիշներն են.
 - մոդուլացված ուսումնական ծրագրեր, որոնց բոլոր բաղադրամասերի (դասընթացներ, կրթական մոդուլներ, կուրսային և ավարտական աշխատանքներ, պրակտիկաներ և այլն) աշխատածավալներն արտահայտված են ուսանողի լրիվ ուսումնական բեռնվածությունն (լսարանային, արտալսարանային և ինքնուրույն աշխատանք) արտահայտող ECTS կրեդիտներով,
 - կրեդիտներով արտահայտված կրթական արդյունքների փոխադարձ ճանաչման և որոշակի թվով կրեդիտների՝ ծրագրից ծրագիր փոխանցման (տեղափոխման) հնարավորություն նույն բուհի ներսում կամ բուհերի միջև՝ ընդունող ծրագրի պահանջներին համապատասխան:
4. *Կրեդիտների կուտակման* գործառույթի հիմնական հատկանիշներն են.
 - ուսումնական ծրագիրը բաղկացած է ինչպես պարտադիր, այնպես էլ ընտրովի դասընթացներից, որոնց յուրացման հաջորդականությունը սահմանափակվում է միայն դասընթացների նախապայմաններով,
 - ուսանողների կողմից դասընթացների ընտրության և դրանցում ընդգրկվելու համար գրանցման ընթացակարգերի առկայություն,
 - ուսանողների ուսումնառության անհատական ծրագրերի առկայություն,
 - դասընթացի համար մեկից ավելի ուսումնական հոսքերի առկայության դեպքում ուսանողի կողմից դրանց ընտրության հնարավորություն՝ կախված դասընթացի կայացման ժամանակացույցից և/կամ դասախոսի նախապատվությունից,
 - ուսանողի կողմից ուսումնառության ինտենսիվության, հետևաբար նաև ուսումնառության ծրագրի տևողության կարգավորման հնարավորություն⁶:
5. *Կրեդիտների փոխանցման* գործառույթը պահանջում է միայն ծրագրային վերափոխումներ, իսկ *կրեդիտների կուտակման* գործառույթը՝ նաև ուսման կազմակերպման գործընթացի համապատասխան վերակառուցում՝ պահանջվող ընթացակարգերի ապահովման նպատակով:
6. *2007/08 ու.տ-ից կրեդիտային համակարգը ՀՀ բուհերի բակալավրի կրթական ծրագրերում կարող է ներդրվել միայն փոխանցման գործառույթի մասով (առանց 3-րդ կետի II մասի), իսկ մագիստրոսի կրթական ծրագրերում՝ նաև կուտակման գործառույթով (առանց 4-րդ կետի V մասի):*

⁶ Ենթադրում է համապատասխան օրենսդրական դաշտի առկայություն:

4. Կրեդիտային համակարգի հիմնական նորմերը ՀՀ բուհական համակարգում

4.1. Տարեկան աշխատաժամայր և ուսումնական բեռնվածությունը

1. ՀՀ բարձրագույն կրթության համակարգում բոլոր կրթական աստիճաններում առկա ուսուցմամբ ուսանողի տարեկան ուսումնական բեռնվածությունը սահմանվում է 1800 ժամ, որը համարժեք է 60 ECTS կրեդիտի:
2. 1 ECTS կրեդիտը համարժեք է ուսանողի 30 ժամ լրիվ (լսարանային, արտալսարանային և ինքնուրույն) ուսումնական բեռնվածությանը:
3. Ուսումնական տարվա տևողությունը 40 շաբաթ է, որից առնվազն 32-ը տրամադրվում է ուսումնական պարապմունքներին: Ուսումնական գործընթացը կազմակերպվում է 2 կիսամյակներով՝ աշնանային և գարնանային:
4. Ուսանողի շաբաթական ուսումնական լրիվ բեռնվածության առավելագույն չափը 45 ժամ է, որը համարժեք է 1,5 ակադեմիական կրեդիտի:
5. Բակլավրի կրթական ծրագրում ուսանողի շաբաթական լսարանային բեռնվածությունը կազմում է 23-30 ժամ⁷, իսկ մագիստրոսի կրթական ծրագրում՝ 15-22 ժամ:
6. Առկա ուսուցման համակարգում ընդգրկված ուսանողը կիսամյակում պետք է ունենա 30 կրեդիտ ուսումնական բեռնվածություն (10% թույլատրելի շեղումով), իսկ մեկ ուսումնական տարում՝ 60 կրեդիտ:
7. Բացառիկ դեպքերում, ուսման բարձր առաջադիմություն ցուցաբերած ուսանողը համապատասխան թույլտվության դեպքում կարող է ստանձնել լրացուցիչ ուսումնական բեռնվածություն:

4.2. Կրեդիտների հատկացումը

1. Կրթական ծրագրի առանձին մոդուլներին կրեդիտների հատկացումը ելնում է մոդուլով սահմանված կրթական արդյունքին հասնելու համար միջին ուսանողից պահանջվող աշխատաժամանակի (լրիվ ուսումնական բեռնվածության) իրատեսական կանխատեսումից⁸:
2. Հատկացվող կրեդիտների թվի և լսարանային (կոնտակտային) ժամերի միջև չկա միարժեք կապ: Կրեդիտների թիվը կախված է նաև պարապմունքների ձևից (դասախոսություն, սեմինար, գործնական կամ լաբորատոր պարապմունք և այլն), դասավանդման, ուսումնառության և գնահատման մեթոդներից և այլն:
3. Դասընթացը մշակող ուսումնական ստորաբաժանումը այնպես է պլանավորում ուսանողի ուսումնական աշխատանքը, որ դրա կատարման համար պահանջվող ժամաքանակը համապատասխանի դասընթացին հատկացված կրեդիտների ժամային համարժեքին:
4. Կրթական մոդուլին հատկացվող կրեդիտները պետք է ունենան ամբողջական արժեքներ՝ ուսումնական ծրագրի մանրատվածության վտանգից խուսափելու և դասընթացների ընտրությունը (այդ թվում նաև այլ կրթական ծրագրերից) դյուրացնելու նպատակով:

⁷ Առանց ֆիզգաստիքականության պարապմունքների:

⁸ Տե՛ս «Ուսումնական ծրագրի (պլանի) կրեդիտային հենքով վերակառուցման և կրթական մոդուլներին կրեդիտների հատկացման մեթոդական ուղեցույցը»:

5. Ուսանողի կողմից ծրագրի ընդհանուր կրթական արդյունքներին համապատասխան կարողությունների ձեռքբերումը հաստատվում է ավարտական աշխատանքի (նախագիծ, ատենախոսություն և այլն) կատարումով և պաշտպանությամբ կամ ծրագրի ավարտից հետո կազմակերպվող ավարտական (պետական) քննությամբ, որը չի կրկնում կիսամյակային քննություններով հաստատված կրթական արդյունքների գնահատումները:

4.3. Կրթական ծրագրերի աշխատաձավալները

1. Բակալավրի կրթական ծրագրի ուսումնական լրիվ աշխատաձավալը 240 կրեդիտ է, իսկ բժշկական մասնագիտությունների համար՝ 300 կրեդիտ:
2. Մագիստրոսի կրթական ծրագրի ուսումնական լրիվ աշխատաձավալը 60-120 կրեդիտ է, իսկ բժշկական մասնագիտությունների համար՝ 180 կրեդիտ:
3. Բոլոր երեք աստիճանների կրթական ծրագրերում⁹ ներառված դասընթացները կամ կրթական մոդուլները ներկայացվում են հատկացված կրեդիտների հետ միասին:

4.4. Գնահատման համակարգը

1. Ուսանողների գիտելիքների գնահատման համակարգը պետք է ունենա գնահատման և նշագրման հստակ և հրապարակված չափանիշներ:
2. Օգտագործվող գնահատման սանդղակը պետք է հնարավորություն տա առանց դժվարության հաշվարկելու կիսամյակի և ուսումնառության ողջ շրջանի ընթացքում ուսանողի վաստակած վարկանիշային միավորները¹⁰՝ մինևույն ծրագրում ընդգրկված տարբեր ուսումնական բեռնվածություն ունեցող ուսանողների առաջադիմությունները համեմատելու համար:
3. Օգտագործվող գնահատման սանդղակը պետք է հնարավորություն տա հաշվարկելու ուսանողի միջին որակական գնահատականը կիսամյակի և ուսումնառության ցանկացած ժամանակահատվածի համար՝ ուսանողի բացարձակ առաջադիմության չափման համար:
4. Գնահատումները կարող են կատարվել ինչպես թվային կամ տառային նշագրումով տարբերակված գնահատականներով, այնպես էլ «ստուգված/ չստուգված» սկզբունքով:
5. Գնահատման եղանակից և գնահատականների նշագրման ձևից (ստուգաբք կամ տարբերակված գնահատում) անկախ բոլոր տեսակի գնահատումներն իրականացվում են ուսումնական պարապմունքների ավարտից հետո՝ առանձին քննաշրջաններում կազմակերպվող քննությունների օգնությամբ¹¹:

4.5. Ակադեմիական տեղեկագիրը

1. Ակադեմիական տեղեկագիրն օգտագործվում է ուսանողի ուսումնական գործունեությունը և առաջադիմությունն ուսման որոշակի կամ ողջ շրջանի ընթացքում վավերագրելու համար՝ ուսումնասիրած դասընթացների և կրթական մոդուլների, շնորհված կրեդիտների և ստացած գնահատականների գրանցման միջոցով: Այն արտացոլում է ուսանողի կատարած ուսումնական աշխատանքի ծավալը և կրթական ձեռքբերումների որակը:

⁹ Բացառությամբ երրորդ աստիճանի կրթական ծրագրի որոշ հետազոտական բաղադրամասերի:

¹⁰ Սահմանումը տե՛ս 4.5. կետում:

¹¹ Բացառությամբ դասընթացը սեղմ ժամկետներում վարող այցելու դասախոսի, որը կարող է ընդունել քննությունը դասընթացի ավարտին՝ քննաշրջանի համար առանձնացվող ժամկետից առաջ:

2. Բուհի համապատասխան ուսումնական ստորաբաժանումը յուրաքանչյուր ուսանողի համար նրա ընդունման պահից սկսած վարում է ակադեմիական տեղեկագիր, որտեղ յուրաքանչյուր քննաշրջանից հետո գրանցվում են ուսանողի վաստակած կրեդիտները և գնահատականներն ըստ կրթական մոդուլների և կիսամյակների:
3. Ուսանողի ստացած կրեդիտը վավերագրվում է նրա ակադեմիական տեղեկագրում և ուժի մեջ է նրա ուսումնառության ողջ շրջանում՝ անկախ ուսումնական ծրագրի հետագա հնարավոր փոփոխություններից:
4. Ուսանողի ուսման առաջադիմության ընդհանրացված արդյունքները ներկայացնելու համար ակադեմիական տեղեկագրում կիսամյակային արդյունքներից հետո նշվում են տվյալ կիսամյակի և մինչև ուսման տվյալ ժամանակահատվածը ուսանողի առաջադիմությունը ամբողջացնող ամփոփիչ տվյալները, որոնք ներառում են հետևյալ 4 քանակական ցուցանիշները¹²՝
 - գումարային կրեդիտների քանակը,
 - գնահատված կրեդիտների քանակը,
 - վարկանիշային միավորները,
 - միջին որակական գնահատականը:
5. *Գումարային կրեդիտը* կրթական ծրագրի ավարտական պահանջները բավարարելու նպատակով ուսանողի վաստակած կրեդիտների գումարն է:
6. *Գնահատված կրեդիտը* գումարային կրեդիտների այն մասն է, որը գնահատված է տարբերակված գնահատականներով:
7. *Վարկանիշային միավորը* բոլոր գնահատված կրեդիտների և դրանց համապատասխանող գնահատականների արտադրյալների գումարն է:
8. *Միջին որակական գնահատականը (ՄՈԳ)* գնահատականների կրեդիտներով կշռված միջինն է, որը հաշվարկվում է վարկանիշային միավորները գնահատված կրեդիտների վրա բաժանելով (արդյունքը կլորացվում է 1/100-ի ճշտությամբ):
9. Տարբերակում են *կիսամյակային* (հաշվարկված առանձին կիսամյակի համար) և *ամփոփիչ* (հաշվարկված ուսման տվյալ շրջանի համար) վարկանիշային միավորներ և ՄՈԳ-եր:
10. Բուհը պարտավոր է ուսանողի հիմնավորված պահանջի դեպքում, համաձայն բուհում գործող կարգի, տրամադրել նրա ակադեմիական տեղեկագիրը ավարտված ուսումնառության կամ ուսումնական ծրագրի չավարտված մասի համար:

5. Կրեդիտային համակարգի տարրերը և ընթացակարգերը

5.1. Ուսումնական ծրագիրը (պլանը) և ավարտական պահանջները

1. Մասնագիտության ուսումնական ծրագիրը (պլանը) ներկայացվում է համապատասխան կրթամասերում խմբավորված պարտադիր և ընտրովի (եթե այդպիսիք նախատեսված են) դասընթացների ցանկով: Կրթամասերի քանակը և անվանումները սահմանում է բուհը:
2. Յուրաքանչյուր դասընթացի (կրթական մոդուլի) համար նշվում է նրա եզակի նույնացման թվանիշը (դասիչը), լրիվ անվանումը, հատկացված կրեդիտների քանակը, պարապմունքի իրականացման ձևը, կիսամյակի համարը (ամրագրված ուսումնական պլանի դեպքում) կամ անվանումը (աշնանային/գարնանային՝ ճկուն ուսումնական ծրագրի դեպքում), դասընթացի նախապայմանը (եթե այդպիսին կա) և գնահատման ձևը:

¹² Տես ակադեմիական տեղեկագրի օրինակելի ձևը:

3. Կրթական ծրագրի ավարտական պահանջներում նշվում է համապատասխան որակավորում շնորհելու համար անհրաժեշտ կրեդիտների ընդհանուր քանակը (այդ թվում՝ ըստ կրթամասերի) և նվազագույն ամփոփիչ ՄՈԳ-ը (ՄՈԳ-ի նվազագույն շեմ կարող է սահմանվել նաև մասնագիտական կրթամասի համար):
4. Բուհը, իր հայեցողությամբ, կարող է սահմանել ընդհանուր ավարտական պահանջներ, որոնք ընդհանուր են տվյալ կրթական աստիճանի բոլոր մասնագիտությունների համար և մասնագիտական ավարտական պահանջներ, որոնք վերաբերում են միայն առանձին մասնագիտություններին:

5.2. Դասընթացները և կրթական մոդուլները

1. Մեծածավալ դասընթացները կարող են բաժանվել առանձին կրթական մոդուլների: Դասընթացների մոդուլացումը կատարվում է՝ ելնելով նվազագույն կիսամյակների ընթացքում դրանք ավարտելու սկզբունքից:
2. Դասընթացները (կրթական մոդուլները) իրենց բնույթով բաժանվում են 3 հիմնական խմբերի՝
 - ա) պարտադիր դասընթացներ, որոնք յուրացվում են սահմանված կիսամյակներում,
 - բ) պարտադիր դասընթացներ, որոնց յուրացման կիսամյակը ընտրում է ուսանողը՝ պահպանելով դրանց նախապայմանները,
 - գ) ընտրովի դասընթացներ, որոնք առաջարկվող ցանկից ընտրում է ուսանողը, իսկ դրանց յուրացման կիսամյակը կարող է լինել ինչպես ամրագրված, այնպես էլ ազատ:

5.3. Դասընթացների տեղեկագիրքը

1. Բուհը հրապարակում է դասընթացների տեղեկագիրք (տպագրված և/կամ բուհի կայքում տեղադրված էլեկտրոնային տարբերակի տեսքով), որը թարմացվում է յուրաքանչյուր ուստարի:
2. Դասընթացների տեղեկագիրքը նախատեսված է բուհում իրականացվող կրթական ծրագրերի վերաբերյալ տեղեկատվությունը մատչելի դարձնելու համար և պետք է պարունակի.
 - ա) ընդհանուր տեղեկատվություն բուհի վերաբերյալ՝ տեսակը և կարգավիճակը, ուսումնական ստորաբաժանումները, առաջարկվող կրթական ծրագրերը և ընդունելության պայմանները, ուսումնական գործընթացի ժամանակացույցը, հիմնական ներբուհական կանոնները (հատկապես կրեդիտների կուտակման, պաշտոնական ճանաչման և փոխանցման վերաբերյալ) և այլն:
 - բ) տեղեկատվություն կրթական ծրագրերի վերաբերյալ.
 - ընդհանուր նկարագրությունը՝ շնորհվող որակավորումը, մուտքի շեմային պահանջները, նպատակները և նախանշված էլքային արդյունքները, կրթությունը շարունակելու հնարավորությունները, ծրագրի կառուցվածքը կրեդիտներով, քննական և գնահատման կանոնները, ավարտական ատեստավորման ձևը, պրակտիկաների վերաբերյալ տեղեկատվությունը և այլն,
 - առանձին դասընթացի նկարագրությունը՝ դասընթացի անվանումը և նույնացման թվանիշը (որը պետք է պարունակի տեղեկատվություն դասընթացի տեսակի և մակարդակի վերաբերյալ), ուսուցման տարին և/կամ կիսամյակը, դասընթացի կրեդիտների քանակը (ներառյալ շաբաթական լսարանային ժամաքանակներն ըստ պարապմունքի ձևերի), դասընթացի խնդիրներն՝ արտահայտված կրթական արդյունքներով և սպասվող կարողություններով, համառոտագիրը (հակիրճ բովանդակությունը), անհրաժեշտ

նախապայմանները, երաշխավորվող գրականությունը, ուսուցման և գնահատման մեթոդները, դասավանդման լեզուն և այլն:

զ) ընդհանուր տեղեկատվություն ուսանողների համար.

- անհրաժեշտ տեղեկատվություն օտարերկրյա ուսանողների համար՝ ուսումնառության և բնակվելու պայմանները, միջազգային կրթական ծրագրերը, լեզվական գործող դասընթացները և այլն,
- նյութական օգնության հնարավորությունները, ուսման վարձերի գեղչման և փոխհատուցման պայմաններն ու կանոնները, գործող ուսանողական ծառայությունները, ուսումնական ենթակառուցվածքները և այլն:

5.4. Ուսումնական գործընթացի և դասընթացների ժամանակացույցերը

1. Ուսումնական տարվա սկզբում բուհը հրապարակում է (տպագրված և/կամ բուհի կայքում տեղադրված էլեկտրոնային տարբերակի տեսքով) տվյալ ուստարվա ուսումնական օրացույցը (ուսումնական գործընթացի կազմակերպման ժամանակացույցը) ըստ կիսամյակների, որտեղ ըստ օրերի նշվում են ուսուցման սկիզբը և ավարտը, դասընթացներին գրանցման (եթե նախատեսված է) և այդ գրանցումներում փոփոխությունների կատարման ժամկետները, քննաշրջանները և արձակուրդները:
2. Եթե ուսումնական գործընթացով նախատեսված է դասընթացներին ուսանողների գրանցման գործառույթ, ապա բուհը կիսամյակի սկզբից առնվազն 1 շաբաթ առաջ հրապարակում է դասընթացների և քննությունների ժամանակացույցը, որը տեղեկատվություն է տալիս դասընթացների կայացման վայրի, օրվա և ժամի, դասախոսի, ուսանողների թույլատրելի քանակների, քննությունների օրվա և այլնի վերաբերյալ:

5.5. Ուսումնառության անհատական ծրագիրը և գրանցումը դասընթացներին

1. Կրեդիտների կուտակման գործառույթի դեպքում օգտագործվում են համապատասխան գործիքներ և ընթացակարգեր, մասնավորապես՝ ուսումնառության անհատական ծրագրեր և ուսանողների գրանցում դասընթացներին:
2. Ուսումնառության անհատական ծրագիրը կազմելիս ուսանողի համար ելակետային փաստաթուղթ է ծառայում դասընթացների տեղեկագիրքը:
3. Հիմք ընդունելով դասընթացների տեղեկագրքում տրված կրթական ծրագրի ավարտական պահանջները, առաջարկվող դասընթացների ցանկը և առանձին դասընթացների վերաբերյալ տեղեկատվությունը, ուսումնառության սկզբում ուսանողն ուսումնական խորհրդատուի օգնությամբ կազմում է ուսումնառության իր անհատական ծրագիրը, այն տալիս է հաստատման համապատասխան ուսումնական ստորաբաժանման ղեկավարին և օրինակներից մեկը հանձնում ակադեմիական գրանցումներն իրականացնող կառույցին¹³:
4. Ուսումնառության անհատական ծրագրի ձևաթերթը մշակում է բուհը: Անհատական ծրագրում ըստ ուսման տարիների և կիսամյակների ներկայացվում են պարտադիր և ընտրովի դասընթացների ցանկը և դրանց ամրագրված կրեդիտները:

¹³ Ակադեմիական գրանցումների գրասենյակի վերաբերյալ տե՛ս ստորև:

5. Անհատական ծրագրում նշված դասընթացներում ընդգրկվելու համար ուսանողը սահմանված ժամկետներում պետք է գրանցվի ակադեմիական գրանցումներն իրականացնող կառույցում:
6. Դասընթացներին գրանցման գործընթացը կարող է սկսել նախորդ կիսամյակում և շարունակվում է մինչև տվյալ կիսամյակի պարապմունքների սկիզբը: Բոլոր ուսանողները պետք է գրանցված լինեն մինչև տվյալ կիսամյակի սկիզբը:
7. Դասընթացներին ուսանողների ընդգրկումն իրականացվում է ըստ գրանցման հերթականության, եթե այլ բան նախատեսված չէ դասընթացի նախապայմանով:
8. Մահմանված ժամկետից 2 շաբաթ հետո դասընթացներին մասնակցելու բոլոր տեսակի գրանցումները դադարեցվում են:
9. Բուհը կարող է չեղյալ հայտարարել ցանկացած դասընթացի անցկացումը տվյալ կիսամյակում, եթե դրանում ընդգրկված չեն բավարար թվով ուսանողներ: Նման դեպքերում այդ դասընթացին գրանցված ուսանողները սահմանված ժամկետներում իրենց անհատական ուսումնական ծրագրերում կատարում են համապատասխան փոփոխություններ՝ ընտրելով նոր դասընթաց, իսկ չկայացած դասընթացը կարող է տեղափոխվել հաջորդ տարի:
10. Անհրաժեշտության դեպքում, սահմանված ժամկետներում ուսանողը կարող է փոփոխություններ կատարել ուսումնառության իր անհատական ծրագրում՝ դրանք նախապես համաձայնեցնելով իր ուսումնական խորհրդատուի և համապատասխան ստորաբաժանման ղեկավարության հետ, այնուհետև գրանցվել նոր դասընթացների:
11. Ուսումնառության անհատական ծրագրի փոփոխությունների դեպքում (դասընթացի բացթողում և/կամ ավելացում) ուսանողը լրացնում է փոփոխությունների համապատասխան ձևաթերթը:
12. Ուսումնառության անհատական ծրագրի փոփոխությունների ձևաթերթը մշակում է բուհը: Ձևաթերթում նշվում են բաց թողնված և/կամ ավելացված դասընթացները և դրանց կրեդիտները, համապատասխան կիսամյակները և ուստարիները:
13. Անհատական ծրագրի փոփոխության (դասընթացից ազատումը, դասընթացի բացթողումը և դասընթացի ավելացումը) ընթացակարգը հետևյալն է՝
 - 13.1. դասընթացից ազատվելը.
 ուսանողը կարող է չեղյալ համարել ցանկացած նախորդ գրանցում տվյալ դասընթացին՝ մինչև տվյալ կիսամյակի պարապմունքների սկիզբը,
 - 13.2. դասընթացի բացթողումը.
 ա) ուսանողը կարող է բաց թողնել դասընթացը ուսումնական խորհրդատուի համաձայնությամբ՝ պարապմունքների առաջին երկու շաբաթների ընթացքում,
 բ) տվյալ կիսամյակի 3-րդից մինչև 8-րդ շաբաթը ներառյալ բացթողումը ձևակերպելու համար ուսանողը պարտավոր է ստանալ նաև այն վարող դասախոսի և համապատասխան ուսումնական ստորաբաժանման ղեկավարության համաձայնությունը,
 - 13.3. դասընթացի ավելացումը.
 ուսանողն իր ընտրացանկում դասընթաց կարող է ավելացնել ուսումնական խորհրդատուի և դասախոսի համաձայնությամբ՝ պարապմունքների առաջին երկու շաբաթների ընթացքում:
14. Ուսանողը կազմում է տվյալ կիսամյակի պարապմունքների իր անհատական դասացուցակը՝ ելնելով ուսումնառության իր անհատական ծրագրից և դասընթացների հրապարակված ժամանակացույցից:
15. Մահմանված ժամկետում ուսումնառության անհատական ծրագրի չներկայացնելու դեպքում բուհն ուսանողի ուսումնառությունը կազմակերպում է տվյալ մասնագիտության համար կազմված տիպային ուսումնական պլանով:
16. Բուհում կրեդիտների կուտակման գործառնությունից բացակայության դեպքում գործում են ավանդական ուսումնական պլանները՝ դասընթացների և կրթական մոդուլների յուրացման ամրագրված հաջորդականությամբ:

5.6. Ուսման առաջադիմությունը

1. Ըստ ուսման առաջադիմության ուսանողները դասակարգվում են առաջադիմող, փորձաշրջանի կարգավիճակում գտնվող և հեռացման ենթակա ուսանողների:
2. Ուսանողը համարվում է առաջադիմող, եթե՝
 - ա) կիսամյակում ունի 30 կրեդիտ միջին ուսումնական բեռնվածություն (10% թույլատրելի շեղումով);
 - բ) հավաքել է տվյալ կիսամյակի համար ուսումնական ծրագրով սահմանված բոլոր պարտադիր դասընթացների¹⁴ կրեդիտները;
 - գ) ապահովել է տվյալ կրթական աստիճանի (ծրագրի) համար սահմանված կիսամյակային ՄՈԳ-ի նվազագույն շեմը:
3. Ուսանողը համարվում է փորձաշրջանի կարգավիճակում, եթե չի բավարարել նախորդ կետում նշված երեք պայմաններից որևէ մեկը:
4. Փորձաշրջանի կարգավիճակ ունեցող ուսանողին հնարավորություն է տրվում ուղղել թերացումներն ու բացթողումները և բարձրացնել ուսման առաջադիմությունը ծրագրի նվազագույն պահանջներին համապատասխան: Փորձաշրջանի տևողությունը սահմանում է բուհը:
5. Փորձաշրջանի կարգավիճակում գտնվող ուսանողը դառնում է հեռացման ենթակա, եթե սահմանված ժամկետում չի դուրս գալիս այդ կարգավիճակից:
6. Միևնույն կրթական ծրագրում ընդգրկված տարբեր ուսումնական բեռնվածություն ունեցող ուսանողների ակադեմիական առաջադիմությունները համեմատվում են նրանց վարկանիշային միավորների օգնությամբ:

5.7. Դասընթացի վերահանձնումը և կրկնումը

1. Դրական գնահատված դասընթացի քննության վերահանձնում չի թույլատրվում:
2. Անբավարար գնահատված դասընթացի վերահանձնման կարգը սահմանում է բուհը:
3. Տվյալ կրթական ծրագրի համար սահմանված կիսամյակային ՄՈԳ-ի նվազագույն շեմն ապահովելու նպատակով ուսանողը համապատասխան ուսումնական ստորաբաժանման թույլտվությամբ կարող է կրկնել դասընթացը, սակայն տվյալ դասընթացին հատկացված կրեդիտներից ավել կրեդիտներ ուսանողին չեն տրվում, իսկ ՄՈԳ-ում հաշվի է առնվում այդ դասընթացի վերջին գնահատման արդյունքը:
4. Հաջողությամբ հանձնած դասընթացների կրեդիտները կուտակվում են ուսանողի ակադեմիական տեղեկագրում և մնում ուժի մեջ՝ անկախ կիսամյակում ուսանողի ցուցաբերած առաջադիմությունից կամ ուսման ընդհատման հանգամանքից:
5. Կրեդիտների կուտակման արդյունքում վերանում է բուհից հեռացված ուսանողի կողմից կիսամյակը ամբողջությամբ կրկնելու անհրաժեշտությունը:

5.8. Կրեդիտների փոխանցումը

1. Կրեդիտները մեկ բուհից մյուսը փոխանցելի են առանձին դասընթացների, դասընթացների խմբի կամ ուսումնառության որոշակի շրջանների տեսքով: Փոխանցումը կատարվում է ուսանողի հայտի հիման վրա՝ երկու բուհերի համաձայնությամբ:
2. Կրեդիտները փոխանցելի են ուսումնական ծրագրերի և բուհերի միջև, եթե դրանք համապատասխանում են որոշակի պահանջների: Որևէ ուսումնական ծրագրից ստացված կրեդիտները կարող են փոխանցվել մեկ այլ ուսումնական ծրագիր, եթե՝
 - ա) դրանց բովանդակությունները միանման են,

¹⁴ Տե՛ս դասընթացների ա) խումբը, բաժին 5.2, կետ 2:

բ) կան բովանդակային ոչ էական տարբերություններ,

գ) առկա են բովանդակային տարբերություններ, սակայն վերջնական կրթական արդյունքները համարժեք են:

3. Այլ բուհում ուսանողի ուսումնառության որոշակի շրջանի անցկացման դեպքում ուսումնառության ծրագիրը դառնում է եռակողմ համաձայնագրի առարկա՝ ուսանողի, առաքող և ընդունող բուհերի միջև:

5.9. Ավարտական ատոլիտ և աստիճանաշնորհում

1. Կրեդիտների կուտակման գործառույթի դեպքում շրջանավարտների աստիճանաշնորհումը կատարվում է ծրագրի ավարտական պահանջների կատարման ատոլիտից հետո, որը կատարվում է ակադեմիական գրանցումներն իրականացնող կառույցի և համապատասխան ուսումնական ստորաբաժանման մասնակցությամբ:
2. Ավարտական ատոլիտով ստուգվում են ուսանողի ակադեմիական տվյալների (կուտակած կրեդիտների քանակի ու բովանդակության, ամփոփիչ ՄՈԳ-ի և ավարտական ատեստավորման) համապատասխանությունը մասնագիտության ավարտական պահանջներին:

6. Կրեդիտային համակարգի ինստիտուտները

6.1. Կրեդիտների փոխանցման գործառույթի համակարգումը

1. Կրեդիտների փոխանցման և ուսանողների միջբուհական փոխանակման գործառույթների կազմակերպման համար բուհերը նշանակում են համապատասխան բուհական համակարգողներ:

6.2. Ուսումնական խորհրդատուների ինստիտուտը

1. Կրեդիտների կուտակման գործառույթի դեպքում ուսանողների անհատական ուսումնական ծրագրերը կազմելու և ուսման ընթացքում նրանց աջակցելու նպատակով բուհերի մասնագիտացնող ստորաբաժանումները կազմակերպում են ուսումնական խորհրդատուների ծառայություն, որում ընդգրկվում են մասնագիտության կամ մասնագիտությունների խմբի ուսումնական ծրագրերին քաջատեղյակ մասնագետները:
2. Մասնագիտության կամ մասնագիտությունների խմբի խորհրդատուների թիվը սահմանում է բուհը՝ ելնելով դրանցում ընդգրկված ուսանողների քանակից և բուհի ռեսուրսային հնարավորություններից:
3. Ուսումնական խորհրդատուն իրականացնում է խորհրդատվական ծառայություններ մեկ կամ մի քանի հարակից մասնագիտությունների գծով և հսկում է իրեն կցված ուսանողների առաջընթացը՝ առաջինից մինչև ավարտական կուրս:
4. Խորհրդատուն ներկայացնում է ուսանողների ուսումնական շահերը, առավել արդյունավետ և նախընտրելի անհատական ուսումնական ծրագրեր կազմելու նպատակով նրանց համար պարբերաբար իրականացնում խմբային և անհատական խորհրդատվություններ, աջակցում անհատական ծրագրերում փոփոխություններ կատարելիս և այլ հարցերում:
5. Ուսումնական խորհրդատուի իրավունքներն ու պարտականությունները սահմանում է բուհը:

6.3. Ակադեմիական գրանցումների գրասենյակը

Կրեդիտների կուտակման գործառնության ընթացակարգերը ապահովելու նպատակով բուհերը կարող են ստեղծել համաբուհական կամ ֆակուլտետային ակադեմիական գրանցումների գրասենյակներ: Ակադեմիական գրանցումների գրասենյակի հիմնական գործառնություններն են.

- 1) կազմել և հրապարակել (տպագիր և/կամ էլեկտրոնային տարբերակով) բուհի դասընթացների տեղեկագիրքը յուրաքանչյուր ուստարվա համար,
- 2) կազմել և հրապարակել (տպագիր և/կամ էլեկտրոնային տարբերակով) տեղեկագրքում ներկայացված դասընթացների և դրանց քննությունների ժամանակացույցերը յուրաքանչյուր կիսամյակի համար,
- 3) ապահովել դասընթացներին ուսանողների գրանցման և ընդգրկման (այդ թվում՝ ինտերնետի օգնությամբ) գործընթացը,
- 4) ապահովել դասընթացների և դրանց առանձին բաղադրամասերի ուսումնական հոսքերի ձևավորումը և պարապմունքների կազմակերպումը,
- 5) գրանցել և հսկել ուսանողների դասահաճախումները,
- 6) ապահովել քննական ամփոփագրերի պատրաստումը, տրամադրումը և քննությունների արդյունքների մուտքագրումն ուսանողների ակադեմիական տվյալների միասնական (էլեկտրոնային) բազայում,
- 7) հաշվարկել և վերահսկել ուսանողների ակադեմիական առաջադիմության ցուցանիշները (ՄՈԳ և կուտակած կրեդիտների քանակ), պատրաստել և պարբերաբար թարմացնել ուսանողների ակադեմիական տեղեկագրերը,
- 8) համապատասխան ուսումնական ստորաբաժանումներին (ֆակուլտետներին) տրամադրել տեղեկատվություն ուսանողների առաջադիմության և դասահաճախումների վերաբերյալ,
- 9) ուսումնական ստորաբաժանումների հետ համատեղ իրականացնել ավարտական պահանջների կատարման աուդիտ,
- 10) ապահովել գրասենյակի կայքի շահագործումը, անհրաժեշտ ուսումնական (դասընթացների և քննությունների ժամանակացույցեր) և մեթոդական (դասընթացների տեղեկագիրք) տեղեկատվության տեղադրումը կայքում և դրանց պարբերաբար թարմացումը,
- 11) իրականացնել օժանդակ և հարակից այլ գործառնություններ:

6.4. Ուսանողի իրավունքներն ու պարտականությունները

1. Ուսանողը պարտավոր է՝
 - ծանոթանալ կրեդիտային համակարգով ուսուցման կարգին և ուսումնառության իր անհատական ծրագիրը կազմելիս խստորեն հետևել դրա պահանջներին,
 - կատարել ուսումնական դասընթացների և քննությունների համար սահմանված պահանջները,
 - կանոնավոր հաճախել ուսումնառության իր անհատական ծրագրում ընդգրկված բոլոր դասընթացներին:
2. Ուսանողը՝
 - պետք է հաշվի առնի, որ ակադեմիական գրանցումների գրասենյակը չի ստուգում և, հետևաբար, ոչ մի պատասխանատվություն չի կրում ուսանողի կողմից ընտրված դասընթացների կայացման ժամերի համընկման և ուսումնական ծրագրի պահանջներին դրանց համապատասխանության համար,

- կրում է անձնական պատասխանատվություն ուսումնառության իր անհատական ծրագրի և պարապմունքների դասացուցակի ճշտության և ամբողջականության ապահովման, դրանց ստուգման և ցանկացած սխալի կամ բացթողման անհապաղ ճշտման համար:

3. Ուսանողն իրավունք ունի՝

- ընտրելու տվյալ մասնագիտության (մասնագիտացման) ուսուցման համար բուհի կողմից առաջադրվող պարտադիր և ոչ պարտադիր դասընթացներ՝ ուսումնական ծրագրի պահանջներին համապատասխան,
- միևնույն դասընթացի համար մեկից ավելի ուսումնական հոսքերի առկայության դեպքում կատարելու ընտրություն՝ ելնելով դասախոսի նախապատվությունից և/կամ դասընթացի կայացման ժամանակացույցից,
- բացի ընտրած մասնագիտության ուսումնական դասընթացներից, յուրացնելու ցանկացած այլ դասընթաց, որը դասավանդվում է տվյալ կամ այլ բուհում՝ այդ բուհի կանոններով սահմանված կարգով,
- միջբուհական փոխանակման և/կամ ակադեմիական շարժունության ծրագրերի շրջանակներում ուսումնառության որոշակի շրջան (կիսամյակ, ուստարի) ուսումնառելու այլ բուհում (ներառյալ՝ օտարերկրյա),
- փոխադրվելու մեկ այլ բուհ (ներառյալ օտարերկրյա)՝ համաձայն ՀՀ կառավարության սահմանած կարգի,
- ցանկացած կրթական աստիճանում ընդհատելու կամ շարունակելու ուսումնառությունը բուհում,
- հիմնավորված կերպով դիմելու դեպքում ստանալու իր ակադեմիական տեղեկագիրը՝ կազմված ուսումնառության լրիվ կամ որևէ շրջանի համար:

7. Այլ դրույթներ

7.1. Բուհի տարեկան ուսումնական բեռնվածքի հաշվարկը

1. Ուսումնական ծրագրում և դասընթացների տեղեկագրքում դասընթացին հատկացված կրեդիտների հետ մեկտեղ նշվում է նաև շաբաթական լսարանային ժամաքանակն ըստ պարապմունքի ձևերի (դասախոսություններ, գործնական, սեմինար, լաբորատոր պարապմունքներ և այլն):
2. Կրեդիտների կուտակման գործառույթի դեպքում ուսանողների անհատական ուսումնական ծրագրերի վերլուծության և առանձին դասընթացներին ուսանողների գրանցման տարիների ընթացքում կուտակված վիճակագրական տվյալների հիման վրա բուհը կազմում է ինչպես հաջորդ ուստարվա ուսումնական բեռնվածությունը, այնպես էլ դասընթացների ու քննությունների ժամանակացույցերն ըստ կիսամյակների:

II ԲԱԺԻՆ

ԲԱԿԱԼԱՎՐԻ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Մաս I.

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

Կենսաբանության ֆակուլտետը կրեդիտային համակարգով բակալավրի կրթական ծրագրով հեռակա ուսուցում կազմակերպում է «Կենսաբանություն» մասնագիտությամբ:

1. Ուսումնական ծրագրի կառուցվածքը

Բակալավրի ուսումնական ծրագիրը ներառում է հինգ հիմնական կրթամաս՝ ընդհանուր հումանիտար և սոցիալ-տնտեսագիտական, ընդհանուր մաթեմատիկական և բնագիտական, ընդհանուր մասնագիտական և հատուկ մասնագիտական դասընթացներ, ինչպես նաև կրթական այլ մոդուլներ: Ծրագրի ընդհանուր կառուցվածքը բերված է ստորև:

Կրթամաս	Կրեդիտներ	Դասընթաց-մոդուլների քանակը
Ընդհանուր հումանիտար և սոցիալ-տնտեսագիտական <i>Պարտադիր</i> <i>Կամրնտրական</i>	36 32 4	12 7 5
Ընդհանուր մաթեմատիկական և բնագիտական <i>Պարտադիր</i>	6 6	3 3
Ընդհանուր մասնագիտական <i>կուրսային աշխատանքներ</i>	144 4	34 2
Հատուկ մասնագիտական դասընթացներ	20	6
Կրթական այլ մոդուլներ և եզրափակիչ ատեստավորում	34	7
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	240	64

Բակալավրի պատրաստման ծրագիրը բաղկացած է 2 հիմնական կառուցամասից՝ ընդհանուր կրթական (պատրաստականության) և մասնագիտական, որոնցից յուրաքանչյուրով նախատեսված ուսումնական բեռնվածությունները՝ արտահայտված կրեդիտներով, ըստ ուսումնական կիսամյակների բերված են ստորև.

Կիսամյակ	I	II	III	IV	V	VI	VII	VI II	IX	X	Ընդամենը
Ընդհանուր կրթության կառուցամաս, <i>կրեդիտ</i>	12	14	8	4	4	0	0	0	0	0	42
Մասնագիտական կրթության կառուցամաս, <i>կրեդիտ</i>	9	12	18	19	19	25	26	22	28	20	120
Ընդամենը, <i>կրեդիտ</i>	21	26	26	23	23	25	26	22	28	20	240

Ուսումնական կիսամյակի համար սահմանված է 16-շաբաթյա տևողությունը, որից 4-ը հատկացվում է տեսական ուսուցման, 8-ը՝ ինքնուրույն աշխատանքի և կոնսուլտացիաների, իսկ 4-ը՝ քննաշրջանի համար: Առանձին դեպքերում, մասնագիտական առանձնահատկություններից ելնելով (օրինակ, լեզվական մասնագիտությունների համար), տեսական ուսուցման կազմակերպումը կարող է իրականացվել նաև 12-շաբաթյա ժամանակահատվածում: Ուսանողը կիսամյակում պետք է ունենա 20, առավելագույնը՝ 30 կրեդիտ ուսումնական բեռնվածություն, իսկ մեկ ուսումնական տարում՝ 48 կրեդիտ: Ուսումնական ծրագրի լրիվ աշխատածավալը համապատասխանում է 240 կրեդիտի:

2. Ծրագրի բովանդակությունը

2.1. Ընդհանուր հումանիտար և սոցիալ-տնտեսագիտական կրթամաս

Ծրագրի ընդհանուր հումանիտար և սոցիալ-տնտեսագիտական (ՀՍ) կրթամասի աշխատածավալը 36 կրեդիտ է: Այն ներառում է կրթական մոդուլների երկու փաթեթ՝ պարտադիր և կամընտրական: Դրանց առկայությունը ծրագրում նպատակաուղղված է համալսարանական կրթության ընդհանուր տեսական հենքի ձևավորմանը:

ՀՍ պարտադիր դասընթացներ

ՀՍ պարտադիր դասընթացների ցանկը ներառում է ամրագրված բովանդակային կառուցվածքով և հաշվարկված կրեդիտատարությամբ հետևյալ մոդուլ-դասընթացները.

Թվանիշ	Մոդուլ-դասընթաց	Կրեդիտ	Լսարանային ժամ (դ/գ/լ) ¹	Կիսամյակ	Գնահատման ձևը
1401/Բ01	Հայոց լեզու և գրականություն-1	2	12 (3/9/0)	1	ստուգարք
1704/Բ01	Ռուսաց լեզու-1	4	24 (0/24/0)	1	ստուգարք
1602/Բ01	Օտար լեզու-1	4	24 (0/24/0)	1	ստուգարք
1106/Բ01	Հայոց պատմության հիմնահարցեր-1	2	12 (9/3/0)	1	ստուգարք

¹ Այսուհետ՝ դ – դասախոսություն, գ – գործնական կամ սեմինար պարապմունք, լ – լաբորատոր աշխատանք:

1401/Բ02	Հայոց լեզու և գրականություն-2	2	12(3/9/0)	2	Հնրգ.
1704/Բ02	Ռուսաց լեզու-2	4	24 (0/24/0)	2	ստուգարք
1602/Բ02	Օտար լեզու-2	4	24 (0/24/0)	2	ստուգարք
1106/Բ02	Հայոց պատմության հիմնահարցեր-2	2	12 (9/3/0)	2	Հնրգ.
1602/Բ03	Օտար լեզու-3	4	24 (0/24/0)	3	Հնրգ.
1704/Բ03	Լրացուցիչ լեզվական դասընթաց (Ռուսաց լեզու-3)	4	24 (0/24/0)	3	Հնրգ.
1301/Բ01	Փիլիսոփայության հիմունքներ	4	24 (18/6/0)	3	Հնրգ.

ՀՍ կամընտրական դասընթացներ

ՀՍ կամընտրական դասընթացների ցանկը պարունակում է համեմատաբար ազատ բովանդակային կառուցվածքով և հաշվարկված կրեդիտատարությամբ հետևյալ մոդուլները, որոնցից ուսանողը հնարավորություն ունի ընտրելու երկուսը.

Թվանիշ	Մոդուլ-դասընթաց	Կրեդիտ	Լսարանային ժամ (դ/գ/լ)	Կիսամյակ	Գնահատման ձևը
1001/Բ01	Տնտեսագիտություն	2	12(12/0/0)	4	ստուգարք
1202/Բ01	Քաղաքագիտություն				
1901/Բ01	Իրավագիտություն				
1107/Բ01	Մշակութաբանություն	2	12(12/0/0)	4	ստուգարք
2101/Բ01	Կրոնների պատմություն				

2.2. Ընդհանուր մաթեմատիկական և բնագիտական կրթամաս

Ծրագրի ընդհանուր մաթեմատիկական և բնագիտական (ԸՄԲ) կրթամասը նույնպես ներառում է կրթական մոդուլների երկու փաթեթ՝ պարտադիր և կամընտրական:

ԸՄԲ պարտադիր դասընթացներ

ԸՄԲ պարտադիր դասընթացների ցանկը ներառում է ամրագրված բովանդակային կառուցվածքով և հաշվարկված կրեդիտատարությամբ հետևյալ մո-

դուլները.

Թվանիշ	Մոդուլ-դասընթաց	Կրե- դիտ	Լսարանային ժամ (դ/գ/լ)	Կիսամ- յակ	Գնահատ- ման ձևը
2301/F01	Համակարգչից օգտվելու հմտություններ	2	12(3/9/0)	2	ստուգարք
0002/F01	Քաղաքացիական պաշտպանություն	2	12(9/3/0)	5	ստուգարք
0002/F02	Արտակարգ իրավիճակ- ներում բնակչության առաջին բուժօգնություն	2	12(3/9/0)		ստուգարք

2.3. Ընդհանուր մասնագիտական կրթամաս

Կրթական ծրագրի ընդհանուր մասնագիտական (ԸՄԴ) կրթամասը նպատակաուղղված է տվյալ մասնագիտությամբ պատրաստությունն իրականացնելու գործառույթի կատարմանը: Դրա բովանդակությունը, դասընթացների կազմը և դրանց կրեդիտատարությունը առանձին մասնագիտությունների համար բերված են ստորև:

Ծրագրի մասնագիտական հատվածում նախատեսված է նաև 2-ական կրեդիտ աշխատաձևավորվ կուրսային 2 աշխատանքների կատարում, որոնց արդյունքների ստուգումը իրականացվում է տարբերակված գնահատման եղանակով (թվանշանով):

«Կենսաբանություն» մասնագիտություն

Թվանիշ	Մոդուլ-դասընթաց	Կրե- դիտ	Լսարանային ժամ (դ/գ/լ)	Կիս- ամ- յակ	Գնահատ- ման ձևը
0102/F01	Մաթեմատիկա-1	3	22(12/10/0)	1	Առանց էզր.գն.
0704/F03	Անողնաշարների կենդանաբանություն	6	40(20/0/20)	1	Եզր.գն.
0703/F01	Մեկեր և ստորակարգ բույսեր	4	28(14/0/14)	2	Եզր.գն.
0102/F02	Մաթեմատիկա-2	2	12(6/6/0)	2	Առանց էզր.գն.
0701/F01	Կենսամետրիա	2	12(4/8/0)	2	Առանց էզր.գն.
0608/F01	Անօրգանական քիմիա	4	20(10/0/10)	3	Եզր.գն.
0410/F01	Ֆիզիկա-1	3	16(8/0/8)	3	Առանց էզր.գն.
0703/F01	Բարձրակարգ բույսեր -1	3	16(8/0/8)	3	Առանց էզր.գն.
0704/F04	Ողնաշարավորների կենդանաբանություն	8	44(24/0/20)	3	Եզր.գն.

0603/Բ01	Օրգանական քիմիա	5	28(18/0/10)	3	Եզր.գն.
0703/Բ02	Բարձրակարգ բույսեր -2	6	32(16/0/16)	4	Եզր.գն.
0410/Բ02	Ֆիզիկա -2	5	32(16/0/16)	4	Եզր.գն.
0706/Բ01	Մարդու կազմաբանություն	3	20(0/8/10)	5	Առանց եզր.գն.
0707/Բ02	Բջջի կենսաբանություն	3	20(10/0/10)	5	Առանց եզր.գն.
0709/Բ01	Կենսաքիմիա-1	6	36(20/0/16)	5	Եզր.գն.
0704/Բ05	Անհատական զարգացման կենսաբանություն և հյուսվածաբանություն	5	32(18/0/14)	5	Եզր.գն.
0707/Բ01	Էվոլյուցիոն տեսություն	2	12(12/0/0)	5	Առանց եզր.գն.
0608/Բ02	Վերլուծական քիմիա	2	12(2/0/10)	6	Առանց եզր.գն.
0709/Բ02	Կենսաքիմիա -2	2	12(6/0/6)	6	Առանց եզր.գն.
0706/Բ02	Մարդու և կենդանիների ֆիզիոլոգիա	8	48(28/0/24)	6	Եզր.գն.
0707/Բ02	Գենետիկա	8	40(20/0/20)	6	Եզր.գն.
0708/Բ01	Ընդհանուր էկոլոգիա	5	28(14/0/14)	6	Եզր.գն.
0604/Բ01	Ֆիզիկական քիմիա	3	16(10/0/6)	7	Առանց եզր.գն.
0709/Բ02	Բույսերի ֆիզիոլոգիա	7	36(20/0/16)	7	Եզր.գն.
0709/Բ01	Մանրէաբանություն և վիրուսաբանություն	9	54(28/0/26)	7	Եզր.գն.
0706/Բ04	Ռադիոկենսաբանություն	3	16(10/0/6)	7	Առանց եզր.գն.
0707/Բ03	Էպիգենետիկա	2	12(12/0/0)	7	Առանց եզր.գն.
0701/Բ01	Կենսաֆիզիկա-1	3	20(10/0/10)	8	Առանց եզր.գն.
0709/	Մոլեկուլային կենսաբանություն	3	16(10/0/6)	8	Առանց եզր.գն.
0708/Բ02	Ռացիոնալ բնօգտագործում	5	24(12/0/12)	8	Եզր.գն.
0706/Բ06	Առողջագիտության հիմունքներ	2	16(12/0/6)	8	Առանց եզր.գն.
0703/Բ05	Բուսական ռեսուրսներ և երկրաբուսաբանություն	4	16(12/0/4)	8	Առանց եզր.գն.
0708/Բ05	Էկոթունաբանություն	3	16(16/0/0)	8	Առանց եզր.գն.
0708/Բ05	Էկոլոգիական գենոմիկա	3	16(16/0/0)	8	Առանց եզր.գն.
0704/Բ04	Բնունոլոգիա	4	20(4/2/4)	9	Առանց

					էզր.զն.
0709/Բ03	Կենսատեխնոլոգիայի ներածություն	3	20(10/0/10)	9	Առանց էզր.զն.
0701/Բ02	Կենսաֆիզիկա-2	3	20(12/0/8)	9	Առանց էզր.զն.
0704/Բ07	Կենդանիների էկոլոգիան պահպանություն	4	16(16/0/0)	9	Առանց էզր.զն.
0707/Բ06	Մարդու գենետիկայի հիմունքներ	4	16(12/0/4)	9	Եզր.զն.

2.1. Կրթական այլ մոդուլներ

Կրթական ծրագրի այս բաժինն ընդգրկում է ամրագրված կրեդիտային արժեքով հետևյալ ոչ դասընթացային կրթական մոդուլները և ատեստավորման ձևերը.

«Կենսաբանություն» մասնագիտություն

Մոդուլ	Կրեդիտ	Կիսամյակ	Գնահատման ձևը
Ուսումնական պրակտիկա - 1	4	2	Ստուգարք
Ուսումնական պրակտիկա - 2	3	4	Ստուգարք
Արտադրական պրակտիկա - 1	3	8	Ստուգարք
Արտադրական պրակտիկա - 2	4	9	Ստուգարք
Արտադրական պրակտիկա - 3	4	10	Ստուգարք
Անփոփիչ ավարտական քննություն	4	10	Հնրգ.
Ավարտական աշխատանք	12	10	Հնրգ.

Մաս II.

ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐՔ

1. Տեղեկագրի նպատակը

Դասընթացների տեղեկագիրքը նախատեսված է կեսաբանության ֆակուլտետում հեռակա ուսուցմամբ իրականացվող բակալավրի կրթական ծրագրի վերաբերյալ տեղեկատվությունը ուսանողներին, դասախոսական ու վարչական կազմին, ինչպես նաև լայն հանրությանը մատչելի դարձնելու համար և պարունակում է ամփոփ տեղեկատվություն ինչպես առանձին մասնագիտությունների ուսումնական ծրագրերի, այնպես էլ դրանց բաղադրիչ դասընթացների և ուսումնական մոդուլների վերաբերյալ: Այն ներառում է.

- կրթական ծրագրի ընդհանուր նկարագրությունը՝ շնորհիվ դրակավորումը, ծրագրի նպատակները և նախանշված ելքային կրթական արդյունքները, ծրագրի բովանդակային կազմը և կրեդիտների կառուցվածքը, ավարտական պահանջները և ատեստավորման ձևերը, պրակտիկաների վերաբերյալ տեղեկատվությունը և այլն,
- առանձին դասընթացների և ուսումնական մոդուլների հակիրճ նկարագիրը՝ դասընթացի անվանումը և նույնացման թվանիշը, ուսուցման կիսամյակը, դասընթացին հատկացված կրեդիտները (ներառյալ շաբաթական լսարանային ժամաքանակներն ըստ պարապմունքի ձևերի), դասընթացի խնդիրները՝ արտահայտված ելքային կրթական արդյունքներով և սպասվող մասնագիտական և/կամ փոխանցելի կարողություններով, դասընթացի հակիրճ բովանդակությունը, ուսուցման և գնահատման մեթոդներն ու չափանիշները:

2. Ընդհանուր հումանիտար և սոցիալ-տնտեսագիտական դասընթացներ

2.1. Պարտադիր դասընթացներ

1401/Բ01. Հայոց լեզու և գրականություն-1 (2 կրեդիտ)

Շաբաթական 3 ժամ գործնական պարապմունք

1-ին կիսամյակ, ստուգարք

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսուցանել ժամանակակից հայերենի հնչյունական և բառային առանձնահատկությունները, ոճագիտական հիմնական հասկացությունները, նպաստել խոսքի թերությունների վերացմանը, ծանոթացնել հայ դասական գրականության նմուշներին:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա ժամանակակից հայոց լեզվի հնչյունական և բառային առանձնահատկությունները.
2. կտիրապետի իր մասնագիտական բառապաշարին, տերմինաբանությանը,

- կկարողանա գրական հայերենով շարադրել մտքերը, գործնականում կկիրառի լեզվառճական հնարները.
- կծանոթանա հայ հեղինակների գեղարվեստական մի շարք հայտնի ստեղծագործություններին, կվերլուծի դրանք:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Պատմական համառոտ ակնարկ հայերենի զարգացման փուլերի մասին: Հայերենի տեղը աշխարհի լեզուների շարքում: **Թեմա 2**՝ Հնչյունաբանություն. հայերենի հնչյունական համակարգը: **Թեմա 3**՝ Շեշտ, վանկ, տողադարձ. հնչյունափոխություն: Հայերենի ուղղագրության սկզբունքները: **Թեմա 4**՝ Բառագիտություն. բառերի ձևաիմաստային խմբերը: **Թեմա 6**՝ Բառապաշար, դասակարգման սկզբունքները, մասնագիտական բառապաշար, տերմիններ: Հայերենի բառակազմական միջոցները: **Թեմա 7**՝ Հայերենի գործառական ոճերը: **Թեմա 8**՝ 5-րդ դարի հայ պատմագրությունը: **Թեմա 9**՝ Հայ հին և միջնադարյան քնարերգությունը: Գրական երկերի վերլուծություն:

Ստուգաքննանքի անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ստուգաքննանքն անցկացվում է ստուգաքննային թելադրության դրական գնահատականի և եզրափակիչ բանավոր պատասխանի հիման վրա:

1401/ Բ02. Հայոց լեզու և գրականություն-2 (2 կրեդիտ)

Շարադրական 3 ժամ գործնական պարապմունք

2-րդ կիսամյակ, Հանրագումարային քննություն (առանց ընթացիկ գնահատման)

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսուցանել ժամանակակից հայերենի ձևաբանական և շարահյուսական համակարգերը, ձևաբանական և շարահյուսական ոճագիտության հիմնական հասկացությունները, ծանոթացնել հայ դասական գրականության նմուշներին:

Կրթական արդյունքները

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

- կիմանա ժամանակակից հայերենի ձևաբանական և շարահյուսական առանձնահատկությունները.
- կկարողանա ճիշտ գործածել քերականական ձևերը, գործնականում կկիրառի ձևաբանական և շարահյուսական լեզվառճական հնարները. կկարողանա վարել երկխոսություն և բանավեճ.
- կծանոթանա հայ հեղինակների գեղարվեստական մի շարք հայտնի ստեղծագործություններին, կվերլուծի դրանք:

Բովանդակությունը

Թեմա 1՝ Ձևաբանություն. խոսքի մասերի դասակարգումը: **Թեմա 2**՝ Ժամանակակից հայերենի թեքվող խոսքի մասերը: **Թեմա 3**՝ Ժամանակակից հայերենի չթեքվող խոսքի մասերը: **Թեմա 4**՝ Շարահյուսություն. կապակցման միջոցներ և եղանակներ: **Թեմա 5**՝ Պարզ նախադասություն: **Թեմա 6**՝ Բարդ նախադասություն, փոխակերպում և դերբայական դարձված: **Թեմա 7**՝ Ուղղակի և անուղղակի խոսք: **Թեմա 8**՝ Ժամանակակից հայերենի կետադրությունը: **Թեմա 9**՝ Ձևա-

բանական և շարահյուսական ոճաբանություն: **Թեմա 10**՝ Ճարտասանական հմտություններ, բանավեճի արվեստ, երկխոսության վարում և կառավարում: **Թեմա 11**՝ Հայ նոր գրականության սկզբնավորումը: 19-20-րդ դարերի հայ գրականությունը: **Թեմա 12**՝ Հայ նորագույն և արդի գրականություն: Գրական երկերի վերլուծություն:

Քննության անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Քննությունն անցկացվում է բանավոր՝ նախաքննական թելադրության դրական արդյունքի դեպքում: Քննատոմսը կազմված է չորս հարցից, որոնցից յուրաքանչյուրը գնահատվում է 5 միավոր: Առաջին երկու հարցերը հայոց լեզվին վերաբերող տեսական հարցեր են, երրորդը՝ հայ գրականությանը վերաբերող հարց, չորրորդը՝ գործնական առաջադրանք:

1704/ Բ Ռուսաց լեզու-1 (4 կրեդիտ)

Շարաթական 6 ժամ գործնական պարապմունք

1-ին կիսամյակ, ստուգարք

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ապահովել ուսանողի ռուսաց լեզվի ընդհանուր համակարգին տիրապետելը, բանավոր խոսքի գրագետ կազմելու և երկխոսություն վարելու հմտությունը՝ լեզվային տարբեր ոլորտներում հաղորդակցվելու համար:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի բարեհաջող ավարտին ուսանողը.

1. ձեռք կրերի որոշակի հմտություններ ռուսաց լեզվի քերականական կառուցվածքին տիրապետելու ոլորտում
2. գրագիտորեն կկազմի իր բանավոր խոսքը,
3. կկարողանա մասնակցել տարաբնույթ երկխոսությունների,
4. կկարողանա ընթերցել, վերլուծել և վերարտադրել ճանաչողական և գեղարվեստական բնույթի տեքստեր:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Հնչյունաբանություն. ձայնավոր և բաղաձայն հնչյունների ընդհանուր դասակարգումը; շեշտադրման և հնչերանգային հիմնական կանոնները: **Թեմա 2**՝ Բառագիտություն. Բառիմաստի ընդհանուր պատկերացում; բառային միավորների հարաբերակցությունը: **Թեմա 3**՝ Ձևաբանություն. Խոսքի մասերը և դրանց քերականական կարգերը: **Թեմա 4**՝ Շարահյուսություն. Հիմնական շարահյուսական միավորներ (բառակապակցություն և նախադասություն); պարզ նախադասություն; նախադասության տեսակներն ըստ բնույթի և կառուցվածքի; նախադասության գլխավոր անդամները:

Ստուգարքի անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ստուգարքը անց է կացվում բանավոր և հիմնված է կիսամյակի ընթացքում կատարված 2 ստուգողական աշխատանքների արդյունքների վրա:

1704/ Բ02. Ռուսաց լեզու-2 (4 կրեդիտ)

*Շաբաթական 6 ժամ գործնական պարապմունք
2-րդ կիսամյակ, ստուգարք*

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ապահովել ուսանողի բանավոր և գրավոր խոսքի կազմակերպման հմտությունները, ինչպես նաև մասնագիտական լեզվի տիրապետումը:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի բարեհաջող ավարտին ուսանողը.

1. կկարողանա տիրապետել ռուսաց լեզվի ուղղագրության հիմնական կանոններին,
2. ձեռք կբերի կայուն գիտելիքներ մասնագիտական լեզվի տերմինաբանության ոլորտում,
3. կկարողնա կատարել մասնագիտական տեքստի շարահյուսական վերլուծություն՝ ելնելով այդ տեքստերին բնորոշ շարահյուսական կառույցների առանձնահատկություններից,
4. կկարողանա վերլուծել և վերարտադրել մասնագիտական տեքստը,
5. կկարողանա թարգմանել մասնագիտական տեքստը ռուսերենից հայերեն և հակառակը:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Բառակազմություն. Բառարմատի, բառաձանցների ընդհանուր պատկերացում, հիմնական բառակազմական միավորները: **Թեմա 2՝** Ձևաբանություն. գոյականի, բայի, ածականի և մակբայի քերականական կարգերը, գոյականի սեռը, հոլովներ և հոլովում, բայի սեռը, ժամանակը, խոնարհումը: **Թեմա 3՝** Շարահյուսություն. Միակազմ նախադասությունների դասակարգումը ըստ տեսակների: Բարդ նախադասության ընդհանուր բնութագիրը և տեսակները: **Թեմա 4՝** Բարդ համադասական նախադասություն: **Թեմա 5՝** Մասնագիտական տեքստի կառուցվածքը. մասնագիտական տեքստի վերլուծություն, տերմինների մեկնաբանում, բնորոշ շարահյուսական կառույցների առանձնացում, տեքստի թարգմանություն:

Ստուգարքի անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ստուգարքը անց է կացվում բանավոր և հիմնված է կիսամյակի ընթացքում կատարված 2 ստուգողական աշխատանքների արդյունքների վրա:

1602/Բ01. Անգլերեն լեզու-1 (4 կրեդիտ)

*Շաբաթական 6 ժամ գործնական պարապմունք
1-ին կիսամյակ, ստուգարք*

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսուցանել ընդհանուր անգլերեն (General English) բնագիտական ֆակուլտետներում որոնց ուսանողները չեն հանձնել անգլերեն լեզվից ընդունելության քննություն:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կտիրապետի անգլերենի քերականության հիմնական դրույթներին և բառային ֆոնդին:
2. կծանոթանա մասնագիտական անգլերենի գրավոր և բանավոր խոսքի հիմունքներին:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Անգլերեն լեզվով մասնագիտական ընթերցանության հմտությունների ձևավորում: **Թեմա 2**՝ Մասնագիտական ընթերցանության տիրույթում գլխավոր և աջակցող մտքերի տարբերակում և ուսուցում: **Թեմա 3**՝ Հիմնական տերմինների ուսուցում:

Ստուգարքի անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ստուգարքն անցկացվում է անցած նյութի բանավոր հարցման ձևով:

1602/Բ02. Անգլերեն լեզու-2 (4 կրեդիտ)

Շաբաթական 6 ժամ գործնական պարապմունք

2-րդ կիսամյակ, ստուգարք

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսուցանել մասնագիտական անգլերեն (Professional English) ըստ անցումային ժամանակաշրջանի առանձնահատկությունների և պահանջների:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. ձեռք կբերի ունակություն ուսումնասիրել անգլերեն լեզվով մասնագիտական գրականություն,
2. կկարողանա ընկալել և վերարտադրել իր մասնագիտական ոլորտին առընչվող գրականությունը:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Հիմնական մասնագիտական տերմիններն ուսումնասիրելու և կիրառելու ունակության զարգացում: **Թեմա 2**՝ Մասնագիտական տեքստի հիմնական բովանդակության ընկալում և վերարտադրում: **Թեմա 3**՝ Մասնագիտական գրավոր խոսքի հիմնական դրույթների ուսուցում:

Ստուգարքի անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ստուգարքն անցկացվում է անցած նյութի բանավոր հարցման ձևով:

1106/Բ01. Հայոց պատմության հիմնահարցեր-1 (2 կրեդիտ)

Շաբաթական 2 ժամ դասախոսություն և 1 ժամ գործնական պարապմունք

1-ին կիսամյակ, Հանրագումարային քննություն (առանց ընթացիկ գնահատման)

Նպատակը.

Դասընթացի առաջին մասի դասավանդումը նպատակ ունի ծանոթացնել ուսանողին հայոց պատմության հին շրջանի և միջնադարի պատմությանը, Հայկական լեռնաշխարհի աշխարհագրությանը և սեր առաջացնել մեր ժողովրդի բազմադարյան պատմության և նրա հերոսական անցյալի նկատմամբ՝ շեշտը դնելով հայոց պետականության պատմության ըստ ամենայնի լուսաբանման վրա:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. ծանոթ կլինի հայոց հին ու միջնադարյան պատմությանը,
2. կկարողանա քննադատական վերաբերմունք հանդես բերել հայոց պատմության հին ու միջին շրջանի կարևորագույն իրադարձություններին,
3. յուրացրած կլինի հայոց պետականությունների պատմությունը:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Հայոց պատմության առարկան: Հայաստանի աշխարհագրական դիրքը, տարածքը և բնական պայմանները: *Թեմա 2*՝ Հայաստանը հնագույն շրջանում: *Թեմա 3*՝ Հայաստանի հին շրջանի պատմությունը. Ուրատու, Երվանդունիների թագավորությունը: Արտաշեսյանների թագավորությունը: Արշակունիների թագավորությունը Հայաստանում 2-3-րդ դ: *Թեմա 4*՝ Հայաստանը վաղ միջնադարում: *Թեմա 5*՝ Հայաստանը զարգացած միջնադարում: *Թեմա 6*՝ Հայաստանը ուշ միջնադարում:

Ստուգարքի անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ստուգարքն անցկացվում է բանավոր: Տրվում է առավելագույնը 5 հարց՝ նախապես տրամադրված հարցաշարից:

1106Բ-02. Հայոց պատմության հիմնահարցեր-2 (2 կրեդիտ)

Շարաթական 2 ժամ դասախոսություն և 1 ժամ գործնական պարապմունք 2-րդ կիսամյակ, Հանրագումարային քննություն (առանց ընթացիկ գնահատման)

Նպատակը.

Դասընթացի երկրորդ մասի դասավանդումը նպատակ ունի ուսանողին մատուցել հայոց պատմության նոր և նորագույն շրջանը: Դասավանդման ընթացքում շեշտը դրվում է ազգային-ազատագրական շարժումների և Հայաստանի 1-ին, 2-րդ և 3-րդ հանրապետությունների պատմության վերլուծության վրա:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. ծանոթ կլինի հայ ժողովրդի նոր և նորագույն պատմությանը,
2. կկարողանա վերլուծել հայ ազգային-ազատագրական շարժման կարևորագույն իրադարձությունները, Հայաստանի 1-ին, 2-րդ և 3-րդ հանրապետությունների պատմությանը և դասեր քաղել անցյալի սխալներից,
3. կկարողանա գիտելիքները լայնորեն օգտագործել իր աշխատանքային, հատկապես կրթական գործընթացներում:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Հայկական հարցը. առաջացումը, բովանդակությունը: Ազատագրական պայքարը 17-18-րդ դդ.: Ռուսաստանի տիրապետության հաստատումը Արևելյան Հայաստանում: *Թեմա 2*՝ Հայ ազգային-ազատագրական զինված պայքարի փուլը (1870-ական թթ.- 20-րդ սկիզբ): Ազատագրական խմբակներն ու կազմակերպությունները: Հայ քաղաքական կուսակցությունների ձևավորումը: Ազգային-ազատագրական զինված պայքարի փուլը: *Թեմա 3*՝ Պանթուրքիզմը պետական քաղաքականություն Թուրքիայում: Արևմտահայության Մեծ եղեռնը:

Հայաստանը 1917թ. փետրվարյան հեղափոխության շրջանում: Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը և Հայաստանը: **Թեմա 4**՝ Հայաստանի Հանրապետությունը 1918-1920թթ.: **Թեմա 5**՝ Խորհրդային Հայաստանը 1920-1991 թթ.: **Թեմա 6**՝ Հայաստանի երրորդ հանրապետությունը: **Թեմա 7**՝ Լեոնային Ղարաբաղի Հանրապետությունը:

Քննության անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Քննությունը անցկացվում է բանավոր: Հարցատոմսը պարունակում է 3 հարց՝ 7, 7, 6 միավոր արժեքով:

1301/ Բ01. Փիլիսոփայության հիմունքներ (4 կրեդիտ)

Շաբաթական 6 ժամ գործնական պարապմունք

3-րդ կիսամյակ, Հանրագումարային քննություն (առանց ընթացիկ գնահատման)

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողների մոտ ձևավորել տեսական աշխարհայացք, ուսուցանել հիմնական փիլիսոփայական հարցադրումները, ինչպես նաև գիտության ընդհանուր սկզբունքները, գաղափարները, մեթոդները, ուսանողների մոտ զարգացնել դիալեկտիկական մտածողությունը, որը նրանց անհրաժեշտ կլինի նաև իրենց մասնագիտական գործունեության մեջ:

Կրթական արդյունքները

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա ինչպիսին է աշխարհին իբրև ամբողջական համակարգ, որոնք են մեզ շրջապատող օբյեկտիվ իրականության հիմքերը, ինչպես է մարդը ճանաչում իրենից դուրս գտնվող այդ իրականությունը, ինչպիսին է անհատի և հասարակության փոխհարաբերությունը, որն է մարդու տեղը և դերը աշխարհում,
2. կկարողանա լինել ավելի լայնախոհ, համակարգել և տեսական մակարդակի վրա բարձրացնել իր սեփական աշխարհայացքը,
3. կծանոթանա փիլիսոփայության հիմնական հասկացություններին և կատեգորիաներին, հանրահայտ փիլիսոփաների ուսմունքներին:

Բովանդակությունը

Թեմա 1՝ Փիլիսոփայության առարկայական տիրույթը և գործառույթները:

Թեմա 2՝ Գոյաբանություն: **Թեմա 3**՝ Փիլիսոփայական մարդաբանություն: **Թեմա**

4՝ Իմացաբանություն: **Թեմա 5**՝ Մեթոդաբանություն: **Թեմա 6**՝ Սոցիալական

փիլիսոփայություն:

Քննության անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Քննությունն անցկացվում է բանավոր՝ քննատոմսը կազմված է 5 հարցից, որոնցից յուրաքանչյուրը գնահատվում է 5 միավոր:

1704/ Բ03. Լրացուցիչ լեզվական դասընթաց. Ռուսաց լեզու-3 (4 կրեդիտ)

Շաբաթական 6 ժամ գործնական պարապմունք

3-րդ կիսամյակ, հանրագումարային քննություն (առանց ընթացիկ գնահատման)

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ապահովել ուսանողի ռուսաց լեզվի ընդհանուր համակարգին տիրապետելը, բանավոր խոսքը գրագետ կազմելու և երկխոսություն վարելու հմտությունը՝ լեզվային տարբեր ոլորտներում հաղորդակցվելու համար:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի բարեհաջող ավարտին ուսանողը.

1. ձեռք կբերի որոշակի հմտություններ ռուսաց լեզվի քերականական կառուցվածքը տիրապետելու ոլորտում,
2. գրագիտորեն կկազմի իր բանավոր խոսքը,
3. կկարողանա մասնակցել տարաբնույթ երկխոսությունների,
4. կկարողանա ընթերցել, վերլուծել և վերարտադրել ճանաչողական և գեղարվեստական բնույթի տեքստեր:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Հնչյունաբանություն. ձայնավոր և բաղաձայն հնչյունների ընդհանուր դասակարգումը; շեշտադրման և հնչերանգային հիմնական կանոնները: **Թեմա 2՝** Բառագիտություն. Բառիմաստի ընդհանուր պատկերացում; բառային միավորների հարաբերակցությունը: **Թեմա 3՝** Ձևաբանություն. Խոսքի մասերը և դրանց քերականական կարգերը: **Թեմա 4՝** Շարահյուսություն. Հիմնական շարահյուսական միավորներ (բառակապակցություն և նախադասություն), պարզ նախադասություն, նախադասության տեսակներն ըստ բնույթի և կառուցվածքի, նախադասության գլխավոր անդամները:

Քննության անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Քննությունն անցկացվում է բանավոր՝ նախաքննական թելադրության դրական արդյունքի դեպքում: Քննատուսը կազմված է չորս հարցից, որոնցից յուրաքանչյուրը գնահատվում է 5 միավոր: Առաջին երկու հարցերը ռուսաց լեզվին վերաբերվող տեսական հարցեր են, երրորդը՝ ռուս գրականությանը վերաբերվող հարց, չորրորդը՝ գործնական առաջադրանք:

1604/Բ01 Գերմաներեն լեզու-1 (4 կրեդիտ)

Շաբաթական 6 ժամ գործնական պարապմունք

1-ին կիսամյակ, ստուգարք

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողների մոտ համակարգել իրենց նախնական գիտելիքները գերմաներեն լեզվի հնչյունաբանության, քերականության և բառագիտության բնագավառներում և այդպիսով ստեղծել անհրաժեշտ հիմք՝ լեզվի ուսումնասիրության հաջորդ փուլերի համար:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կյուրացնի գերմաներենի հնչյունական կողմի հիմնական առանձնահատկությունները,

2. կտիրապետի ծրագրով նախատեսված առաջին փուլի համար անհրաժեշտ նվազագույն բառապաշարին,
3. կյուրացնի նշված փուլի համար անհրաժեշտ քերականական նյութը:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Գերմաներենի արտասանական նորմերը: Արտասանություն և գրություն: Հնչյունաբանական տառադարձություն: Գերմաներենի ձայնավորական և բաղաձայնական համակարգերը: **Թեմա 2**՝ Քերականական կարգեր, դրանց արտահայտման միջոցները գերմաներենում: Գոյականի, ածականի և բայի ձևաբանական և քերականական նշանակությունները: Գոյականի հոլովման տիպերը: Հոլովների նշանակությունը և գործածությունը: Համեմատության աստիճանների կարգ: Լիիմաստ և սպասարկու բայեր: Նախդիրների գործառույթը նախադասության մեջ: **Թեմա 3**՝ Պարզ նախադասություն, դրա շարադասությունը: Ուղիղ և շրջուն շարադասություն: **Թեմա 4**՝ Թեմատիկ բառապաշարը ընդգրկում է հետևյալ թեմաները՝ «Ընտանիք», «Իմ մասնագիտությունը», «Համալսարան», «Իմ հանգստյան օրը», «Ճանապարհորդություն», «Գերմանիա»:

Ստուգումների անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ստուգարքն անցկացվում է բանավոր հարցման ձևով՝ անցած նյութի հիման վրա:

1604/Բ02. Գերմաներեն լեզու-2 (4 կրեդիտ)

Շաբաթական 6 ժամ գործնական պարապմունք

2-րդ կիսամյակ, ստուգարք

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողների մոտ զարգացնել ուսման առաջին փուլում ձեռք բերած գիտելիքները գերմաներենի ձևաբանության և քերականության բնագավառներում, ինչպես նաև ընդլայնել թեմատիկ բառապաշարը, ակտիվացնել այդ բառապաշարը՝ համապատասխան երկխոսությունների և տեքստերի վերարտադրման նպատակով:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. գործնականում կկիրառի գերմաներենի ձևաբանական և քերականական այն կառույցները, որոնք ուսումնասիրվում են այս փուլում,
2. կտիրապետի համապատասխան թեմատիկ բառապաշարին, որը վերաբերում է մասնագիտական ոլորտին,
3. կվարի երկխոսություններ, կկատարի համապատասխան տեքստերի վերարտադրություն և կգրի փոխադրություններ:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Գոյականի նշանակությունը և շարահյուսական գործառույթները: Հոգնակի թվի կազմության հիմնված տիպերը: Անհոգնական և անեզական գոյականներ: Գոյականների հոլովման համակարգը և գերմաներենի հոլովների կիրառական նշանակությունները: **Թեմա 2**՝ Բայերի ձևաբանական և իմաստաքերականական դասակարգումը: Սուբյեկտիվ և օբյեկտիվ բայեր: Անցողական և անանցողական, երկսեռ բայեր: Բայի քերականական կարգերը: **Թեմա 3**՝

Նախադասությունների դասակարգումը ըստ հնչերանգի և ըստ կազմության: Միավորյալ նախադասություններ: Ստորոգյալի համաձայնեցումը ենթակայի հետ: **Թեմա 4**՝ Թեմատիկ բառապաշարը ընդգրկում է «Գերմանիայի մեծ քաղաքները», «Շվեյցարական շրջապատում», «Տնտեսություն և քաղաքականություն», «Իմ զբաղմունքը», «Իմ ուսումը», «Հայաստանի պատմությունից», «Համագործակցություն» և այլն:

Ստուգումների անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ստուգարքն անցկացվում է բանավոր հարցման ձևով՝ անցած նյութի հիման վրա:

1608/Բ01. Ֆրանսերեն լեզու-1 (4 կրեդիտ)

Շաբաթական 6 ժամ գործնական պարապմունք

1-ին կիսամյակ, ստուգարք

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսուցանել մասնագիտական ֆրանսերեն (Français professionnel) հումանիտար և սոց. գիտությունների ֆակուլտետներում, (ուսանողները հանձնել են ֆրանսերեն լեզվի ընդունելության քննություն), ինչպես նաև ընդհանուր ֆրանսերեն (Français général) տեխնիկական և բնագիտական ֆակուլտետներում, որտեղ (ուսանողները չեն հանձնել ֆրանսերեն լեզվից ընդունելության քննություն):

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կտիրապետի ֆրանսերենի քերականության հիմնական դրույթներին և բառային ֆոնդին,
2. կձանոթանա մասնագիտական ֆրանսերենի գրավոր և բանավոր խոսքի հիմունքներին:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Ֆրանսերեն լեզվով մասնագիտական ընթերցանության հմտությունների ձևավորում: **Թեմա 2**՝ Մասնագիտական ընթերցանության տիրույթում գլխավոր և աջակցող մտքերի տարբերակում և ուսուցում: **Թեմա 3**՝ Հիմնական տերմինների ուսուցում:

Ստուգումների անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ստուգարքն անցկացվում է բանավոր հարցման ձևով՝ անցած նյութի հիման վրա:

1608/Բ02. Ֆրանսերեն լեզու-2 (4 կրեդիտ)

Շաբաթական 6 ժամ գործնական պարապմունք

2-րդ կիսամյակ, ստուգարք

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսուցանել մասնագիտական ֆրանսերեն (Français professionnel) հումանիտար և սոց. գիտությունների ֆակուլտետներում, ինչպես

նան տեխնիկական և բնագիտական ֆակուլտետներում ըստ անցումային ժամանակաշրջանի առանձնահատկությունների և պահանջների:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. ձեռք կրերի ունակություն ուսումնասիրել ֆրանսերեն լեզվով մասնագիտական աղբյուրներ,
2. կկարողանա ընկալել և վերարտադրել իր մասնագիտական ոլորտին առնչվող գրականությունը:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Հիմնական մասնագիտական տերմինները ուսումնասիրելու և կիրառելու ունակության զարգացում: **Թեմա 2**՝ Մասնագիտական տեքստի հիմնական բովանդակության ընկալում և վերարտադրում: **Թեմա 3**՝ Մասնագիտական գրավոր խոսքի հիմնական դրույթների ուսուցում:

Ստուգումների անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ստուգարքն անցկացվում է բանավոր հարցման ձևով՝ անցած նյութի հիման վրա:

2.2. Կամընտրական դասընթացներ

1001/ Բ 01. Տնտեսագիտություն (2 կրեդիտ)

Շաբաթական 3 ժամ դասախոսություն

4-րդ կիսամյակ, ստուգարք

Նպատակը.

Ուսանողներին տալ անհրաժեշտ գիտելիքներ մարդկանց բարեկեցության բնույթի և պատճառների, շուկայական տնտեսության զարգացման օրինաչափությունների, հիմնախնդիրների, դրանց հնարավոր լուծումների, ինչպես նաև ձեռնարկատիրական գործունեության մասին, ինչը կնպաստի նաև ռացիոնալ տնտեսական վարքագծի ձևավորմանը:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

յուրացրած կլինի տնտեսագիտության հիմունքները, պատկերացում կունենա տնտեսության շուկայական համակարգի կենսագործունեության, հիմնական հասկացությունների, զարգացման օրինաչափությունների և ձեռնարկարություն ծավալելու պայմանների մասին:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Տնտեսական զարգացման ընդհանուր խնդիրները. Տնտեսագիտության առարկան: **Թեմա 2**՝ Տնտեսության շուկայական համակարգը. եկամտի և արդյունքի շրջապտույտը: **Թեմա 3**՝ Անհատական շուկաների վերլուծությունը, պահանջարկ և առաջարկ: **Թեմա 4**՝ Սպառողի վարքի տեսություն: **Թեմա 5**՝ Արտադրության ծախսերը: **Թեմա 6**՝ Շուկայի կառուցվածքը և գնի ու արտադրության ծավալի որոշումը: **Թեմա 7**՝ Ձեռնարկությունների և կազմակերպությունների տիպերը և տեսակները: **Թեմա 8**՝ Ազգային հաշիվների համակարգը: **Թեմա**

9' Մակրոտնտեսական կայունությունը և տատանումները: **Թեմա 10'** Փողը և բանկային համակարգը. դրամավարկային քաղաքականությունը: **Թեմա 11'** Պետական բյուջեն և ֆիսկալ քաղաքականությունը: **Թեմա 12'** Միջազգային տնտեսական գործակցությունը:

Ստուգարքի անցկացման կարգը.

Կիսամյակի ընթացքում անցկացվում է երկու լսարանային ստուգողական աշխատանք, որոնցից դրական գնահատականներ ստանալու դեպքում ուսանողը համարվում է ստուգարքը հանձնած: Ստուգողական աշխատանքների արդյունքներով ստուգարքը չհանձնած ուսանողների համար դասընթացի ավարտին կազմակերպվում է բանավոր հարցում 4 հարց պարունակող հարցատուսերով:

1202/ Բ01. Քաղաքագիտություն (2 կրեդիտ)

Շաբաթական 3 ժամ դասախոսություն

4-րդ կիսամյակ, ստուգարք

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ծանոթացնել քաղաքագիտության ձևավորման տեսական և գաղափարական ակունքներին, հիմնական կատեգորիաների ու քաղաքագիտության ուսումնասիրության առարկայական տիրույթին, ձևավորել ուսանողների մոտ քաղաքական իրականության վերլուծության պրակտիկ հմտություններ:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կստանա համապատասխան գիտելիքներ քաղաքագիտության տեսական և կիրառական նշանակության հիմնահարցերի մասին,
2. պատկերացում կկազմի քաղաքագիտության առարկայական տիրույթի ու մեթոդաբանության մասին,
3. կունենա քաղաքագիտական վերլուծություններ կատարելու բավարարունակություններ,
4. կկարողանա կողմնորոշվել գործնական քաղաքականության հիմնահարցերի մեկնաբանման հարցերում:

Բովանդակությունը. **Թեմա 1'** Քաղաքագիտության առարկան և օբյեկտը: **Թեմա 2'** Քաղաքականության ծագումը և էությունը: **Թեմա 3'** Քաղաքական իշխանության էությունն ու կառուցվածքը: **Թեմա 4'** Հասարակության քաղաքական համակարգը: **Թեմա 5'** Պետությունը որպես քաղաքական համակարգի գլխավոր ինստիտուտ: **Թեմա 6'** Քաղաքական կուսակցությունները և կուսակցական համակարգեր: **Թեմա 7'** Ընտրություններ և ընտրական համակարգեր: **Թեմա 8'** Քաղաքական գաղափարախոսություններ: **Թեմա 9'** Քաղաքական էլիտա և լիդերություն:

Ստուգարքի անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ստուգարքն անցկացվում է բանավոր հարցման ձևով: Ուսանողին տրվում է 4 հարց դասընթացի բովանդակությունից, որոնց բավարար պատասխանի դեպքում ստուգարքը համարվում է հանձնված:

1901/ Ք01. Իրավագիտություն (2 կրեդիտ)

Շաբաթական 3 ժամ դասախոսություն

4-րդ կիսամյակ, ստուգարք

Նպատակը.

Սովորեցնել հասարակական կյանքի տարբեր ոլորտների օրենսդրական կարգավորման հիմունքները: Նպատակներից է նաև ստացած իրավական գիտելիքները գործնականում կիրառելու հմտությունների մշակումը, ինչպես նաև իրավական աշխարհայացքի ու մշակույթի ձեւավորումը:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա պետության և իրավունքի մասին հիմնական սկզբունքները, հայեցակարգերը,
2. կիմանա օրենսդրության առանձին ճյուղերի իրավական կարգավորման հիմունքները,
3. կյուրացնի կարևոր իրավական հասկացությունները, եզրույթները,
4. ձեռք կրերի գիտելիքները գործնականում կիրառելու ունակություններ և հմտություններ:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Հասարակություն և պետություն: **Թեմա 2**՝ Իրավունք: **Թեմա 3**՝ Իրավական կարգավորման կառուցակարգը և իրավունքի կենսագործումը: **Թեմա 4**՝ Իրավունքի ձևերը: **Թեմա 5**՝ Իրավունքի համակարգը: **Թեմա 6**՝ Օրինականություն, իրավաչափ վարքագիծ, իրավախախտում: **Թեմա 7**՝ Կոռուպցիայի դեմ պայքարի իրավական հիմնահարցերը: **Թեմա 8**՝ Սահմանադրական իրավունք: **Թեմա 9**՝ Դատական իշխանություն և դատական համակարգ: **Թեմա 10**՝ Քաղաքացիական իրավունք: **Թեմա 11**՝ Աշխատանքային իրավունք: **Թեմա 12**՝ Ընտանեկան իրավունք: **Թեմա 13**՝ Էկոլոգիական իրավունք: **Թեմա 14**՝ Քրեական իրավունք: **Թեմա 15**՝ Դատավարական իրավունք: **Թեմա 16**՝ Միջազգային իրավունք:

Ստուգարքի անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ստուգարքն անցկացվում է բանավոր: Տրվում է առավելագույնը 4 հարց (նախապես տրամարդված հարցաշարից), որոնցից առնվազն 2-ին դրական պատասխանող ուսանողը ստանում է «ստուգված»:

1107/ Ք01. Մշակութաբանություն (2 կրեդիտ)

Շաբաթական 3 ժամ դասախոսություն

4-րդ կիսամյակ, ստուգարք

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողի մոտ կայուն գիտելիքներ ձևավորել մշա-

կութաբանության առարկայի և մշակույթ՝ հասկացության վերաբերյալ, արմատավորել համակարգված պատկերացում մշակույթի բաղադրիչների, երևույթների, գործընթացների և մեխանիզմների մասին: Հատուկ ուշադրություն դարձնել հայ և համաշխարհային մշակույթների ընդհանուր բնութագրերի և ներկա գործընթացների վրա:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

համապարփակ գիտելիքներ կունենա գիտության մեջ «մշակույթ» հասկացության ամենատարածված սահմանումների և տեսությունների մասին, ծանոթ կլինի մշակույթի կառուցվածքին, բաղադրիչներին, տիպաբանությանը, մշակույթի ծագման և զարգացման հիմնական օրինաչափություններին, ընդհանուր գիտելիքներ կունենա համաշխարհային և հայ մշակույթների պատմական զարգացումների օրինաչափությունների վերաբերյալ:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Դասընթացի ուսումնասիրման օբյեկտը, առարկան և խնդիրները: «Մշակույթ» հասկացության սահմանումներն ու մշակույթի էության, ծագման և զարգացման վերաբերյալ տեսությունները: *Թեմա 2՝* Մշակույթի կառուցվածքը, բաղադրիչները, գործառույթները և մեխանիզմները: Մշակութային գործընթացներ: *Թեմա 3՝* Մշակույթը «անհատ», «բնություն», «հասարակություն», «էթոս», «քաղաքակրթություն» կատեգորիաների համատեքստում: *Թեմա 4՝* Համաշխարհային և հայ մշակույթների պատմական զարգացումները մոտեցումներ հարցադրումներ, օրինաչափություններ: *Թեմա 5՝* Ժամանակակից մշակութային գործընթացները և գլոբալիզացման խնդիրը:

Ստուգարքի անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ստուգարքն անցկացվում է բանավոր: Տրվում է առավելագույնը 4 հարց՝ նախապես տրամադրված հարցաշարից:

2101/Բ01. Կրոնների պատմություն (2 կրեդիտ)

Շաբաթական 3 ժամ դասախոսություն

4-րդ կիսամյակ, ստուգարք

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողի մոտ ձևավորել ընդհանուր գիտելիքներ ու պատկերացումներ ժամանակակից կրոնների, կրոնական տարատեսակ ուղղությունների, դրանց դավանաբանական ու պաշտամունքային առանձնահատկությունների, Հայ Առաքելական եկեղեցու պատմության հիմնահարցերի, արդի կրոնական ներփակ հոսանքների ու դենոմինացիաների վերաբերյալ:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա՝ ինչ է կրոնը, ինչպիսի կրոններ կան աշխարհում, ինչ դավանաբանական, պաշտամունքային, տոնաձիսական առանձնահատկություններ ունեն դրանք, ինչպես նաև Հայ առաքելական եկեղեցու պատմությունը, դավանաբանական առանձնահատկությունները և տոնաձիսական հա-

- մակարգը,
2. կհասկանա ժամանակակից կրոնների և կրոնական հոսանքների ու ուղղությունների զարգացման տրամաբանությունը, առանձնահատկություններն ու միտումները,
 3. կկարողանա կատարել տարբեր կրոնների ու կրոնական ուղղությունների տարբերակում և քննական արժևորում:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Դասընթացի առարկան, կրոնի պատմական ձևերը: **Թեմա 2**՝ Ժամանակակից կրոնները: Ազգային և համաշխարհային կրոններ: **Թեմա 3**՝ Բուդդայականություն, իսլամ, դավանանքը, պաշտամունքը, հիմնական ուղղությունները: **Թեմա 4**՝ Քրիստոնեություն: Դավանաբանությունը և պաշտամունքը: Աստվածաշունչ: **Թեմա 5**՝ Արդի կրոնական միավորումներն ու համայնքները: **Թեմա 6**՝ Քրիստոնեությունը Հայաստանում I-IV դարերում: **Թեմա 7**՝ Հայ Առաքելական եկեղեցին V-IX դարերում: **Թեմա 8**՝ Հայ Առաքելական եկեղեցին X-XIV դարերում: **Թեմա 9**՝ Հայ Առաքելական եկեղեցին XV-XVIII դարերում: **Թեմա 10**՝ Հայ Առաքելական եկեղեցին XIX-XX դարերում:

Ստուգարքի անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ստուգարքն անցկացվում է բանավոր: Տրվում է առավելագույնը 3 հարց՝ նախապես տրամադրված հարցաշարից:

3. Ընդհանուր մաթեմատիկական և բնագիտական դասընթացներ

3.1. Պարտադիր դասընթացներ

2301/Բ01. Համակարգչից օգտվելու հմտություններ (2 կրեդիտ)

Շաբաթական 1 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ գործնական աշխատանք 2-րդ կիսամյակ, ստուգարք

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին տալ անհրաժեշտ գիտելիքներ համակարգիչների, դրանց տեխնիկական, ծրագրային և ինֆորմացիոն ապահովման մասին, ինչպես նաև ստեղծել անհրաժեշտ հիմքեր համակարգչի օգնությամբ մասնագիտության մեջ գործնական հետազոտություններ ու վերլուծություններ կատարելու համար:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կհասկանա համակարգչի կառուցվածքի և աշխատանքի հիմնական սկզբունքները,
2. կիմանա, թե ինչ է օպերացիոն համակարգը, բազմախնդրայնությունը, որոնք են տեքստային և գրաֆիկական խմբագիրների աշխատանքների սկզբունքների տարբերությունը, Windows օպերացիոն համակարգի և Word, Excel, PowerPoint ծրագրերի հետ աշխատելու հիմնական սկզբունքները,

3. կկարողանա ինքնուրույն կատարել իր թղթավարությունը (կուրսային, ավարտական աշխատանքներ, հաշվարկների կատարում, գեկուցումների համար սլայդների պատրաստում և այլն):

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Համակարգչի կառուցվածքը և աշխատանքի հիմնական սկզբունքները: Օպերացիոն համակարգի հասկացություն և բազմախնդրայնության գաղափար: Windows օպերացիոն համակարգի գրաֆիկական ինտերֆեյսի հետ աշխատելու հիմնական սկզբունքները: **Թեմա 2**՝ Microsoft Word փաստաթղթի ստեղծում և ձևավորում: **Թեմա 3**՝ Microsoft Excel էլեկտրոնային աղյուսակներ: **Թեմա 4**՝ Microsoft PowerPoint ներկայացման ստեղծում:

Ստուգարքի անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Դասընթացն ավարտվում է ստուգարքով: Ուսանողին տրվում են հանձնարարություններ, որոնք հիմնված են դասընթացի ընթացքում անցած թեմաների վրա:

0002/Բ01. Քաղաքացիական պաշտպանություն (2 կրեդիտ)

Շաբաթական 2 ժամ դասախոսություն, 1 ժամ գործնական աշխատանք 5-րդ կիսամյակ, ստուգարք

Նպատակը.

Դասընթացների նպատակն է ուսանողներին ծանոթացնել ԱԻ-ում (երկրաշարժ, ջրհեղեղ, հրդեհներ, արտադրական և տրանսպորտային վթարներ, թունավոր նյութեր, ճառագայթային ախտահանում և այլն) և պատերազմական պայմաններում պաշտպանվելու ձևերին և մեթոդներին, նաև փրկարարական աշխատանքների ծավալներին, բովանդակությանը և կատարմանը:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը պետք է կարողանա ստեղծված ԱԻ-ում և պատերազմական պայմաններում ժամանակին և ճիշտ իրականացնի պաշտպանվելու ձևերն ու մեթոդները:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ ԱԻ-ի նախարարության կառուցվածքը և խնդիրները: **Թեմա 2**՝ ԱԻ-ները, նրանց բնութագրերը և կանխարգելման միջոցառումները: **Թեմա 3**՝ Բնակչության գործողությունները ահաբեկությունների և նրանց սպառնալիքի ժամանակ: **Թեմա 4**՝ Հակառակորդի հարձակման ժամանակակից միջոցների բնութագրերը, նրանց վարակման օջախները և գնահատման մեթոդները: **Թեմա 5**՝ Բնակչության պաշտպանության կազմակերպումը ԱԻ-ների և պատերազմի ժամանակ: **Թեմա 6**՝ ԱԻ-ի և պատերազմի ժամանակ բնակչության բարոյա-հոգեբանական պատրաստվածության հիմնական ուղղությունները: **Թեմա 7**՝ Փրկարարական աշխատանքների կազմակերպումը ԱԻ-ի և պատերազմի ժամանակ, տեղեկատվության կազմակերպումը:

Ստուգարքի անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ստուգումը ընթանում է բանավոր՝ հարցատոմսերով: Հարցատոմսը ներառում է երեք հարց՝ երկուսը տեսական, մեկը գործնական:

0002/Բ02. Արտակարգ իրավիճակներում բնակչության առաջին բուժօգնություն (2 կրեդիտ)

Շարքական 1 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ գործնական աշխատանք 5-րդ կիսամյակ, ստուգարք

Նպատակը.

Դասընթացների նպատակն է ուսանողներին սովորեցնել էքստրեմալ պայմաններում (երկրաշարժ, թունավոր նյութեր, ճառագայթային ախտահարում, ոսկորների կոտրվածքներ, արյունահոսություն, շոկային իրադրություն, վնասվածքներ) մինչբժշկական օգնության ցուցաբերում:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը պետք է կարողանա էքստրեմալ պայմաններում (երկրաշարժ, թունավոր նյութեր, ճառագայթային ախտահանում, ոսկորների կոտրվածքներ, արյունահոսություն, շոկային իրադրություն, վնասվածքներ) ցուցաբերել առաջին և մինչբժշկական օգնություն:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Առաջին բուժօգնությունն ու մինչբժշկական օգնությունն ԱԻ-ում:

Թեմա 2՝ Ախտահարվածների ու հիվանդների բժշկական տեսակավորումը ԱԻ-ների պայմաններում: *Թեմա 3*՝ Սուր հիվանդություններ և թունավորումներ: *Թեմա 4*՝ Հակահամաճարակային միջոցառումներն ԱԻ-ում: *Թեմա 5*՝ Վնասվածքներ և սուր վիրաբուժական հիվանդություններ:

Ստուգարքի անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ստուգումը ընթանում է բանավոր՝ հարցատոմսերով: Հարցատոմսը ներառում է երեք հարց՝ երկուսը տեսական, մեկը գործնական:

4. Ընդհանուր մասնագիտական դասընթացներ

1. «Կենսաբանություն» մասնագիտություն

0102/Բ01. Մաթեմատիկա-1 (3 կրեդիտ)

Շարքական 3 ժամ դասախոսություն և 3 ժամ գործնական պարապմունք 1-ին կիսամյակ, առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ներկայացնել վերլուծական երկրաչափության տարրերը և մաթեմատիկական անալիզի ներածական մասը՝ հաջորդականություն, ֆունկցիա, սահման, անընդհատություն և ածանցյալ:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիրառնա ուղղի և երկրորդ կարգի կորերի հավասարումները, հաջորդականության և ֆունկցիայի սահմանների, անընդհատ ֆունկցիաների հիմնական հատկությունները,

2. կհասկանա վերլուծական երկրաչափության և մաթեմատիկական անալիզի ներածական մասի հիմնական գաղափարներն ու սահմանումները,
3. կկարողանա կատարել գործողություններ վեկտորների հետ, որոշել երկրորդ կարգի կորի տեսակը, հաշվել հաջորդականության և ֆունկցիայի սահմանները:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Վերլուծական երկրաչափության տարրերը՝ կոորդինատային հարթություն, ուղիղ գիծ, երկրորդ կարգի կորեր, կոորդինատային ձևափոխություններ: **Թեմա 2**՝ Վեկտորներ, գործողություններ վեկտորների հետ, սկալյար արտադրյալ, վեկտորական արտադրյալ, խառը արտադրյալ: **Թեմա 3**՝ Գծային հավասարումների համակարգեր, մատրիցներ և որոշիչներ: **Թեմա 4**՝ Գաղափար արտապատկերումների մասին, թվային ֆունկցիա, զույգ կենտ, պարբերական, մոնոտոն ֆունկցիաներ: Տարրական ֆունկցիաներ: **Թեմա 5**՝ Հաջորդականություն, անվերջ փոքր և անվերջ մեծ հաջորդականություններ, հաջորդականության սահման, մոնոտոն հաջորդականություններ: **Թեմա 6**՝ Ֆունկցիայի սահման, անընդհատություն, հատկությունները:

Ստուգումների անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Նախատեսված 2 ընթացիկ ստուգումներից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Որպես կանոն՝ յուրաքանչյուր ստուգում ներառում է առավելագույնը 3 հարց: Ստուգման ձևերն են.

1-ին ստուգում. Գրավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

2-րդ ստուգում. Բանավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

0102/Բ02. Մաթեմատիկա-2 (2 կրեդիտ)

Շաբաթական 1,5 ժամ դասախոսություն և 1,5 ժամ գործնական պարապմունք

2-րդ կիսամյակ, առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է՝ ներկայացնել անորոշ և որոշյալ ինտեգրալները և նրանց կիրառությունները, ծանոթացնել մի քանի փոփոխականի ֆունկցիաների հետ:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա, թե ինչպես են ածանցյալի միջոցով հետազոտում մեկ և մի քանի փոփոխականի ֆունկցիաները, ինչպես են գտնում որոշյալ և անորոշ ինտեգրալները,
2. կհասկանա ֆունկցիայի ածանցյալի և ինտեգրալի գաղափարները, մի քանի փոփոխականի ֆունկցիաների հատկությունները,
3. կկարողանա հաշվել ֆունկցիայի ածանցյալը, հետազոտել ֆունկցիան ածանցյալի միջոցով, հաշվել որոշյալ և անորոշ ինտեգրալներ:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Ֆունկցիայի ածանցյալ, ածանցման կանոնները, դիֆերենցիալ: Բարձր կարգի ածանցյալներ: Թեյլորի բանաձևը: **Թեմա 2**՝ Դիֆերենցիալ հաշվի

հիմնական թեորեմները, ֆունկցիայի հետազոտումն ածանցյալի միջոցով: **Թեմա 3**՝ Մի քանի փոփոխականի ֆունկցիաներ, սահման, անընդհատություն, մասնակի ածանցյալներ: **Թեմա 4**՝ Նախնական ֆունկցիա, անորոշ ինտեգրալ, փոփոխականի փոխարինման և մասերով ինտեգրման բանաձևերը: **Թեմա 5**՝ Որոշյալ ինտեգրալ, հատկությունները: Նյուտոն-Լայբնիցի, փոփոխականի փոխարինման և մասերով ինտեգրման բանաձևերը: Որոշյալ ինտեգրալի կիրառությունները:

Քննության անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Նախատեսված 2 ընթացիկ ստուգումներից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Որպես կանոն՝ յուրաքանչյուր ստուգում ներառում է առավելագույնը 3 հարց: Ստուգման ձևերն են.

1-ին ստուգում. Գրավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

2-րդ ստուգում. Բանավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

0408/Բ01. Ֆիզիկա-1 (3 կրեդիտ)

*Շարաթական 2.5 ժամ դասախոսություն և 2 ժամ լաբորատոր աշխատանք
3-րդ կիսամյակ, առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթաց*

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ծանոթացնել մեխանիկայի և մոլեկուլային ֆիզիկայի հիմնական օրենքներին, դրանց առնչվող հիմնական փորձերին, ներկայացնել այդ օրենքները դիֆերենցիալ և ինտեգրալ տեսքով, գաղափար տալ դրանց հիմնական կիրառությունների մասին:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա մեխանիկայի և մոլեկուլային ֆիզիկայի հիմնական օրենքները և դրանց առնչվող կարևորագույն փորձերը, երևույթները,
2. կհասկանա այդ երևույթների փորձերի, օրենքների համակարգերի ներքին տրամաբանությունը, այդ համակարգերից բխող հիմնական հետևությունները և արդյունքները,
3. կկարողանա ստացած գիտելիքները կիրառել կոնկրետ բնույթ կրող հարցերի վերլուծության, խնդիրների լուծման համար:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Նյութական կետի կինեմատիկա: **Թեմա 2**՝ Նյութական կետի և համակարգի դինամիկա: **Թեմա 3**՝ Աշխատանք և էներգիա: **Թեմա 4**՝ Պինդ մարմնի մեխանիկա: **Թեմա 5**՝ Հեղուկների և գազերի շարժումը: **Թեմա 6**՝ Տատանումներ և ալիքներ: **Թեմա 7**՝ Նյութի վիճակ: **Թեմա 8**՝ Գազերի վիճակագրական տեսություն: **Թեմա 9**՝ Թերմոդինամիկայի հիմունքներ: **Թեմա 10**՝ Իրական գազեր: **Թեմա 11**՝ Հեղուկ և բյուրեղական վիճակ:

Քննության անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Նախատեսված 2 ընթացիկ ստուգումներից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Որպես կանոն՝ յուրաքանչյուր ստուգում ներառում է առավելագույնը 3 հարց: Ստուգման ձևերն են.

1-ին ստուգում. Գրավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

2-րդ ստուգում. Բանավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

0410/Բ02. Ֆիզիկա-2 (5 կրեդիտ)

*Շաբաթական 4 ժամ դասախոսություն և 3,5 ժամ լաբորատոր աշխատանք
4-րդ կիսամյակ, եզրափակիչ գնահատումով դասընթաց*

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ծանոթանացնել էլեկտրականության, մագնիսականության, օպտիկայի և ատոմային ֆիզիկայի օրենքների հայտնագործման, դրանց առնչվող հիմնական փորձերի հետ, ներկայացնել այդ օրենքները ինտեգրալային և դիֆերենցիալ տեսքերով, գաղափար տալ նրանց կիրառությունների մասին:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա դասընթացի հիմնական օրենքները, դրանց առնչվող կարևորագույն փորձերը, երևույթները,
2. կհասկանա այդ երևույթների, փորձերի, օրենքների կապը, օրենքների համակարգի ներքին տրամաբանությունը, այդ համակարգից բխող հիմնական հետևությունները և արդյունքները,
3. կկարողանա ստացած գիտելիքները կիրառել կոնկրետ բնույթ կրող հարցերի վերլուծության ժամանակ:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Էլեկտրաստատիկ դաշտը վակուումում: *Թեմա 2*՝ Էլեկտրաստատիկ դաշտը միջավայրում: *Թեմա 3*՝ Էլեկտրական հոսանք: *Թեմա 4*՝ Մագնիսական դաշտը վակուումում: *Թեմա 5*՝ Մագնիսական դաշտը միջավայրում: *Թեմա 6*՝ Էլեկտրամագնիսական մակաձուռ: Քվազիստացիոնար երևույթներ: *Թեմա 7*՝ Մաքսվելի հավասարումներ: *Թեմա 8*՝ Երկրաչափական օպտիկայի օրենքները: *Թեմա 9*՝ Ինտերֆերենցիա, դիֆրակցիա, դիսպերսիա: *Թեմա 10*՝ Ատոմի կառուցվածքը, Բորի կանխադրություններ: *Թեմա 11*՝ Ատոմի միջուկի կառուցվածքը, կապի էներգիա:

Քննության անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ընթացիկ քննություններ.

Նախատեսված 2 ընթացիկ քննությունները գրավոր են, յուրաքանչյուրը՝ 5 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 1 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

Եզրափակիչ քննություն.

Եզրափակիչ քննությունը բանավոր է՝ 10 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 2 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

0608/Բ01. Անօրգանական քիմիա (4 կրեդիտ)

*Շաբաթական 2,5 ժամ դասախոսություն և 2,5 ժամ լաբորատոր աշխատանք
1-ին կիսամյակ, եզրափակիչ գնահատումով դասընթաց*

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողների մոտ ձևավորել որոշակի պատկերացում ընդհանուր քիմիայի հիմունքների, քիմիական կապի տեսակների և դրանց առաջացման մեխանիզմների, թերմոդինամիկայի հիմունքների, քիմիական տարրերի ֆիզիկա-քիմիական հատկությունների և նրանց կենսաբանական նշանակություն մասին:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա արդի քիմիայի տեսական հիմունքները, քիմիական տարրերի հատկությունները և կիրառման ոլորտները,
2. կհասկանա տարրերի կենսաբանական նշանակությունը,
3. կկարողանա կատարել փորձնական աշխատանքներ և համապատասխան եզրահանգումներ:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Ատոմի կառույց և պարբերական օրենք: Նյութի վիճակ և քիմիական կապ: **Թեմա 2**՝ Քիմիական թերմոդինամիկա: Ռեակցիայի արագություն և հավասարակշռություն: **Թեմա 3**՝ Լուծույթների հատկությունները: Էլեկտրաքիմիա, կորոզիանցիոն միացություններ: **Թեմա 4**՝ Պարբերական համակարգի VII խումբ՝ հալոգեններ և մանգան: **Թեմա 5**՝ VI խումբ՝ թթվածին, ծծումբ, քրոմ, մոլիբդեն: **Թեմա 6**՝ V խումբ՝ ընդհանուր բնութագիր և ազոտ, ֆոսֆոր, արսեն: **Թեմա 7**՝ IV խումբ՝ ընդհանուր բնութագիր և ածխածին, սիլիցիում, տիտան: **Թեմա 8**՝ III խումբ՝ ընդհանուր բնութագիր և բոր, ալյումին: **Թեմա 9**՝ II խումբ՝ ընդհանուր բնութագիր և ջրածին, լիթիում, նատրիում, կալիում:

Քննության անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ընթացիկ քննություններ.

Նախատեսված 2 ընթացիկ քննությունները գրավոր են, յուրաքանչյուրը՝ 5 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 1 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

Եզրափակիչ քննություն.

Եզրափակիչ քննությունը բանավոր է՝ 10 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 2 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

0608/Բ02. Վերլուծական քիմիա (2 կրեդիտ)

Շարժական 1 ժամ դասախոսություն, 2,5 ժամ լաբորատոր աշխատանք 6-րդ կիսամյակ, առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողների մոտ ձևավորել անալիտիկ քիմիայի մասին գիտելիքների համակարգ, որը կընդգրկի տեղեկություններ որակական և քանակական անալիզում կիրառվող եղանակների մասին:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կյուրացնի տարբեր նմուշներում բաղադրիչների հայտնաբերման և քանակական որոշման հիմնական եղանակները,

2. կհասկանա նմուշառման և նմուշների պատրաստման կարևորությունը,
3. կկարողանա կատարել կատիոնների և անիոնների հայտնաբերում և քանակական որոշում:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Անալիտիկ քիմիայի հիմնական բաժինները՝ որակական և քանակական անալիզ: Կատիոնների և անիոնների դասակարգումն ըստ անալիտիկական խմբերի: **Թեմա 2**՝ Հոմոգեն հավասարակշռություն: Թթվահիմնային հավասարակշռություն: Թթուների և հիմքերի ժամանակակից տեսությունները: **Թեմա 3**՝ Հետերոգեն հավասարակշռություն: Դժվարալուծ միացության լուծելիության արտադրյալ (ԼԱ): Կոմպլեքսագոյացման հավասարակշռություն: Կայունության հաստատուն: **Թեմա 4**՝ Օքսիդացման-վերականգնման հավասարակշռություն: Ստանդարտ վերօքս պոտենցիալ: **Թեմա 5**՝ Ծավալաչափական անալիզ: Տիրման վերջակետ և համարժեքության կետ: Չեզոքացման եղանակի ինդիկատորների տեսություն: **Թեմա 6**՝ Ծավալաչափական վերօքս եղանակների հիմունքները (պերմանգանատաչափություն, բիքրոմատաչափություն, յոդաչափություն, բրոմատաչափություն): **Թեմա 7**՝ Ծավալաչափական նստվածքագոյացման և կոմպլեքսագոյացման եղանակներ:

Ստուգումների անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Նախատեսված 2 ընթացիկ ստուգումներից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Որպես կանոն՝ յուրաքանչյուր ստուգում ներառում է առավելագույնը 3 հարց: Ստուգման ձևերն են.

1-ին ստուգում. Գրավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

2-րդ ստուգում. Բանավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

0603/Բ01. Օրգանական քիմիա (5 կրեդիտ)

Շաբաթական 4,5 ժամ դասախոսություն և 2,5 ժամ լաբորատոր աշխատանք 4-րդ կիսամյակ, եզրափակիչ գնահատումով դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողների մոտ ձևավորել օրգանական քիմիայի դերն ու նշանակությունը կենսաբանական կրթության ասպարեզում: Օրգանական քիմիան, որպես ֆունդամենտալ հիմք զանազան քիմիական և կենսաբանական պրոցեսների համար՝ նրանց իրագործման մեխանիզմների պարզաբանման ժամանակ:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կհասկանա օրգանական միացությունների կառուցվածքի տեսության հիմնական դրույթները,
2. կհիմանա ռեագենտների և ռեակցիաների դասակարգումը,
3. կհիմանա օրգանական տարբեր դասերի միացությունների ստացման եղանակները և քիմիական հատկությունները:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Ածխաջրածիններ-Հագեցած, էթիլենային, ացետիլենային, դիենային, ալիցիկլիկ և արոմատիկ: Նրանց ընդհանուր բնութագիրը, իզոմերիան, ան-

վանակարգումը և կառուցվածքը: Ստացման հիմնական եղանակները և քիմիական հատկությունները: **Թեմա 2**՝ Հալոգեն ածանցյալներ (հազեցած, չհազեցած, արոմատիկ), ստացման եղանակները և հատկությունները: **Թեմա 3**՝ Սպիրտներ (հազեցած, չհազեցած, արոմատիկ): Ֆենոլներ: Նրանց հոմոլոգ շարքը, անվանակարգումը, իզոմերիան, ստացման եղանակները և քիմիական հատկությունները: **Թեմա 4**՝ Օքսոմիացություններ (հազեցած, չհազեցած, արոմատիկ): Նրանց ստացման եղանակները և քիմիական հատկությունները: **Թեմա 5**՝ Կարբոնաթթուներ և նրանց ածանցյալները: Հազեցած, չհազեցած, արոմատիկ միահիմն և երկհիմն թթուներ: Նրանց ածանցյալները ոլորտները, ստացման եղանակները և քիմիական հատկությունները: **Թեմա 6**՝ Նիտրոմիացություններ, ամիններ: Օքսի-, օքսո- և ամինոթթուներ: Դասակարգումը, անվանակարգումը, իզոմերիան, ստացումը և քիմիական հատկությունները: **Թեմա 7**՝ Ածխաջրեր. նրանց դերը բնության մեջ, կենսաբանական նշանակությունը, դասակարգումը: Գաղափար հետերոցիկլիկ միացությունների մասին:

Քննության անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ընթացիկ քննություններ.

Նախատեսված 2 ընթացիկ քննությունները գրավոր են, յուրաքանչյուրը՝ 5 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 1 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

Եզրափակիչ քննություն.

Եզրափակիչ քննությունը բանավոր է՝ 10 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 2 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

0604/Բ01. Ֆիզիկական քիմիա (3 կրեդիտ)

Շարաթական 2,5 ժամ դասախոսություն և 1,5 ժամ լաբորատոր աշխատանք 7-րդ կիսամյակ, առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է կենսաբանական ֆակուլտետի ուսանողների մոտ ձևավորել ֆիզիկական քիմիայի տեսական հիմնադրույթների և դրանք կենսաբանական համակարգերում յուրահատուկ քիմիական փոխազդեցությունների քանակական նկարագրման հնարավորությունների մասին պատշաճ մասնագիտական գիտելիքներ:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա քիմիական թերմոդինամիկայի հիմնական օրենքները, դրանցից բխող հետևությունները և կիրառման հնարավորությունները կենսաքիմիական գործընթացների նկարագրման համար,
2. կիմանա ոչ էլեկտրոլիտների և էլեկտրոլիտների լուծույթների հատկությունները,
3. կիմանա կենսաքիմիական ռեակցիաների կինետիկայի և կատալիզի տեսական հիմունքները:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Քիմիական թերմոդինամիկայի հիմնական հասկացությունները և օրենքները: Թերմոքիմիա: *Թեմա 2*՝ Գիբսի և Հելմհոլցի էներգիաները: Քիմիական պոտենցիալ: Ֆազային հավասարակշռություն: *Թեմա 3*՝ Լուծույթներ: Լուծույթների կոլիգատիվ հատկությունները: Էլեկտրոլիտների լուծույթների հատկությունները: Օսոտվալքի նոսրացման օրենքը: *Թեմա 4*՝ Էլեկտրաքիմիա: Գալվանական էլեմենտի թերմոդինամիկան, Ներստի հավասարումը: *Թեմա 5*՝ Կենսաքիմիական ռեակցիաների կինետիկայի հիմնադրույթները: Պարզ ռեակցիաների կինետիկա: Ակտիվացման էներգիա: Նախաէքսպոնենտային գործակից: Ֆերմենտատիվ ռեակցիաների կինետիկա:

Ստուգումների անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Նախատեսված 2 ընթացիկ ստուգումներից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Որպես կանոն՝ յուրաքանչյուր ստուգում ներառում է առավելագույնը 3 հարց: Ստուգման ձևերն են.

1-ին ստուգում. Գրավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

2-րդ ստուգում. Բանավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

0704/B01. Անողնաշարների կենդանաբանություն (6 կրեդիտ)

Շարձական 5 ժամ դասախոսություն և 5 ժամ լաբորատոր պարապմունք 1-ին կիսամյակ, եզրափակիչ գնահատումով դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ներկայացնել անողնաշար կենդանիների կառուցվածքային առանձնահատկությունները, կենսագործունեությունը, նրանց ապրելակերպը և աշխարհագրական տարածվածությունը:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա տարբեր տիպերին պատկանող կենդանիների կառուցվածքը,
2. կհասկանա կարգաբանության սկզբունքները,
3. կկարողանա ճանաչել տարբեր տիպերին պատկանող այն կենդանիներին, որոնք ունեն գործնական նշանակություն:

Բովանդակությունը. *Թեմա 1*՝ Անողնաշարավորների կենդանաբանության առարկան և խնդիրները: Դաս Մտրակավորներ: Տիպ Սպորավորներ: *Թեմա 2*՝ Տիպ Մակրոսպորիդներ: Տիպ Ինֆուզորներ: Եթաթագավորություն բազմաբջջայիններ: *Թեմա 3*՝ Վերնաբաժին Ստորակարգ բազմաբջջայիններ, Տիպ Սպունգներ: *Թեմա 4*՝ Տիպ Սանրակիրներ: Իսկական բազմաբջջայիններ: *Թեմա 5*՝ Դաս Փապավենաձև որդեր: Տիպ Կլոր որդեր: *Թեմա 6*՝ Տիպ օղակավոր որդեր: *Թեմա 7*՝ Տիպ հողվածոտանիներ: *Թեմա 8*՝ Տիպ փափկամարմիններ: *Թեմա 9*՝ Տիպ շոշափուկավորներ: *Թեմա 10*՝ Տիպ փշամորթներ: Տիպ կիսաքորդավորներ: *Թեմա 11*՝ Տիպ պոզոնոֆորներ: Տիպ խոզանածնոտայիններ:

Քննությունների անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ընթացիկ քննություններ.

Նախատեսված 2 ընթացիկ քննությունները գրավոր են, յուրաքանչյուրը՝ 5 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 1 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

Եզրափակիչ քննություն.

Եզրափակիչ քննությունը բանավոր է՝ 10 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 2 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

0703/Bh01. Մնկեր և ստորակարգ բույսեր (4 կրեդիտ)

Շաբաթական 3,5 ժամ դասախոսություն և 3,5 լաբորատոր աշխատանք 1-ին կիսամյակ, եզրափակիչ գնահատումով դասընթաց

Նպատակը.

Առարկայի նպատակն է ծանոթացնել ուսանողներին սնկերի և ստորակարգ բույսերի դասակարգման սկզբունքների հետ, հաստատել առավել տիպիկ ներկայացուցիչների նմանությունը և տարբերությունները, մորֆոլոգիական, էկոլոգիական և կենսաբանական առանձնահատկությունները:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա տարբեր կարգաբանական խմբերի կարևորագույն ներկայացուցիչներին, նրանց օգտակար և վնասակար ազդեցությունը,
2. կհասկանա սնկերի սննդային արժեքը, բնութան մեջ նրանց դերը, օգտագործումը արդյունաբերության, բժշկության և գյուղատնտեսության տարբեր բնագավառներում,
3. կկարողանա կողմնորոշվել բուսական և սնկային օրգանիզմների բազմազանության մեջ:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Բույսերի և սնկերի կարգաբանություն (սիստեմատիկա): **Թեմա 2՝** Ստորակարգ բույսեր, **Թեմա 3՝** Բաժին կապտա-կանաչ ջրիմուռներ: Դաս Կոնյուգատներ և Խարայիններ: **Թեմա 4՝** Բաժին տարրամտրակային ջրիմուռներ (Դեղնականաչ): Բաժին ոսկեգույն ջրիմուռներ: **Թեմա 5՝** Բաժին դիատոմային ջրիմուռներ: Բաժին գորշ ջրիմուռներ: **Թեմա 6՝** Բաժին պիրոֆիտային ջրիմուռներ: Բաժին էվգլենային ջրիմուռներ: **Թեմա 7՝** Բաժին կարմիր ջրիմուռներ: Բաժին լորձունքայիններ (Միքսոմիցետներ): **Թեմա 8՝** Մնկեր, Դաս Խիտրիդիոմիցետներ: **Թեմա 9՝** Դաս Օօմիցետներ: Դաս Զիգոմիցետներ: **Թեմա 10՝** Դաս Ասկոմիցետներ (Պայուսակավոր սնկեր): Դաս Բազիդիոմիցետներ: **Թեմա 11՝** Դաս Անկատար սնկեր (Դեյտերոմիցետներ): Մնկերի ընդհանուր ակնարկ: **Թեմա 12՝** Բաժին քարաքոսեր:

Քննությունների անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ընթացիկ քննություններ.

Նախատեսված 2 ընթացիկ քննությունները գրավոր են, յուրաքանչյուրը՝ 5 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 1 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

Եզրափակիչ քննություն.

Եզրափակիչ քննությունը բանավոր է՝ 10 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատումը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 2 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

0703/Բ02. Բարձրակարգ բույսեր-1 (3 կրեդիտ)

*Շարժական 2 ժամ դասախոսություն և 2 ժամ լաբորատոր աշխատանք
3-րդ կիսամյակ, առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթաց*

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին տալ բարձրակարգ բույսերի ընդհանուր բնութագիրը, ներկայացնել բարձրակարգ բույսերի ներքին և արտաքին կառուցվածքը, էկոլոգիական խմբերը, վեգետատիվ օրգանների ներքին և արտաքին կառուցվածքները:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա բարձրակարգ բույսերի ներքին և արտաքին կառուցվածքների առանձնահատկությունները,
2. կհասկանա ծաղկավոր բույսերի դերը և նշանակությունը բնության մեջ և մարդու կյանքում,
3. կկարողանա որոշիչների օգնությամբ որոշել բույսերի ընտանիքները:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Բարձրակարգ բույսերի ընդհանուր բնութագիրը, կենսաբանական նշանակությունը մարդու կյանքում: Բարձրակարգ բույսերի ծագումը, մորֆոլոգիական դիֆերենցումը, թելոմային տեսություն: **Թեմա 2՝** Բույսերի ներքին կառուցվածքը: **Թեմա 3՝** Էկոլոգիական խմբեր: **Թեմա 4՝** Արմատի, տերևի, ցողունի մորֆո-անատոմիական յուրահատկությունները: **Թեմա 5՝** Բարձրակարգ բույսերի բազմացումը: **Թեմա 6՝** Ծաղիկ, դասակարգումը, ծաղկաբույլեր, պտուղներ, դասակարգումը, սերմեր, կենսաբանական նշանակությունը:

Ստուգումների անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Նախատեսված 2 ընթացիկ ստուգումներից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Որպես կանոն՝ յուրաքանչյուր ստուգում ներառում է առավելագույնը 3 հարց: Ստուգման ձևերն են.

1-ին ստուգում. Գրավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

2-րդ ստուգում. Բանավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

0703/Բ03. Բարձրակարգ բույսեր-2 (6 կրեդիտ)

*Շարժական 4 ժամ դասախոսություն և 4 ժամ լաբորատոր աշխատանք
4-րդ կիսամյակ, եզրափակիչ գնահատումով դասընթաց*

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին տալ ժամանակակից պատկերացումներ բարձրակարգ բույսերի դասակարգման մասին, ներկայացնել բարձրակարգ սպորավոր և սերմնավոր բույսերի առանձնահատկությունները, ուսումնասիրել նրանց դերը և նշանակությունը բնության մեջ և մարդու կյանքում:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա բարձրակարգ բույսերի դասակարգման ժամանակակից սկզբունքները,
2. կհասկանա ծաղկավոր բույսերի դերը և նշանակությունը բնության մեջ և մարդու կյանքում,
3. կկարողանա որոշիչների օգնությամբ որոշել բույսերի տեսակները:

Բովանդակություն.

Թեմա 1՝ Կարգաբանությունը որպես բուսաբանության հիմք: **Թեմա 2**՝ Բարձրակարգ սպորավոր բույսերի դասակարգումը, **Թեմա 3**՝ Էվոլյուցիայի միկրոֆիլ ուղղության ներկայացուցիչները: **Թեմա 4**՝ Էվոլյուցիայի մակրոֆիլ ուղղության սպորավոր բույսերի ներկայացուցիչները: **Թեմա 5**՝ Սերմնավոր բույսերի դասակարգումը: **Թեմա 6**՝ Ծածկասերմ բույսերի կարևորագույն ընտանիքները և ներկայացուցիչները:

Քննության անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ընթացիկ քննություններ.

Նախատեսված 2 ընթացիկ քննությունները գրավոր են, յուրաքանչյուրը՝ 5 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 1 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

Եզրափակիչ քննություն.

Եզրափակիչ քննությունը բանավոր է՝ 10 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 2 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

0704/Բ03. Ողնաշարավորների կենդանաբանություն (7 կրեդիտ)

Շաբաթական 6 ժամ դասախոսություն 5 ժամ լաբորատոր աշխատանք 4-րդ կիսամյակ, եզրափակիչ գնահատումով դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ծանոթացնել ողնաշարավոր կենդանիների կազմա-ձևաբանական առանձնահատկություններին: Պարզել ձևաբանական և ֆիզիոլոգիական այն փոփոխությունները, որոնք էվոլյուցիայի ընթացքում տեղի են ունենում նրանց օրգան համակարգերում: Ծանոթացնել ողնաշարավոր կենդանիների կենսաբանական, էկոլոգիական, էթոլոգիական հատկություններին: Տալ բոլոր խմբերի կարգաբանական առանձնահատկությունները:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա ողնաշարավոր կենդանիների անատոմո-ձևաբանական առանձնահատկությունները, կարգաբանության հիմունքները,
2. կհասկանա յուրաքանչյուր դասին պատկանող տեսակների, ծագման, կենսաբանության, բազմացման, էկոլոգիայի, վարքի առանձնահատկությունները.

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Քորդավորների տիպի բնութագիրը: Պարզագույն քորդավորներ: **Թեմա 2**՝ Անձնտավորներ և ծնոտավորներ: Բոլորաբերանայիններ: **Թեմա 3**՝ Ծնոտավորների առաջացումը, նրանց առանցային կմախքի, գանգի և վերջույթների էվոլյուցիան: **Թեմա 4**՝ Կրճիկային և ոսկրային ձկներ: Ցամաքային ողնաշարավորների առաջացումը, առաջացման պատճառները: **Թեմա 5**՝ Անամիաներ և ամնիոտներ: Ամնիոտների առաջին ներկայացուցիչները, նրանց առաջացման դրդապատճառները: **Թեմա 6**՝ Երկկենցաղների, սողունների, թռչունների և կաթնասունների դասերը, նրանց կազմաբանական և, էկոլոգիական և էթոլոգիական առանձնահատկությունները, դասակարգումը

Քննության անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ընթացիկ քննություններ.

Նախատեսված 2 ընթացիկ քննությունները գրավոր են, յուրաքանչյուրը՝ 5 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 1 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

Եզրափակիչ քննություն.

Եզրափակիչ քննությունը բանավոր է՝ 10 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 2 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

0706/Բ01. Մարդու կազմաբանություն (3 կրեդիտ)

Շաբաթական 2,5 ժամ դասախոսություն և 2,5 ժամ գործնական պարապմունք 5-րդ կիսամյակ, առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողի մոտ ձևավորել մարդու օրգանիզմի, նրա օրգան-համակարգերի կառուցվածքի և գործառնության, զարգացման օրինաչափությունների մասին լիարժեք մասնագիտական պատկերացումներ:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա մարդու օրգանիզմի կառուցվածքաձևաբանական հիմքերը,
2. կհասկանա մարդու օրգանների համակարգերի կառուցվածքի հիմնական առանձնահատկությունները,
3. կկարողանա բացատրել տարբեր օրգանների կառուցվածքը, տեղադրությունը և զարգացման օրինաչափություններն ըստ գործառնական մոտեցման:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Մարդու կազմաբանության առարկան, ուսումնասիրության մեթոդները և խնդիրները: **Թեմա 2**՝ Ոսկրաբանություն: **Թեմա 3**՝ Մկանաբանություն և հոդաբանություն: **Թեմա 4**՝ Սիրտ-անոթային համակարգի կազմաբանություն: **Թեմա 5**՝ Շնչառական համակարգի կազմաբանություն: **Թեմա 6**՝ Մարսողական համակարգի կազմաբանություն: **Թեմա 7**՝ Միզասեռական համակարգի կազմաբանություն: **Թեմա 8**՝ Նյարդաբանություն: **Թեմա 9**՝ Զգայարանների կազմաբանություն: **Թեմա 10**՝ Ներզատիչ գեղձեր:

Քննության անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Նախատեսված 2 ընթացիկ ստուգումներից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Որպես կանոն՝ յուրաքանչյուր ստուգում ներառում է առավելագույնը 3 հարց: Ստուգման ձևերն են.

1-ին ստուգում. Գրավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

2-րդ ստուգում. Բանավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

0707/B01. Բջջի կենսաբանություն (3 կրեդիտ)

Շաբաթական 2,5 ժամ դասախոսություն և 2,5 ժամ լաբորատոր պարապմունք 5-րդ կիսամյակ, առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ձևավորել պատկերացում բջիջների կառուցվածքի և ֆունկցիաների, նրանց փոխազդեցության, բաժանման և ծերացման, ինչպես նաև ժամանակակից բջջային տեխնոլոգիաների և մոլեկուլային բջջագենետիկայի նվաճումների մասին:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա բջջի կենսաբանության հիմնահարցերը և ժամանակակից նվաճումները,
2. ծանոթ կլինի բջիջների ուսումնասիրման հիմնական օբյեկտներին և մեթոդներին,
3. կկարողանա աշխատել բջջային կուլտուրաների հետ:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Էուկարիոտների և պրոկարիոտների բջիջների կառուցվածքի հիմնական առանձնահատկությունները: **Թեմա 2՝** Բջջային ցիկլ և ապոպտոզ: **Թեմա 3՝** Բջջի բաժանման կարգավորում: **Թեմա 4՝** Մոլեկուլային բջջագենետիկայի մեթոդները և նվաճումները:

Քննությունների անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Նախատեսված 2 ընթացիկ ստուգումներից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Որպես կանոն՝ յուրաքանչյուր ստուգում ներառում է առավելագույնը 3 հարց: Ստուգման ձևերն են.

1-ին ստուգում. Գրավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

2-րդ ստուգում. Բանավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

0707/B01. Էվոլյուցիոն տեսություն (2 կրեդիտ)

Շաբաթական 3 ժամ դասախոսություն 5-րդ կիսամյակ, առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողների մոտ ձևավորել էվոլյուցիոն ուսմունքների, նրանց զարգացման և էվոլյուցիայի պրոցեսների մասին պատշաճ մասնագիտական պատկերացում:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա էվոյուցիոն տեսության խնդիրները և էվոյուցիոն գաղափարները,
2. կիմանա կյանքի ծագման, միկրո- և մակրոէվոյուցիայի օրինաչափությունները,
3. ծանոթ կլինի էվոյուցիոն պրոցեսների մաթեմատիկական մոդելավորման հետ:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Էվոյուցիոն տեսության խնդիրները և էվոյուցիոն գաղափարների պատմությունը: **Թեմա 2**՝ Էվոյուցիայի հիմնական աքսիոմները և գենետիկական հիմքերը: **Թեմա 3**՝ Տեսակների առաջացում ժամանակակից մոլեկուլային գենետիկայի տեսանկյունից: **Թեմա 4**՝ Էվոյուցիայի ընթացքը ժամանակակից պայմաններում:

Ստուգումների անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Նախատեսված 2 ընթացիկ ստուգումներից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Որպես կանոն՝ յուրաքանչյուր ստուգում ներառում է առավելագույնը 3 հարց: Ստուգման ձևերն են.

1-ին ստուգում. Գրավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

2-րդ ստուգում. Բանավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

0704/Բ05. Անհատական զարգացման կենսաբանություն և հյուսվածաբանություն (5 կրեդիտ)

Շարաթական 4,5 ժամ դասախոսություն և 3,5 ժամ լաբորատոր աշխատանք 5-րդ կիսամյակ, եզրափակիչ գնահատումով դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողների մոտ ձևավորել հիմնարար պատկերացում հյուսվածաբանության և անհատական զարգացման կենսաբանության տեսական և կիրառական հիմնախնդիրների, օրինաչափությունների և մեխանիզմների մասին:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա բոլոր հյուսվածքների բջջային և միջբջջային կառուցվածքների ձևաբանական և կենսաքիմիական առանձնահատկությունները,
2. կպատկերացնի կենդանիների և մարդու անհատական զարգացման ընթացքում տեղի ունեցող ձևափոխման օրինաչափությունները և դրանց իրականացման մեխանիզմները,
3. կկարողանա մանրադիտակի տակ ճանաչել հյուսվածքները և նրանց բաղադրիչ տարրերը, տարբերել կենդանիների սաղմնային զարգացման որոշակի փուլերը:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Հյուսվածքների մասին ուսմունքի ներածություն: **Թեմա 2**՝ Էպիթելային հյուսվածքներ: **Թեմա 3**՝ Շարակցական հյուսվածքներ: **Թեմա 4**՝ Մկանային հյուսվածքներ: **Թեմա 5**՝ Նյարդային հյուսվածք: **Թեմա 6**՝ Պրոզենեզ,

զամետոգենեզի մոլեկուլային-կենսաբանական և բջջաբանական էությունը: **Թեմա 7**՝ Բեղմնավորման բջջագենետիկական, սաղմնաբանական և ֆիզիոլոգիական էությունը և ընթացքը: **Թեմա 8**՝ Տրոհում: Ռեգուլացում և դետերմինացում: Կլոնավորում: **Թեմա 9**՝ Գաստրուլացում, սաղմնաթերթեր: Նեյրուլացում: **Թեմա 10**՝ Ողնաշարավորների օրգանների համակարգերի զարգացումը:

Քննության անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ընթացիկ քննություններ.

Նախատեսված 2 ընթացիկ քննությունները գրավոր են, յուրաքանչյուրը՝ 5 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 1 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

Եզրափակիչ քննություն.

Եզրափակիչ քննությունը բանավոր է՝ 10 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 2 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

0709/Բ01. Կենսաքիմիա-1 (6 կրեդիտ)

*Շարաֆական 5 ժամ դասախոսություն և 4 ժամ լաբորատոր աշխատանք
5-րդ կիսամյակ, եզրափակիչ գնահատմամբ դասընթաց*

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ծանոթացնել օրգանիզմում քիմիական միացությունների կառուցվածքի և դրանց ֆիզիկաքիմիական հատկությունների հետ, ինչպես նաև այդ միացությունների որակական և քանակական որոշման սկզբունքներին:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա սպիտակուցների, ածխաջրերի և լիպիդների դասակարգման սկզբունքները, նրանց կառուցվածքային և ֆիզիկաքիմիական առանձնահատկությունները:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Սպիտակուցների կենսաբանական դերը և ֆունկցիաները: Ամինաթթուների դասակարգումը, օպտիկական ակտիվությունը և ստերիոիզոմերիան: **Թեմա 2**՝ Պարզ և բարդ սպիտակուցներ: Սպիտակուցների հայտնաբերման մեթոդները: **Թեմա 3**՝ Նուկլեոպրոտեիդների կառուցվածքային բաղադրամասերը: **Թեմա 4**՝ Մոնոսախարիդների, դասակարգումը, ֆիզիկաքիմիական հատկությունները և կառուցվածքը: **Թեմա 5**՝ Դիսախարիդների և պոլիսախարիդների դասակարգումը, ֆիզիկաքիմիական հատկությունները և կառուցվածքը: **Թեմա 6**՝ Լիպիդների դասակարգումը, ֆիզիկաքիմիական հատկությունները և կառուցվածքը:

Քննության անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ընթացիկ քննություններ.

Նախատեսված 2 ընթացիկ քննությունները գրավոր են, յուրաքանչյուրը՝ 5 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 1 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

Եզրափակիչ քննություն.

Եզրափակիչ քննությունը բանավոր է՝ 10 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 2 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

0709/Բ02. Կենսաքիմիա-2 (2 կրեդիտ)

Շաբաթական 1,5 ժամ դասախոսություն և 1.5 ժամ լաբորատոր աշխատանք 6-րդ կիսամյակ, առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին տալ գիտելիքներ օրգանիզմի հիմնական քիմիական բաղադրամասերի նյութափոխանակության գլխավոր ուղիների վերաբերյալ

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա պուրինային և պիրիմիդինային նուկլեոտիդների կենսասինթեզի ճանապարհը, կենսաբանական օքսիդացման առանձնահատկությունները, կիմանա առանձին ամինաթթուների փոխանակության հիմնական ուղիները, ճարպերի և ածխաջրերի նյութափոխանակությունը:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Սպիտակուցների կենսաբանական արժեքը, նրանց մարսելիությունը Ամինաթթուների դեզամինացումը, տրանսամինացումը, դեկարբօքսիլացումը, ամոնիակի չեզոքացման ուղիները: **Թեմա 2՝** Պուրինային և պիրիմիդինային նուկլեոտիդների կենսասինթեզը: ԴՆԹ-ի սինթեզի ընդհանուր մեխանիզմը: **Թեմա 3՝** Ածխաջրերի մարսողությունը: Գլիկոզենի սինթեզը լյարդում: Գլիկոլիզ, նրա էներգետիկ արժեքը: **Թեմա 4՝** Գլիկոզենի ճեղքումը, պենտոզոֆոսֆատային ցիկլ, Կրեբսի ցիկլ և նրա էներգետիկ արժեքը, գլյուկոնեոգենեզ: **Թեմա 5՝** Լիպիդների սննդային և էներգետիկ արժեքը, լիպիդների մարսումը և ներծծումը: **Թեմա 6՝** Ճարպերի և լիպիդների սինթեզի ու կատաբոլիզմի հիմնական ռեակցիաները. ճարպաթթուների β-օքսիդացում, ճարպաթթուների կենսասինթեզ: **Թեմա 7՝** Վիտամինների դասակարգումը և առանձին վիտամինների կենսաքիմիական ֆունկցիաները: **Թեմա 8՝** Հորմոնների դասակարգումը, ազդման մեխանիզմները և առանձին հորմոնների կենսաքիմիական ֆունկցիաները:

Ստուգումների անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Նախատեսված 2 ընթացիկ ստուգումներից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Որպես կանոն՝ յուրաքանչյուր ստուգում ներառում է առավելագույնը 3 հարց: Ստուգման ձևերն են.

1-ին ստուգում. Գրավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

2-րդ ստուգում. Բանավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

0704/Bh06. Իմունոլոգիա (4 կրեդիտ)

Շաբաթական 3,5 ժամ դասախոսություն և 2,5 ժամ լաբորատոր և գործնական պարապմունքներ 9-րդ կիսամյակ, առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթաց Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողների մոտ ձևավորել հիմնարար գիտելիքներ մոլեկուլային և բջջային իմունոլոգիայի հիմնախնդիրների, մեթոդոլոգիայի, իմունիտետի դրսևորումների և դրանց խանգարումների մասին:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի ավարտին ուսանողը.

1. կհասկանա օրգանիզմների բնական ռեզիստենտության և ձեռք բերովի իմունիտետի նշանակությունը, որպես տեսակի առանձնյակների գենետիկական ամբողջականությունն ապահովող անհրաժեշտ գործոնի,
2. կիմանա իմունային համակարգի օրգանային, բջջային և մոլեկուլային կազմավորվածության առանձնահատկությունները, բջջային և հումորալ իմունային ռեակցիաների օրինաչափությունները,
3. կկարողանա բացատրել ձեռք բերովի իմունիտետի ձևավորման բոլոր հիմնական մեխանիզմները:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Իմունոլոգիայի առարկան, ընդհանուր և մասնավոր հիմնախնդիրները:

Թեմա 2՝ Բնական իմունիտետի ֆիզիկական, ֆիզիոլոգիական, բջջային գործոնները: **Թեմա 3**՝ Իմունիտետի կազմավորվածությունը: **Թեմա 4**՝ Հակածիներ:

Թեմա 5՝ Իմունոգլոբուլիններ: **Թեմա 6**՝ Լիմֆոցիտների հակածին զանազանող ռեցեպտորները: Հյուսվածքային համատեղելիության գլխավոր համալիրը:

Թեմա 7՝ Լիմֆոցիտների զարգացումը: **Թեմա 8**՝ Բջջային իմունիտետի ռեակցիաները: **Թեմա 9**՝ Հումորալ իմունային պատասխան: **Թեմա 10**՝ Իմունային հիշողություն, իմունոլոգիական տոլերանտություն: **Թեմա 11**՝ Իմունիտետի անցանկալի հետևանքները:

Թեմա 7՝ Լիմֆոցիտների զարգացումը: **Թեմա 8**՝ Բջջային իմունիտետի ռեակցիաները: **Թեմա 9**՝ Հումորալ իմունային պատասխան: **Թեմա 10**՝ Իմունային հիշողություն, իմունոլոգիական տոլերանտություն: **Թեմա 11**՝ Իմունիտետի անցանկալի հետևանքները:

Քննությունների անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Նախատեսված 2 ընթացիկ ստուգումներից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Որպես կանոն՝ յուրաքանչյուր ստուգում ներառում է առավելագույնը 3 հարց: Ստուգման ձևերն են.

1-ին ստուգում. Գրավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

2-րդ ստուգում. Բանավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

0709/Bh01. Մանրէաբանություն և վիրուսաբանություն (9 կրեդիտ)

Շաբաթական 7,5 ժամ դասախոսություն և 6.5 ժամ լաբորատոր աշխատանք 7-րդ կիսամյակ, եզրափակիչ գնահատումով դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողների մոտ ձևավորել մանրէների կառուցվածքային և ֆունկցիոնալ առանձնահատկությունների, նյութափոխանակության և նրա կարգավորման, ժառանգականության և փոփոխականության, էկոլոգիայի մասին պատշաճ մասնագիտական պատկերացումներ:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. ծանոթ կլինի մանրէների բազմազանության հետ,
2. կունենա պատկերացում մանրէների դերի մասին բնության մեջ և մարդու կյանքում,
3. կկարողանա մանրադիտակով ուսումնասիրել և տարբերակել մանրէներին, կտիրապետի մանրէաբանական հետազոտությունների պարզագույն մեթոդներին:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Առարկան, ինդիքները և մեթոդները: **Թեմա 2՝** Մանրէաբանական բջջի կառուցվածքը, քիմիական կազմը և նյութափոխանակությունը: **Թեմա 3՝** Մանրէների կարգաբանությունը: **Թեմա 4՝** Կենսաբանական օքսիդացում՝ խմորումների և շնչառության գործընթացները: **Թեմա 5՝** Մանրէների դերը գյուղատնտեսության, արդյունաբերության և բժշկության մեջ: **Թեմա 6՝** Մանրէների մասնակցությունը ածխածնի, ազոտի, ծծմբի շրջանառության գործընթացում:

Քննության անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ընթացիկ քննություններ.

Նախատեսված 2 ընթացիկ քննությունները գրավոր են, յուրաքանչյուրը՝ 5 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 1 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

Եզրափակիչ քննություն.

Եզրափակիչ քննությունը բանավոր է՝ 10 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 2 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

0707/Բ02. Գենետիկա (8 կրեդիտ)

Շաբաթական 5 ժամ դասախոսություն և 5 ժամ լաբորատոր աշխատանք 6-րդ կիսամյակ, եզրափակիչ գնահատումով դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է տալ պատկերացում ժամանակակից գենետիկայի, մասնավորապես մոլեկուլային և էկոլոգիական գենետիկայի և անթրոպոգենետիկայի մասին:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա ժառանգականության մոլեկուլային մեխանիզմների մասին,
2. կունենա պատկերացում գենոմիկայի և նրա տարբեր ուղղությունների մասին,
3. կկարողանա կատարել գենետիկական և բջջագենետիկական անալիզ:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Մենդելյան գենետիկա: **Թեմա 2՝** Գենոմի կառուցվածքը և կազմավորումը: **Թեմա 3՝** Գենների կառուցվածքը: **Թեմա 4՝** Մուտագենեզի և ռեպարա-

ցիայի մուլեկուլային մեխանիզմներ: **Թեմա 5**՝ Ջարգացման գենետիկայի և օնկո-գենետիկայի հիմնադրույթները:

Քննության անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ընթացիկ քննություններ

Նախատեսված 2 ընթացիկ քննությունները գրավոր են, յուրաքանչյուրը՝ 5 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 1 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

Եզրափակիչ քննություն.

Եզրափակիչ քննությունը բանավոր է՝ 10 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 2 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

0709/Bh02. Բույսերի ֆիզիոլոգիա (7 կրեդիտ)

*Շաբաթական 5 ժամ դասախոսություն և 4 ժամ լաբորատոր աշխատանք
7-րդ կիսամյակ, եզրափակիչ գնահատումով դասընթաց*

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողների մոտ ձևավորել բուսական բջջի և օրգանիզմի կառուցվածքային և ֆունկցիոնալ առանձնահատկությունների, նյութափոխանակության, բույսերի աճի, ինչպես նաև ֆիզիոլոգիական հետազոտությունների ժամանակակից մեթոդների մասին պատշաճ մասնագիտական պատկերացում:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա ֆիզիոլոգիական պրոցեսների հիմքում ընկած օրինաչափությունների մասին,
2. կհասկանա բույսում ընթացող կենսական պրոցեսների մեխանիզմները,
3. կկարողանա կատարել կենսաբազմազանության պահպանման, երկրորդային նյութափոխանակության արգասիքների և բույսերի նոր գծերի ստացման ուղղությամբ աշխատանքներ:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Առարկան, խնդիրները և մեթոդները: **Թեմա 2**՝ Բուսական բջջի ֆիզիոլոգիա: **Թեմա 3**՝ Ֆոտոսինթեզ: **Թեմա 4**՝ Շնչառություն: **Թեմա 5**՝ Ջրափոխանակության ֆիզիոլոգիա: **Թեմա 6**՝ Հանքային սննդառություն: **Թեմա 7**՝ Նյութերի տեղաշարժը բույսով: **Թեմա 8**՝ Բույսերի աճը և զարգացումը: **Թեմա 9**՝ Բույսերի կայունության և պաշտպանական մեխանիզմները: **Թեմա 10**՝ Բույսերի երկրորդային նյութափոխանակությունը:

Քննության անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ընթացիկ քննություններ.

Նախատեսված 2 ընթացիկ քննությունները գրավոր են, յուրաքանչյուրը՝ 5 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 1 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

Եզրափակիչ քննություն.

Եզրափակիչ քննությունը բանավոր է՝ 10 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատումը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 2 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

0701/Բ01. Կենսաֆիզիկա-1 (3 կրեդիտ)

Շաբաթական 2,5 ժամ դասախոսություն և 2,5 ժամ լաբորատոր աշխատանք 8-րդ կիսամյակ, առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողի մոտ ձևավորել մասնագիտական պատկերացում կենսաֆիզիկայի ժամանակակից հիմնախնդիրների և նրանց լուծման վերաբերյալ:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա կենսաֆիզիկայի ժամանակակից տեսական հիմնախնդիրները,
2. կհասկանա ընդհանուր կենսաֆիզիկայի հիմնահարցերի լուծման տրամաբանությունը և իրականացման եղանակները,
3. կկարողանա ինքնուրույն առաջադրել և կիրառել համապատասխան հետազոտական խնդիրներ և մեթոդներ:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Քվանտային կենսաֆիզիկա: Էլեկտրոնների անցումները, էներգիայի տեղափոխման տարբեր մեխանիզմները: **Թեմա 2՝** Բջջային պրոցեսների կենսաֆիզիկա: **Թեմա 3՝** Ֆոտոսինթեզի կենսաֆիզիկական պրոցեսները: **Թեմա 4՝** Տեսողության պրոցեսը կենսաֆիզիկայի տեսանկյունից: **Թեմա 5՝** Կենսաթաղանթները որպես կենսաբանական համակարգի ունիվերսալ բաղադրամասեր: **Թեմա 6՝** Ռադիացիոն կենսաֆիզիկա, իոնիզացնող ճառագայթների էներգիայի կլանման առաջնային պրոցեսը: **Թեմա 7՝** Հեմոլիզի ուսումնասիրությունները թթվային էրիթրոգրամների եղանակով: **Թեմա 8՝** Կենսաբանական հեղուկների օսմոտիկ ճնշումը:

Քննության անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Նախատեսված 2 ընթացիկ ստուգումներից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Որպես կանոն՝ յուրաքանչյուր ստուգում ներառում է առավելագույնը 3 հարց: Ստուգման ձևերն են.

1-ին ստուգում. Գրավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

2-րդ ստուգում. Բանավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

0701/Բ02. Կենսաֆիզիկա-2 (3 կրեդիտ)

Շաբաթական 3 ժամ դասախոսություն և 2 ժամ լաբորատոր աշխատանք 9-րդ կիսամյակ, առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ծանոթացնել կենսաֆիզիկայում կիրառվող ժամանակակից հետազոտման մեթոդների հետ:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կհասկանա ընդհանուր կենսաֆիզիկայի հիմնահարցերի լուծման տրամաբանությունը և իրականացման եղանակները,
2. կկարողանա լուծել հաշվարկային խնդիրներ:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Կենսաբանական համակարգերում թերմոդինամիկայի օրենքների կիրառելիության առանձնահատկությունները: *Թեմա 2*՝ Մոլեկուլային կենսաֆիզիկայի հիմունքներ. սպիտակուցների ֆիզիկա: *Թեմա 3*՝ Կենսաբանական պրոցեսների կինետիկա. ֆերմենտային կինետիկայի հիմունքներ: *Թեմա 4*՝ Կենսաբանական համակարգերի էլեկտրահաղորդականությունը: *Թեմա 5*՝ էլեկտրակինետիկ երևույթները կենսահամակարգերում. էլեկտրաֆորեզ, էլեկտրակինետիկ պոտենցիալ: *Թեմա 6*՝ Կենսաբանական հեղուկների բուֆերային հատկությունները: *Թեմա 7*՝ Մակերևութային լարվածությունը: *Թեմա 8*՝ Կենսաբանական օբյեկտների ուսումնասիրության սպեկտրալ մեթոդները:

Ստուգումների անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Նախատեսված 2 ընթացիկ ստուգումներից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Որպես կանոն՝ յուրաքանչյուր ստուգում ներառում է առավելագույնը 3 հարց: Ստուգման ձևերն են.

1-ին ստուգում. Գրավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

2-րդ ստուգում. Բանավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

0706/F03. Մարդու և կենդանիների ֆիզիոլոգիա (8 կրեդիտ)

Շաբաթական 6,5 ժամ դասախոսություն և 6,5 ժամ լաբորատոր աշխատանք 6-րդ կիսամյակ, եզրափակիչ գնահատումով դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ծանոթացնել օրգանիզմի կենսագործունեության հիմունքներին, բացահայտել հոմեոստազի համակարգային մեխանիզմները:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կհիմանա մարդու օրգանիզմի առանձին ֆիզիոլոգիական ֆունկցիաները և դրանց կարգավորման մեխանիզմների մասին,
2. կհասկանա առողջ կենսակերպի ձևավորման և առողջության ամրապնդման ուղիները, առողջության վրա ազդող գործոնները,
3. կկարողանա ինքնուրույն կատարել ֆիզիոլոգիական հետազոտություններ (ըստ առաջադրված խնդիրների ու նպատակի):

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Դրդունակ հյուսվածքների ֆիզիոլոգիա: *Թեմա 2*՝ Ֆիզիոլոգիական ֆունկցիաների նյարդահումորալ կարգավորումը: *Թեմա 3*՝ Կենտրոնական նյարդային համակարգի ֆիզիոլոգիա: *Թեմա 4*՝ Վեգետատիվ և մարմնական նյարդային համակարգերի ֆիզիոլոգիա: *Թեմա 5*՝ Ֆիզիոլոգիական ֆունկցիաների հորմոնային կարգավորումը: *Թեմա 6*՝ Մարդու հոգեկան գործունեությունը:

Թեմա 9' Օրգանիզմի ներքին միջավայրը: **Թեմա 8'** Օրգանիզմի պատնեշային ֆունկցիաները: **Թեմա 10'** Հոմեոստազի համակարգային մեխանիզմները: **Թեմա 11'** Ուսմունք առողջության և առողջ կենսակերպի մասին:

Քննության անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ընթացիկ քննություններ.

Նախատեսված 2 ընթացիկ քննությունները գրավոր են, յուրաքանչյուրը՝ 5 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 1 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

Եզրափակիչ քննություն.

Եզրափակիչ քննությունը բանավոր է՝ 10 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 2 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

Ընդհանուր Էկոլոգիա (5 կրեդիտ)

Շաբաթական 3,5 ժամ դասախոսություն և 3,5 ժամ լաբորատոր պարապմունք 6-րդ կիսամյակ, եզրափակիչ գնահատմամբ դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ծանոթացնել կենսոլորտի վրա հիմնական անթրոպոգեն ազդեցություններին, ինչպես նաև բնության պահպանության և ռացիոնալ բնօգտագործման հիմնական սկզբունքներին:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա կենսոլորտի վրա հիմնական անթրոպոգեն ազդեցությունները, դրանց կանխարգելման սկզբունքները և ձեռք բերումները բնության պահպանության բնագավառում:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1' Կենսոլորտի վրա հիմնական անթրոպոգեն ազդեցությունները: **Թեմա 2'** Անթրոպոգեն ազդեցությունները մթնոլորտի, կլիմայի, ջրոլորտի և քարոլորտի վրա: **Թեմա 3'** Անթրոպոգեն ազդեցությունները համակեցությունների վրա: **Թեմա 4'** Բնության պահպանության և ռացիոնալ բնօգտագործման հիմնական սկզբունքները: **Թեմա 5'** Կենսաբազմազանության պահպանություն:

Քննությունների անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ընթացիկ քննություններ.

Նախատեսված 2 ընթացիկ քննությունները գրավոր են, յուրաքանչյուրը՝ 5 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 1 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

Եզրափակիչ քննություն.

Եզրափակիչ քննությունը բանավոր է՝ 10 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 2 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

Քննության անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ընթացիկ քննություններ.

Նախատեսված 2 ընթացիկ քննությունները գրավոր են, յուրաքանչյուրը՝ 4 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 4 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 1 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

Եզրափակիչ քննություն.

Եզրափակիչ քննությունը բանավոր է՝ 10 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 2 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

0708/B02. Ռացիոնալ բնօգտագործում և բնապահպանություն (5 կրեդիտ)

Շարափական 2 ժամ դասախոսություն և 2 ժամ լաբորատոր պարապմունք 8-րդ կիսամյակ, եզրափակիչ գնահատմամբ դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ծանոթացնել կենսոլորտի վրա հիմնական անթրոպոգեն ազդեցություններին, ինչպես նաև բնության պահպանության և ռացիոնալ բնօգտագործման հիմնական սկզբունքներին:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա կենսոլորտի վրա հիմնական անթրոպոգեն ազդեցությունները, դրանց կանխարգելման սկզբունքները և ձեռք բերումները բնության պահպանության բնագավառում:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Էկոլոգիա և մարդու առողջությունը: **Թեմա 1՝** Էկոլոգիական իրավունքի հիմունքները: **Թեմա 1՝** Միջազգային համագործակցությունը Էկոլոգիայի շրջանակներում: **Թեմա 1՝** Բնության պահպանություն և զրբալիզացիա: **Թեմա 5՝** Բնության պահպանություն և նանոտեխնոլոգիաներ:

Քննությունների անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ընթացիկ քննություններ.

Նախատեսված 2 ընթացիկ քննությունները գրավոր են, յուրաքանչյուրը՝ 4 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 4 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 1 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

Եզրափակիչ քննություն.

Եզրափակիչ քննությունը բանավոր է՝ 10 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 2 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

0709/Bh03. Կենսատեխնոլոգիայի ներածություն (3 կրեդիտ)

Շարափական 2,5 ժամ դասախոսություն և 2,5 ժամ լաբորատոր աշխատանք 9-րդ կիսամյակ, առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ծանոթացնել կենսատեխնոլոգիական գործընթացների իրագործման տարբեր փուլերին: Ուսանողը կիմանա ինչպիսին է կենսատեխնոլոգիայի ներդրումը գյուղատնտեսության, առողջապահ-

հույան, Էներգետիկայի, սննդային արդյունաբերության պրոբլեմների լուծման գործում:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա կենսատեխնոլոգիական գործընթացի անհրաժեշտ փուլերը,
2. կիմանա գենետիկական և բջջային ճարտարագիտության հիմունքները,
3. կկարողանա աշխատել տարբեր կենսատեխնոլոգիական արտադրություններում:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Կենսաբանական օբեկտների ընտրություն: **Թեմա 2**՝ Մեկուսացված կուլտուրաներ, գենետիկական և բջջային ճարտարագիտություն: **Թեմա 3**՝ Կենսատեխնոլոգիայի կառուցվածքը: **Թեմա 4**՝ Արգասիքների անջատումը, մաքրումը և մոդիֆիկացում: **Թեմա 5**՝ Խմորի լիզացված ֆերմենտներ և կենսակատալիտիկ համակարգեր: **Թեմա 6**՝ Կենսատեխնոլոգիայի ներդրումը ժողովրդական տնտեսության, առողջապահության և գիտության ասպարեզում:

Ստուգումների անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Նախատեսված 2 ընթացիկ ստուգումներից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Որպես կանոն՝ յուրաքանչյուր ստուգում ներառում է առավելագույնը 3 հարց: Ստուգման ձևերն են.

1-ին ստուգում. Գրավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

2-րդ ստուգում. Բանավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

0701/Բ03. Կենսամետրիա (2 կրեդիտ)

Շաբաթական 1 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ գործնական աշխատանք 2-րդ կիսամյակ, առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողների մոտ ձևավորել պատկերացում կենսաբանական հետազոտություններում կենսամետրիայի կիրառության մասին:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա կենսամետրիայի տեսական հիմնախնդիրները,
2. կհասկանա կենսամետրիայի տրամաբանությունը և դրա կիրառելիության սահմանները,
3. կկարողանա ինքնուրույն կիրառել կենսամետրիայի տեսական մոդելները:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Կենսաբանական հատկանիշների տարափոխումը: Տարբերակների, դիտումների արդյունքների, փաստացի նյութի խմբավորումը, շարքավորումը: **Թեմա 2**՝ Հավանականությունը և նրա հատկությունները: Պատահական մեծություններ: Դիսկրետ և չափողական մեծություններ: **Թեմա 3**՝ Միջին մեծություններ: **Թեմա 4**՝ Տարափոխման ցուցանիշներ, լիմիտներ, տարափոխման թափը: Դիսպերսիա և միջին քառակուսային շեղումը: Ազատության աստիճանի թիվը:

Թեմա 5՝ Ընտրության մեթոդը: Գլխավոր և ընտրված (քաղված) ամբողջականությունները: F-Ֆիշերի բաշխումը:

Ստուգումների անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Նախատեսված 2 ընթացիկ ստուգումներից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Որպես կանոն՝ յուրաքանչյուր ստուգում ներառում է առավելագույնը 3 հարց: Ստուգման ձևերն են.

1-ին ստուգում. Գրավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

2-րդ ստուգում. Բանավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

0706/Բ04. Ռադիոկենսաբանություն (3 կրեդիտ)

Շաբաթական 2,5 ժամ դասախոսություն և 1,5 ժամ լաբորատոր աշխատանք 7-րդ կիսամյակ, առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ծանոթացնել ռադիոկենսաբանության և ռադիացիոն էկոլոգիայի արդի հիմնախնդիրներին, ճառագայթային անվտանգության հիմունքներին:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա իոնացնող ճառագայթների ֆիզիկաքիմիական հատկությունները ու դրանց կենսաբանական ազդեցության առանձնահատկությունները,
2. կհասկանա բջջային, օրգանային և օրգանիզմային ռադիոզգայունությունը և այն պայմանավորող գործոնները,
3. կյուրացնի իոնացնող ճառագայթներից անհատական պաշտպանության միջոցները:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Իոնացնող ճառագայթների ազդեցության ֆիզիկական և քիմիական հիմունքները: **Թեմա 2**՝ Իոնացնող ճառագայթների կենսաբանական ազդեցությունը: **Թեմա 3**՝ Ճառագայթա- և դոզաչափական սարքեր: **Թեմա 4**՝ Ռադիոակտիվ նյութերի թունաբանությունը: **Թեմա 5**՝ Հակաճառագայթային կենսաբանական պաշտպանությունը և ճառագայթային վնասվածքների բուժումը:

Քննության անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Նախատեսված 2 ընթացիկ ստուգումներից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Որպես կանոն՝ յուրաքանչյուր ստուգում ներառում է առավելագույնը 3 հարց: Ստուգման ձևերն են.

1-ին ստուգում. Գրավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

2-րդ ստուգում. Բանավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

0709/Բ03. Մոլեկուլային կենսաբանություն (3 կրեդիտ)

Շաբաթական 2,5 ժամ դասախոսություն և 1,5 ժամ լաբորատոր աշխատանք 8-րդ կիսամյակ, եզրափակիչ գնահատումով դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ծանոթացնել մոլեկուլային կենսաբանության հիմունքների հետ, ձևավորել պատկերացում, թե ինչպես են կապվում մինչ այդ ստացված կենսաբանական, քիմիական ու ֆիզիկական գիտելիքները կենսաբանական համակարգերում ընթացող պրոցեսների մոլեկուլային մակարդակի հետ:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիրառնա մոլեկուլային կենսաբանության ժամանակակից տեսական հիմնախնդիրները,
2. կհասկանա մոլեկուլային կենսաբանության հիմնահարցերի լուծման տրամաբանությունը և դրանց իրականացման եղանակները,
3. կկարողանա ինքնուրույն առաջադրել հետազոտական նպատակներն ու խնդիրները,
4. կկարողանա կիրառել համապատասխան մեթոդներ՝ առաջադրված խնդիրները լուծելու համար:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Նուկլեինաթթուների պարունակությունն ու տիպերը և դրանց դերը տարբեր տեսակի բջիջներում և օրգանիզմներում: **Թեմա 2՝** ԴՆԹ-ի և ՌՆԹ-ի տարբեր տեսակների առաջնային և մակրոմոլեկուլային կառուցվածքը: **Թեմա 3՝** Նուկլեինաթթուների ֆունկցիան՝ գենի և գենոմի կառուցվածքը պրոկարիոտիկ և էուկարիոտիկ բջիջներում, քրոմատինի և քրոմոսոմների մոլեկուլային կառուցվածքը: **Թեմա 4՝** Գենետիկական կոդ, մուտացիաների մոլեկուլային մեխանիզմները: **Թեմա 5՝** Սպիտակուցների առաջնային կառուցվածքը և նրանց մոլեկուլի կոնֆորմացիան: **Թեմա 6՝** Սպիտակուցների ֆունկցիան՝ կատալիտիկ, փոխադրիչ, մեխանաքիմիական, կարգավորիչ, պաշտպանական և այլն: **Թեմա 7՝** ԴՆԹ-ի կենսասինթեզ՝ ընդհանուր բնութագիրը, տեսակներն ու նշանակությունը: **Թեմա 8՝** ՌՆԹ-ի կենսասինթեզ: **Թեմա 9՝** Սպիտակուցների կենսասինթեզը՝ սպիտակուց սինթեզող համակարգի բաղադրամասերի կառուցվածքն ու դերը:

Քննության անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Նախատեսված 2 ընթացիկ ստուգումներից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Որպես կանոն՝ յուրաքանչյուր ստուգում ներառում է առավելագույնը 3 հարց: Ստուգման ձևերն են.

1-ին ստուգում. Գրավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

2-րդ ստուգում. Բանավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

0707/B04. Էպիգենետիկա (2 կրեդիտ)

Շաբաթական 3 ժամ դասախոսություն

7-րդ կիսամյակ, առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթաց

Նպատակը.

1. հաղորդել մասնագիտական գիտելիքներ գեների էքսպրեսիայի կարգավորման մասին, էպիգենետիկական կոդի և էպիգենետիկական ժառանգականության մասին,

2. ծանոթացնել կենդանի համակարգերի ֆունկցիոնալության մեջ էպիգենետիկական պրոցեսների դերի հետ և բժշկության մեջ էպիգենետիկայի նվաճումների կիրառությանը:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. գործնականում կկիրառի տարբեր հյուսվածքներում և մարդու օնտոգենեզի տարբեր փուլերում գենային ակտիվության կարգավորման մեխանիզմների մասին գիտելիքները,

2. կօգտագործի միկրոՌՆԹ-ի, ԴՆԹ-ի և հիստոնների մոդիֆիկացիաների տվյալները հիմնական կենսաբանական պրոցեսները հասկանալու համար,

3. կօգտագործի էպիգենետիկայի մեթոդները տարբեր ասպարեզներում հետազոտություններ իրականացնելու համար:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ էպիգենետիկական կարգավորման մեխանիզմները՝ ԴՆԹ-ի մեթիլացում, հիստոնների էնզիմային փոփոխություններ, չկոդավորող ՌՆԹ-ի գեների էքսպրեսիայի կարգավորում: Թեմա 2՝ X-քրոմոսոմի ինակտիվացիան կաթնասունների մոտ , Թեմա 3՝ Իմպրինտինգ: Թեմա 4՝ Ծերացման էպիգենետիկական մեխանիզմները: Թեմա 4՝ Ծերացման էպիգենետիկական մեխանիզմները: Թեմա5՝ Մարդու հիվանդությունների էպիգենետիկական ասպեկտները: Թեմա 6՝ Բնային բջիջների էպիգենետիկական պրոֆիլը:

Ստուգումների անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Նախատեսված 2 ընթացիկ ստուգումներից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Որպես կանոն՝ յուրաքանչյուր ստուգում ներառում է առավելագույնը 3 հարց:Ստուգման ձևերն են.

1-ին ստուգում. Գրավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

2-րդ ստուգում. Բանավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

5. Հատուկ մասնագիտական դասընթացներ

0706/F06. Արյունաբանություն (3 կրեդիտ)

Շաբաթական 3 ժամ դասախոսություն և 1,5 ժամ լաբորատոր աշխատանք 8-րդ կիսամյակ, առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթաց

Նպատակը

Ուսանողների մոտ մասնագիտական պատկերացում ձևավորել բնականոն պայմաններում և արյան համակարգի հիվանդությունների դեպքում ծայրամասային արյան ու ոսկրածուծի բջջային կազմի որակական և քանակական փոփոխությունների մասին:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի ավարտին ուսանողը

1. կունենա գիտելիքներ սաղմնային և հետսաղմնային արյունաստեղծման, արյունաստեղծ օրգանների, ոսկրածուծի հենքի և պարենքիմի բջիջների կառուցվածքա-գործառական առանձնահատկությունների, արյան հիվանդությունների և դրանց բուժման մեթոդների մասին:
2. ունակ կլինի հասկանալ, թե ինչպես են իրականանում արյունաստեղծման նյարդահումորալ կարգավորման մեխանիզմները բնականոն պայմաններում և արյան համակարգի տարբեր հիվանդությունների ու արյունաստեղծման խանգարումների դեպքում:
3. տեսական գիտելիքների հիման վրա կկարողանա պատրաստել արյան և ոսկրածուծի քսուքներ, ֆիքսել, ներկել և մանրադիտակով տարբերակել բջիջները, կատարել գիտահետազոտական աշխատանք:

Բովանդակությունը

Թեմա 1՝ Սաղմնային և հետսաղմնային արյունաստեղծում: Արյունաստեղծման տեսությունները: Արյունաստեղծ օրգաններ: **Թեմա 2**՝ Էրիթրոբլաստային, լեյկոբլաստային և մեգակարիոցիտային ծիլերի բջիջների մորֆոֆիզիոլոգիան: **Թեմա 3**՝ Արյունաստեղծման կարգավորման նյարդահումորալ մեխանիզմները: Ցիտոկիններ: **Թեմա 4**՝ Մակավարյունություն, լեյկոզներ, դասակարգումը, արյան և ոսկրածուծի պատկերը: **Թեմա 5**՝ Թրոմբոցիտային արյունականգի ախտաբանություն: **Թեմա 6**՝ Արյունաստեղծ բնային բջիջների փոխպատվաստումն արյունաբանական հիվանդությունների դեպքում: **Թեմա 7**՝ Արյան և ոսկրածուծի քսուքների պատրաստում, ֆիքսում, ներկում: Ոսկրածուծի արտահանման մեթոդները: **Թեմա 8**՝ Լեյկոցիտային բանաձևի և ոսկրածուծային քսուքների մանրադիտակային դիտում:

Ստուգումների անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Նախատեսված 2 ընթացիկ ստուգումներից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 9 միավոր: Որպես կանոն՝ յուրաքանչյուր ստուգում ներառում է առավելագույնը 3 հարց: Ստուգման ձևերն են.

- 1-ին ստուգում. Գրավոր փոքրածավալ աշխատանք: Միավորների քայլը 0,5 է:
- 2-րդ ստուգում. Գրավոր փոքրածավալ աշխատանք: Միավորների քայլը 0,5 է:

0704/Բ07. Կենդանիների էկոլոգիա և պահպանություն (4 կրեդիտ)

Շաբաթական 4 ժամ դասախոսություն

9-րդ կիսամյակ, հանրագումարային քննություն (առանց ընթացիկ գնահատման)

Նպատակը.

Ծանոթացնել կենդանիների էկոլոգիայի և պահպանության հիմնահարցերին:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա թե ինչ է իրենից ներկայացնում կենդանիների էկոլոգիան,
2. կհասկանա մարդածին գործոնի դերը կենդանիների էկոլոգիայի և պահպանման հարցերում,
3. կգիտակցի ինչպես պահպանել Կարմիր գրքում գրանցված և ոչնչացման եզրին կանգնած կենդանիներին:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Կենդանիների էկոլոգիայի առարկան, հիմնական խնդիրները: **Թեմա 2**՝ էկոլոգիական գործոններ: **Թեմա 3**՝ Կենսական փոխհարաբերություններ: **Թեմա 4**՝ Պոպուլյացիաներ: **Թեմա 5**՝ Կենսաբանական ցիկլեր: **Թեմա 6**՝ Կենսոլորտ, նրա բաղադրամասերը: **Թեմա 7**՝ Մարդու ազդեցությունը կենդանական աշխարհի վրա: **Թեմա 8**՝ Կենդանիների պահպանության և հազվագյուտ կենդանիների վերարտադրության հիմունքները: **Թեմա 9**՝ Արգելոցների, արգելավայրերի և ազգային պարկերի դերը կենդանիների պահպանության համար: **Թեմա 10**՝ Կենդանիների պահպանության համաշխարհային ստրատեգիան:

Քննության անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Քննությունն անցկացվում է բանավոր՝ քննատոմսը կազմված է 5 հարցից, որոնցից յուրաքանչյուրը գնահատվում է 5 միավոր:

0708/Բ05. Էկոթունաբանություն (3 կրեդիտ)

Շաբաթական 4 ժամ դասախոսություն

8-րդ կիսամյակ, առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացը կօգնի ուսանողներին գիտելիքներ ձեռք բերել էկոթունաբանության հիմքում ընկած որոշ կարևորագույն սկզբունքների վերաբերյալ:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կպատկերացնի ադոտոսիչների ազդեցությունը կենդանի համակարգերի վրա,
2. կհասկանա էկոթունաբանության բարդ և բազմաստիճան խնդիրների արդյունավետ լուծման գործում կարևոր պայման է հանդիսանում ինտեգրացված համակարգային մոտեցման կիրառումը,
3. կկարողանա ստացած տեսական գիտելիքները կիրառել պրակտիկ գործունեության մեջ:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Ադոտոսիչները և դրանց ճակատագիրը էկոհամակարգերում: **Թեմա 2**՝ Ադոտոսիչների ազդեցությունները առանձին օրգանիզմների վրա: **Թեմա 3**՝ Ադոտոսիչների ազդեցությունները տեղախմբերի և համակեցությունների վրա:

Ստուգումների անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Նախատեսված 2 ընթացիկ ստուգումներից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 9 միավոր: Որպես կանոն՝ յուրաքանչյուր ստուգում ներառում է առավելագույնը 3 հարց: Ստուգման ձևերն են.

1-ին ստուգում. Գրավոր փոքրածավալ աշխատանք: Միավորների քայլը 0,5 է:

2-րդ ստուգում. Գրավոր փոքրածավալ աշխատանք: Միավորների քայլը 0,5 է:

0703/Բ04. Բուսական ռեսուրսներ և երկրաբուսաբանություն (3 կրեդիտ)

Շաբաթական 4 ժամ դասախոսություն

8-րդ կիսամյակ, առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողների մոտ ձևավորել բուսական ռեսուրսների երկարաժամկետ ռացիոնալ օգտագործման, դրանց պահպանման և վերարտադրման գիտական հիմքերի մշակման մասին պատկերացումներ, հաշվի առնելով կենսապաշարների վերարտադրության բնական հնարավորությունները և դրա ապահովման անհրաժեշտ նախապայմանները:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա բուսական ռեսուրսների դասակարգման սկզբունքները,
2. կհասկանա բուսական ռեսուրսների դերը և նշանակությունը մարդու կյանքի բոլոր բնագավառներում,
3. կկարողանա ճանաչել Հայաստանում տարածված արդյունագործական, բնապահպանական և գեղագարդիչ, գիտական և մշակութային արժեք ունեցող բույսերի ներկայացուցիչներին:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Հասկացություն բուսական ռեսուրսների մասին: Բուսական ռեսուրսների դասակարգումն ըստ նշանակության: **Թեմա 2**՝ Արդյունագործական բույսեր: Հայաստանում տարածված ներկայացուցիչները: Նշանակությունը ժողտնտեսության տարբեր բնագավառներում: **Թեմա 3**՝ Բնապահպանական և գեղագարդիչ բույսեր, դրանց էկոլոգիական նշանակությունը: **Թեմա 4**՝ Գիտական և մշակութային արժեք ունեցող բույսեր, պահպանման հարցերը:

Ստուգումների անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

0707/B04. Էպիգենետիկա (2 կրեդիտ)

Շաբաթական 2 ժամ դասախոսություն

6-րդ կիսամյակ, առանց եզրափակիչ գնահատման դասընթաց

Նպատակը.

3. հաղորդել մասնագիտական գիտելիքներ գեների էքսպրեսիայի կարգավորման մասին, էպիգենետիկական կոդի և էպիգենետիկական ժառանգականության մասին,
4. ծանոթացնել կենդանի համակարգերի ֆունկցիոնալության մեջ էպիգենետիկական պրոցեսների դերի հետ և բժշկության մեջ էպիգենետիկայի նվաճումների կիրառությանը:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

4. գործնականում կկիրառի տարբեր հյուսվածքներում և մարդու օնտոգենեզի տարբեր փուլերում գենային ակտիվության կարգավորման մեխանիզմների մասին գիտելիքները,
5. կօգտագործի միկրոԲՆԹ-ի, ԴՆԹ-ի և հիստոնների մոդիֆիկացիաների տվյալները հիմնական կենսաբանական պրոցեսները հասկանալու համար,
6. կօգտագործի էպիգենետիկայի մեթոդները տարբեր ասպարեզներում հետազոտություններ իրականացնելու համար:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Էպիգենետիկական կարգավորման մեխանիզմները՝ ԴՆԹ-ի մեթիլացում, հիստոնների էնզիմային փոփոխություններ, չկոդավորող ՌՆԹ-ի գեների էքսպրեսիայի կարգավորում: Թեմա 2՝ X-քրոմոսոմի ինակտիվացիան կաթնասունների մոտ , Թեմա 3՝ Իմպրինտինգ: Թեմա 4՝ Ծերացման էպիգենետիկական մեխանիզմները: Թեմա 4՝ Ծերացման էպիգենետիկական մեխանիզմները: Թեմա5՝ Սարդու հիվանդությունների էպիգենետիկական ասպեկտները: Թեմա 6՝ Բնային բջիջների էպիգենետիկական պրոֆիլը:

Ստուգումների անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Նախատեսված 2 ընթացիկ ստուգումներից յուրաքանչյուրը գնահատվում է առավելագույնը 10 միավոր: Որպես կանոն՝ յուրաքանչյուր ստուգում ներառում է առավելագույնը 3 հարց:Ստուգման ձևերն են.

1-ին ստուգում. Գրավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

2-րդ ստուգում. Բանավոր ստուգում: Միավորների քայլը 0,5 է:

0707/F06. Մարդու գենետիկայի հիմունքներ (4 կրեդիտ)

Շաբաթական 3 ժամ դասախոսություն և 1 ժամ լաբորատոր աշխատանք

9-րդ կիսամյակ, եզրափակիչ գնահատումով դասընթաց

Նպատակը.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողների մոտ ձևավորել մարդու գենետիկայի զարգացման հիմնական փուլերի, հայ ժողովրդի մարդաբանության և գենետիկայի, մարդու գենոմի կառուցվածքի մասին մասնագիտական պատկերացումներ:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա մարդու ժառանգականության և ժառանգական հիվանդությունների ժառանգման ձևերը և նրանց ուսումնասիրման հիմնական մեթոդները,
2. կիմանա մարդու պոպուլյացիոն գենետիկայի և էթնոգենոմիկայի հիմնադրույթները:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Մարդու գենետիկայի պատմություն: **Թեմա 2՝** Մարդու գենոմ» ծրագիր: **Թեմա 3՝** Պոպուլյացիոն գենետիկա: **Թեմա 4՝** Ժառանգականություն և պաթոլոգիա:

Քննության անցկացման ձևը և գնահատման չափանիշները.

Ընթացիկ քննություններ.

Նախատեսված 2 ընթացիկ քննությունները գրավոր են, յուրաքանչյուրը՝ 5 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 1 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

Եզրափակիչ քննություն.

Եզրափակիչ քննությունը բանավոր է՝ 10 միավոր առավելագույն արժեքով: Հարցատոմսը պարունակում է 5 հարց, յուրաքանչյուրը՝ 2 միավոր: Միավորների քայլը 0,5 է:

6. Կրթական այլ մոդուլներ

«Կենսաբանություն» մասնագիտություն

Ուսումնական պրակտիկա-1 (4 կրեդիտ)

Շաբաթական 36 ժամ դաշտային պարապմունք
2-րդ կիսամյակ, ստուգարք

Նպատակը.

Ուսումնական պրակտիկայի նպատակն է բնական և արհեստական (Բուսաբանական այգի, Բնության թանգարան) միջավայրերում ուսանողներին ծանոթացնել Հայաստանում տարածված ստորակարգ, բարձրակարգ բույսերի, սնկերի և քարաքոսերի կենսաբազմազանության հետ: Ինչպես նաև ուսանողներին ծանոթացնել անողնաշարավոր կենդանիների և դաշտային հետազոտությունների հիմնական մեթոդների հետ:

Կրթական արդյունքները.

Պրակտիկայի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա դաշտային և լաբորատոր պայմաններում ստորակարգ, բարձրակարգ բույսերի, սնկերի և քարաքոսերի հավաքի, չորացման, հերբարիզացիայի հիմնական մեթոդները,
2. կհասկանա բույսերի և սնկերի զարգացման ցիկլերը, «Մարմարիկ» ուսումնափորձնական բազայի շրջակայքում ուսումնասիրվող օբյեկտների տեղաբաշխումը տարբեր լանդշաֆտային գոտիներում,
3. կկարողանա հավաքել, պատրաստել հերբարիում և որոշել բուսա- և սնկատեսակները,
4. կիմանա դաշտային և լաբորատոր պայմաններում անողնաշարավոր կենդանիների հետ ինքնուրույն աշխատելու հիմնական մեթոդները,
5. կհասկանա անողնաշարավոր կենդանիների զարգացման ցիկլերը և «Մարմարիկ» ուսումնափորձնական բազայի շրջակայքում անողնաշարների տեղաբաշխումը տարբեր լանդշաֆտային գոտիներում:
6. կկարողանա հավաքել, որոշել և կազմել միջատների կոլեկցիաներ:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Ծանոթացում «Մարմարիկ» բազայի շրջակայքի լանդշաֆտային գոտիների հետ: **Թեմա 2՝** Անտառային բուսականություն: **Թեմա 3՝** Տափաստանային բուսականություն: **Թեմա 4՝** Մերձալպյան բուսականություն: **Թեմա 5՝** Ջրային և հողային ջրիմուռներ: **Թեմա 6՝** Ֆիտոպաթոգեն սնկեր: **Թեմա 7՝** Գլխարկավոր սնկեր: **Թեմա 8՝** Կիրառական նշանակություն ունեցող ուտելի, թունավոր բույսեր և սնկեր: **Թեմա 9՝** Աղեխորշավորների տիպ: **Թեմա 10՝** Տափակ որդերիի տիպ: **Թեմա 11՝** Օղակավոր որդերի տիպ: **Թեմա 12՝** Հոդվածոտանիների տիպ: **Թեմա 13՝** Միջատների դաս: **Թեմա 14՝** Փափկամարմինների տիպ:

Ուսումնական պրակտիկա-2 (3 կրեդիտ)

*Շարաթական 36 ժամ դաշտային պարապմունք
4-րդ կիսամյակ, ստուգարք*

Նպատակը.

Ուսումնական պրակտիկայի նպատակն է ուսանողներին ծանոթացնել Հայաստանում տարածված բարձրակարգ սպորավոր և սերմնավոր բույսերի կարգաբանական կարևորագույն խմբերի և առավել տարածված տեսակների հետ: Ինչպես նաև ուսանողներին ծանոթացնել «Մարմարիկ» ուսումնափորձնական բազայի շրջակայքի կենդանատեսակներին իրենց բնական ապրելավայրերում:

Կրթական արդյունքները.

Պրակտիկայի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա «Մարմարիկ» ուսումնափորձնական բազայի շրջակայքում տարածված մամուռների, ձիաձետների, պտերների, ծառերի, թփերի և խոտաբույսերի բաշխվածությունն ըստ գոտիականության:
2. կհասկանա սպորավոր և սերմնավոր բույսերի տարածման օրինաչափությունները:
3. կկարողանա որոշել ֆլորայի բուսատեսակները, այդ թվում ուտելի և դեղաբույսերը:
4. կիմանա ինչպես կատարել կենդանաբանական, էկոլոգիական և բնապահպանական հետազոտական աշխատանքներ:
5. կհասկանա ինչպիսի կենսակերպ, վարքագիծ և ակտիվություն ունեն ֆաունայի տարբեր խմբերին պատկանող ներկայացուցիչներ:
6. կկարողանա կատարել որսված կենդանիների չափումներ, օղակավորում, ինչպես նաև որոշել կենդանուն:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Ծանոթացում «Մարմարիկ» բազայի շրջակայքի ծառատեսակների հետ: **Թեմա 2**՝ Անտառառաջացնող և ուղեկից տեսակներ: **Թեմա 3**՝ Խոտաբույսեր: **Թեմա 4**՝ Երկշաքիլավոր բույսեր: **Թեմա 5**՝ Միաշաքիլավոր բույսեր: **Թեմա 6**՝ Հայաստանի հազվագյուտ և անհետացող տեսակներ: **Թեմա 7**՝ Ուտելի և դեղաբույսեր: **Թեմա 8**՝ Երկկենցաղների որոշում ու ձայների գրանցում: **Թեմա 9**՝ Սողունների որոշում: **Թեմա 10**՝ Թռչունների որոշում: **Թեմա 11**՝ Կաթնասունների որոշում: **Թեմա 12**՝ Ջրային և առափնյա կենդանատեսակներ: **Թեմա 13**՝ Անտառաբնակ տեսակներ:

Արտադրական պրակտիկա-1 (3 կրեդիտ)

*Շարաթական 36 ժամ լաբորատոր պարապմունք
8-րդ կիսամյակ, ստուգարք*

Նպատակը.

Ուսանողներին ծանոթացնել կենսաբանության բնագավառի հետազոտությունների այն ժամանակակից մեթոդների հետ, որոնք պետք է օգտագործվեն ավարտական աշխատանքների կատարման ժամանակ:

Կրթական արդյունքները.

Պրակտիկայի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիմանա կենսաբանության բնագավառում հետազոտությունների ժամանակ օգտագործվող մի շարք ժամանակակից մեթոդներ,
2. կկարողանա կիրառել այդ մեթոդները սեփական ավարտական աշխատանքը կատարելիս,
3. կկարողանա մշակել համապատասխան մասնագիտական գրականություն,
4. կկարողանա կատարել հետազոտական արդյունքների վիճակագրական մշակում:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Ակվարիումի ձկնատեսակներ: **Թեմա 2**՝ Տերրարիումի սողունների տեսակները: **Թեմա 3**՝ Թռչունների տեսակները: **Թեմա 4**՝ Գիշատիչ կենդանիներ: **Թեմա 5**՝ Պրիմատներ: **Թեմա 6**՝ Լաբորատոր աշխատանքներ ՀՀ ԳԱԱ կենդանաբանության ինստիտուտում: **Թեմա 7**՝ Մակրոմիցետներ: **Թեմա 8**՝ Մակարոծ սնկեր: **Թեմա 9**՝ Ստորակարգ բույսեր: **Թեմա 10**՝ Ծածկասերմ բույսեր: **Թեմա 11**՝ Լաբորատոր աշխատանքներ ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտում: **Թեմա 12**՝ Էլեկտրասրտագրություն: **Թեմա 13**՝ Ուղեղի նեյրոնային և հրահրված կենսահոսանքների գրացում: **Թեմա 14**՝ Ծայրամասային արյան կազմի ուսումնասիրություն: **Թեմա 15**՝ Ծանոթացում սննդամթերքի տարբեր արտադրությունների հետ: **Թեմա 16**՝ Գենետիկային նվիրված տեսաֆիլմերի դիտում:

Արտադրական պրակտիկա-2 (4 կրեդիտ)

10-րդ կիսամյակ, ստուգարք

Նպատակը.

Ուսանողներին ծանոթացնել իրենց կողմից ընտրված կենսաբանության բնագավառի/մասնագիտացման ասպարեզում հետազոտություններին յուրահատուկ ժամանակակից մեթոդների հետ, որոնք պետք է օգտագործվեն ավարտական աշխատանքների կատարման ժամանակ:

Կրթական արդյունքները.

Պրակտիկայի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կծանոթանա համապատասխան մասնագիտացման բնագավառում հետազոտությունների ժամանակ օգտագործվող ժամանակակից մեթոդներին,
2. կկարողանա կիրառել այդ մեթոդները սեփական ավարտական աշխատանքը կատարելիս,
3. կկարողանա կատարել հետազոտական արդյունքների վիճակագրական մշակում:

Արտադրական պրակտիկա-4 (4 կրեդիտ)

Շաբաթական 36 ժամ դասարանային պարապմունք

10-րդ կիսամյակ, ստուգարք

Նպատակը.

Մանկավարժական պրակտիկայի նպատակն է ընդհանուր մանկավարժական կարողությունների և հմտությունների զարգացում ու կատարելագործում:

Կրթական արդյունքները.

Դասընթացի հաջող ավարտին ուսանողը.

1. կիրմանա ուսումնական և դաստիարակչական աշխատանքի ինքնուրույն վարման ձևը,
2. կհասկանա աշակերտ-ուսուցիչ հարաբերությունների նրբությունները,
3. կկարողանա հետագայում դասավանդել դպրոցում:

Բովանդակությունը.

Թեմա 1՝ Ընդհանուր ծանոթություն դպրոցի և դասարանի հետ: **Թեմա 2՝** Պասիվ պրակտիկա: **Թեմա 3՝** Ակտիվ պրակտիկա: **Թեմա 4՝** Անփոփում:

Անփոփիչ ավարտական քննություն (4 կրեդիտ)

10-րդ կիսամյակ

Ավարտական աշխատանք (12 կրեդիտ)

10-րդ կիսամյակ